The University of Jordan
THE LIBRARY

הצופה

ב"ה, יום שישי, י"ז מנחם־אב תשל"ה (25.7.1975)
שנה ל"ח — גליון 12049 — המחיר 2.20 ל"י

עתון התנועה העולמית של המזרחי והפועל המזרחי
מייסד ועורך ראשון: הרב מאיר בר־אילן ז"ל

סאדאת דוחה שיחות ישירות

פקידים מצריים: תביעת ישראל למו"מ ישיר — הונאת ארה"ב

קאהיר, 24 (ע"ר יופ"ע ר"צ). — הנשיא סאדאת דחה היום תביעה ישראלית לשיחות ישירות עם מצרים לפני חתימת הסכם ביניים כלשהו בסוגיה נוספת בסיני.

סאדאת אמר בוועידה הארצית של האיחוד הסוציאליסטי הערבי, כי התשובה על הדעה מו"מ ישיר ישראלי.

התביעה הישראלית — הונאת ארה"ב

פקידים מצריים אמרו היום, שישראל "הונתה את ארה"ב", אם תעמוד על מו"מ ישיר, פנים אל פנים על הסכם ביניים.

דברי רבין — לצרכי פנים

עם זאת הביעו פקידים מצריים את הדעה, שהסדר ביניים הוא בר השגה.

בחוגים ממשלתיים בקהיר רווחת הדעה, שדבריו המקיפים של ראש הממשלה רבין על הצורך במגע ישיר בין משלחות מצרים וישראל, נועדו לצורכי פנים.

פקידים מצריים אמרו, שבדרך כי הצדדים יצטרכו להפגש כדי לחתום על הסכם ביניים, בדיוק כפי שנעשה כאשר הושג הסכם ההפרדה הראשון בין צבאות מצרים וישראל בחודש ינואר 1974.

דובר של סאדאת סירב לומר, אם החלטת מצרים להתיר לכח החרום של האו"ם להשאר באזור החיץ בסיני לתקופה של 3 חודשים נוספים קשורה להתקדמות במו"מ באמצעות ארה"ב על נסיגה ישראלית נוספת.

הדובר אמר כי ההחלטה "היתה מבוססת על הערכתנו את המצב".

סאדאת ממתין לתשובת ישראל להשגותיו האמריקניות

הנשיא אנואר סאדאת ממתין עתה להודעה של ארה"ב על תשובת ישראל להשגות האמריקניות שלו על תנאי הסכם הביניים החדש.

סאדאת, אשר גילה אתמול שהוא מסר לממשלת ארה"ב תשובה להצעות ישראל, עמד לתת רמזים על טיבו של הסכם חדש כאשר ידבר בעצרת קונגרס האיחוד הערבי הסוציאליסטי בקהיר מחר (היום).

(סוף בעמוד 2)

קיסינג'ר: דרישת ישראל למגע ישיר אינה מכשול נוסף

וואשינגטון, 24, (עי"ר). — שר החוץ הנרי קיסינג'ר אמר היום, שהתביעה הישראלית למו"מ פנים אל פנים על הפרטים הסופיים של הסכם ביניים בסיני, אינה מהווה מכשול נוסף בדרך להסכם.

כאשר נשאל לגבי הצהרת יצחק רבין אתמול, שאי אפשר להגיע להסכם ביניים בלי מו"מ ישיר על הפרטים הסופיים, — אמר ד"ר קיסינג'ר לעתונאים שארה"ב אינה תחת הרושם שזוהי דרישה ישראלית נוספת.

הוא אמר שבכל השיחות בעבר עובדו הפרטים הסופיים במגע פנים אל פנים.

עוד אמר ד"ר קיסינג'ר, כי שני הצדדים מביעים נכונות להגיע לידי הסכם, הוא הוסיף ואמר, כי יתכן ויש צורך בסבב דיונים נוסף במזה"ת, אם תהיה תקוה מבוססת להצלחת הסבב.

שגריר ישראל בלונדון אצל סגן שר החוץ הבריטי

לונדון, 24, (עי"ר). — מר גדעון רפאל, שגריר ישראל בבריטניה, ביקר היום אצל סגן שר החוץ הבריטי דייויד אנאלס, ודן עמו במגמות על ההתפתחויות במזה"ת, כך אמרו פקידים בריטיים.

מר רפאל עומד לצאת בקרוב לישראל לחופשה.

חילוקי דעות על ניסוח ההחלטה גרמו לדחיית הישיבה של מועצת הביטחון

מרכז האו"ם, 24 (ע"י ע"צ יופ"ע). — מועצת הבטחון, שעמדה להתכנס בשעה 18.00 לפי שעון ישראל, כדי להחליט בדבר חידוש המנדט של כח האו"ם בסיני, דחתה את הישיבה לשעה 22.00.

הדחייה באה כדי לאפשר התייעצויות נוספות על נוסח ההחלטה, מאחר שמצרים לא היתה מרוצה מן הנוסח שהוסכם עליו בעת השיחה הארצות־בריתית־הסובייטית הלילה.

נמסר כי גם מצרים וגם ישראל הגישו הסתייגויות ברגע האחרון לנוסח שכבר הוסכם עליו בין חברות המועצה בפגישה בלתי רשמית אמש.

נוכח תשובתה השלילית של מצרים להצעות ישראל

פסימיות בירושלים לגבי האפשרות להגיע להסכם ביניים

צוות השרים למו"מ התכנס אתמול כדי לבחון משמעות התשובה המצרית אם היא סופית או תכסיס בלבד

מאת סופרנו המדיני בירושלים

צוות השרים למו"מ על הסכם ביניים עם מצרים התכנס אתמול לישיבה, כדי לבחון את התשובה המצרית שנתקבלה באמצעות ארה"ב למפה האחרונה שהוגשה להם בדבר הנסיגה במעברי המיתלה והגידי.

כפי שנודע השיבה מצרים בשלילה להצעות אלה, הכוללות מאחזים ישראליים במבואות המזרחיים של המעברים, ומצרים מוכנה להסכים רק למאחז ישראלי אחד בקצה המעברים. כמו כן מתנגדת מצרים לתווי הדרך שהוצע לה לצורך גישה לשדות הנפט באבו רודס שיהא דרושה נסיגה ישראלית ממפרץ סואץ, כדי לא לאיים על הדרך ושדה הנפט.

הצוות דן בשאלה אם התשובה המצרית היא תכסיסית בלבד לצורך התמקחות, או שיש לראות בה תשובה שלילית שאינה מאפשרת הסכם.

אין להניח שהצוות ימליץ בפני הממשלה להגיש מפה ישראלית חדשה, לאחר שהמפה הקודמת הוגשה תוך הבנה עם ארה"ב.

גברה הפסימיות נוכח התשובה המצרית

בכל אופן, בחוגים מדיניים גברה אתמול הפסימיות באשר להסכם ביניים, שעה שבראשית השבוע שררה אופטימיות.

צוות השרים ימשיך היום בדיון וביום ראשון יביא המלצותיו לפני הממשלה. יש לציין כי זו הפעם הראשונה שמצרים הגישה מפה כשלה, בעוד עד עכשיו סירבה לעשות זאת.

הצהרות רבין — אינה דבר חדש

אשר לדברי רבין בענין מו"מ ישיר ופגישה פנים אל פנים, אמרו חוגים מדיניים בירושלים, כי אין בכך חדש, שכן גם במו"מ על הסכם ההפרדה היו פגישות פנים אל פנים בין נציגי מצרים וישראל וכך יהיה גם הפעם אם אמנם יסוכם הסכם הביניים והדיונים על כך יועברו לוועדת גינבה שם תיערך פגישה פנים אל פנים. דברי רבין נועדו כתשובה לסאדאת ולדברי הרהב שלו. כוונתו של רבין היתה לומר למצרים, שלא יהיה מנוס מפגישות פנים אל פנים ולכן יש להכין את המצרים לכך במקום להמשיך ולהסיתם נגד ישראל.

תכניות המו"מ השתבשו

בעקבות התשובה המצרית השתבשו התכניות של המו"מ, שכן הכוונה היתה שקיסינג'ר יצא לאיזור בעוד חודש, ובעוד חודשיים תיערך פגישת הצדדים בג'נבה. עתה לאחר שהמצרים דחו הצעות ישראל, יש להניח שהמו"מ יוארך לזמן בלתי מוגבל. מבחינתה של ישראל, אין הזמן לחוץ על המו"מ.

חוגים מדיניים סבורים שלאחר שישראל הגישה שלוש פעמים הצעות משלה בצירוף מפות, ומיצתה את כל אפשרויות הגמישות במו"מ כזה לא תוכל עוד הממשלה לגבש מפה חדשה. למעשה דורשת מצרים מישראל לקבל את התכתיב שלה שפירושו נסיגה מכל המעברים ומחלק ניכר של מפרץ סואץ, והשאלה היא אם אמנם זוהי עמדתה הסופית של מצרים או שיש מקום להתמקחות נוספת.

אתה והרפורמה

היום מתפרסמות במוסף מיוחד
שבלאות החשוב לניכוי המס ממשכורת החל
מיולי 1975 והנחיות כלליות למעסיקים.
צורף גם עלון מיוחד לציבור העובדים.

אתה והרפורמה - היום במוסף מיוחד

המועצה המקומית בית דגן

שפע ברכות

למעלת כבוד מורנו ורבנו הרב הגאון

ר' שאול אחרק שליט"א

לרגל בחירתו למשרה הרמה לכהן פאר
כרב־ראשי בנס־ציונה

יהי רצון שימלא ה' משאלות לבו להגדיל תורה ולהאדירה בתוך גבנעם ביד ה' הטובה עליו, באשר ראינו במשך שנות כהונתו בישובנו, תפעלו מעינותיו המלאים בתורה ובחכמה חוצה.

יחיאל דמארי, ראש המועצה
וחברי המועצה

קופת חולים — הועד המפקח הארצי
ההסתדרות הכללית של העובדים בא"י

ישיבת הועד המפקח הארצי

תתקיים

ביום שני 28 ביולי ש.ז. (ב' באב תשל"ה)
בשעה 4.30 אחה"צ.

במרכז קופת חולים — באולם הישיבות

סדר היום:
1. מרפאות קופת חולים בעיר ובכפר (המשך הדיון)
2. המוסדר כמה אוס בשירותי הבריאות הסיעודיים (הצעת החלטה)
3. שונות.

דרושה
מזכירה בתבנית
למוסד דתי בתל־אביב
פרטים בשעות העבודה בטל' 451783, 444151
בשעות הערב 02-526786

החלטת הנהלת המפד"ל בעניין הצעת ח"כ ש. אלוני

כל שינוי בסטטוס קוו בתחום האישות יביא לפרישת המפד"ל מהקואליציה

מאת סופרנו לענייני מפלגות

הנהלת המפד"ל רואה בחומרה רבה את העברת הצעת ח"כ שולמית אלוני בדבר "זכויות האשה", כביכול, לדיון מוקדם בוועדת החוקה חוק ומשפט בעזרת אחדים מחברי הקואליציה, והיא קובעת באופן חד־משמעי, שקעקוע כלשהו של חוק הנשואין והגירושין, ושינוי הסטטוס־קוו בתחום האישות מבטלים את האפשרות של השתתפות המפד"ל בקואליציה הממשלתית — נאמר בהחלטת הנהלת המפד"ל שדנה אתמול בנושא זה.

ההנהלה החליטה כי נציגי המפד"ל בממשלה מתבקשים להעמיד באופן דחוף את ראש הממשלה על חומרת הענין ולדווח על התוצאות בישיבה הקרובה של ההנהלה.

צ. ברנשטיין: המפד"ל לא תיתן לפגוע ביסודות שהנחו בתחוקת המדינה

מזכ"ל המפד"ל, צבי ברנשטיין, כינה בפתח הישיבה את הכבשה שר המשפטים ח. צדוק להעביר את הצעת ח"כ אלוני לדיון בוועדה כ"דבר חמור". ברנשטיין הזהיר כי המפד"ל לא תיתן בשום פנים ואופן לפגוע ביסודות שהנחו בתחיקת המדינה ושערעורם עלולים להביא לפירוד העם ולזעזע הבסיס שעליו נשענת הקואליציה הפרלמנטרית והממשלתית הנוכחית.

שותפי הקואליציה אינם יכולים להתפרק מאחריות שקיבלו על עצמם

מזכ"ל המפד"ל הזכיר לנוכחים בדבר כי עם חתימת ההסכם הקואליציוני נטלו עליהם התחייבויות שאין להתפרק מהן באופן חד־צדדי. ברנשטיין ציין כי ההנהלה, יחד עם השרים וחברי הסיעה בכנסת יעשו את כל הדרוש כדי להעמיד את השרים וחכ"ים בקואליציה על חובותיהם, וכבר נקבעה פגישה עם ראש הממשלה ושר המשפטים כדי לתקן את אשר עוות שלשום.

ח"כ מלמד: יו"ר הקואליציה הבטיח שההצעה תידחה

ח"כ אברהם מלמד אמר כי הצעת החוק היא יוזמה פרטית של ח"כ אלוני ואליה הצטרפו מספר חכ"ים מהקואליציה והאופוזיציה. אולם יו"ר הקואליציה, אמר לו שההצעה תידחה ותגיע לדיון רק אחרי הפגרה. "ברור" אמר ח"כ מלמד "שלא יכלו לעבוד בלחץ הכבציים". ציין שבישיבת הנהלת הקואליציה ביום ב' לא היתה ההצעה כלולה בסדר היום. האשים את המערך ואת שר המשפטים על שלא הודיעו על כך למפד"ל. נראה שהמצב ב"עבודה" כה גרוע עד שניתן לחכ"ים חופש הצבעה.

ח"כ ד"ר ורהפטיג: לא ייתכן לחתום על הסכם ולמחרת לצפצף עליו

ח"כ ד"ר זרח ורהפטיג אמר כי הבסיס של שיתוף הפעולה בינינו למערך הביא ליצירת מערכת שלמה של חוקים. לדעתו, השינויים המוצעים מגמתם ליצור אנדרלמוסיה שתחייב הכנסת סדרים חדשים ותערער את כל מערכת החקיקה הדתית. לא ייתכן לחתום על הסכם קואליציוני, ולמחרת "לצפצף" עליו בצורה כה גסה, ועוד בתקופה שבה אנו צריכים להגן על צבא לזמני. דווקא בתקופה זו מוצאת הכנסת לנכון

(סוף בעמוד 2)

הדלקת הנר

	ער"ש	מוצ"ש
ירושלים	7.04	8.22
תל־אביב	7.22	8.25
חיפה	7.16	8.25
אילת	7.15	8.18
באר־שבע	7.18	8.16

בעוד מועצת הבטחון מתכנסת לאישור הארכת מנדט כוח האו"ם בסיני — נמשכת הפעילות העירנית של הכוח. בצילום — משקיף האו"ם צופה ממעמדו שבאזור החיץ לעבר הצד המצרי.

ואלדהיים יוועד היום עם סאדאת

קאהיר, 24 (עי"צ יע"ר) — מזכיר האו"ם קורט ואלדהיים יגיע מחר (היום) בבוקר לקאהיר ויוועד עם הנשיא סאדאת, מסרו בקאהיר.

השיחה תוקדש בודאי לתפיסות מצרים לגבי האחריות של האו"ם בוועצת הבטחון בסכסוך המזרח תיכוני.

סאדאת ישתתף מחר בערב (הערב) בישיבת הנעילה של קונגרס האיחוד הערבי הסוציאליסטי.

בשבת ייצא סאדאת לחרטום, לביקור רשמי, בטרם יסע לקמפלה שבאוגנדה, שם ישתתף בוועידת הפיסגה של הארגון לאחדות אפריקה. הוא יגיע לשם בלווית שר החוץ איסמעיל פהמי.

גם מזכיר האו"ם קורט ואלדהיים ישתתף בוועידת קמפלה וישא שם את דברו.

פורד יבקר באושוויץ

וושינגטון, 24 (יופ"ע). — הנשיא פורד מעיין בביקור במחנה המוות אושוויץ בעת ביקורו הממלכתי בפולין בשבוע הבא. כך נמסר היום על ידי הבית הלבן.

דובר הבית הלבן רון נסן אמר כי פורד יבקר במקומות אחרים מחוץ לורשה. לפי ידיעות בלתי רשמיות יתכן שפורד יבקר בעיר קראקוב.

שום נשיא אמריקני לא ביקר באושוויץ. הנשיא הקודם ריצ'רד ניקסון ביקר גם בוורשה.

כ־4 עד 6 מיליון אנשים, רובם יהודים, נרצחו בגזים על ידי הנאצים במחנה המוות בין השנים 1941 עד 1944.

פורד יתחיל את ביקורו באירופה, שימשך 10 ימים, ביום שבת. התחנה הראשונה תהיה בון, בירת מערב גרמניה. הנשיא יבקר גם אצל יחידות צבא אמריקניות החונות במדינה זו.

המלווה הסעודי לצרפת יגיע ל־2 מיליארד דולר

פריס, 24, (עי"צ, עי"ר, יופ"ע). — שר הכספים הצרפתי ז'אן פייר פורקאד אמר היום לעתונאים, שהמלווה שסעודיה תעניק לצרפת על פי ההודעה המשותפת, שנתפרסמה היום, עשוי להגיע ל־1.5 עד 2 מיליארד דולר.

השר אמר כי המלווה יינתן ל־7 עד 10 שנים לפי ריבית קבועה, שאת שיעורה לא ציין.

פקידים צרפתיים אמרו אתמול שהסעודים מוכנים להלוות להם מיליארד דולר.

הודעת שר הכספים סותרת את הכחשתו של דובר צרפתי על מתן מלוה של מיליארד דולר על ידי סעודיה בהודעה לעתונאים. היה זה הדובר של ראש הממשלה הצרפתי ז'אק שיראק, אשר הכחיש ידיעות בעתונות בדבר הסכם על מלווה בסך 1.2 מיליארד דולר לצרפת תמורת מוצרי תעשייה.

יורש העצר הסעודי הגיע ללונדון

לונדון, 24, (עי"ר) — פהד איבן עבדל עזיז, יורש העצר של סעודיה, הגיע היום בדרך האוויר מפריס לביקור פרטי קצר בלונדון.

פקידים בריטיים אמרו שהם מניחים כי יישאר בבריטניה עד יום ב'. לפי שעה לא נקבעו שום פגישות עם שרים בריטיים — אמרו הפקידים.

פהד, שהוא סגן ראש הממשלה הראשון ושר הפנים, סיים זה עתה ביקור רשמי של שלושה ימים בצרפת.

תחזית מזג האויר

הטמפרטורות החזויות להיום: ירושלים 22 — 34, רמת הגולן צפונה ולוד 18 — 34, נהריה 17 — 31, צפת 12 — 33, חיפה 25 — 30, נצרת 20 — 33, השומרון 22 — 33, תל אביב ועזה 21 — 31, יריחו 22 — 42, באר שבע 18 — 35, אילת 27 — 42, מפרץ שלמה 28 — 39 בעלות. גובה הגלים 60—120 ס"מ.

ד"ר רפאל בפתח הדיון המדיני בהנהלת המפד"ל

עדיין לא נוצרו התנאים לקבל החלטה חיובית על הסכם ביניים עם מצרים

מאת סופרנו לענייני מפלגות

"עדיין לא נוצרו התנאים להחלטה חיובית על הסדר ביניים עם מצרים", אמר שר הדתות, ד"ר יצחק רפאל בפתחו אתמול את הדיון המדיני בהנהלת המפד"ל בת"א.

"גם אם תושג הבנה על קו הגבול החדש בסיני עוד ישארו נושאים קובעים ועקרוניים לבירור בניסוח ההסכם בינינו לבין מצרים ובינינו לבין ארה"ב". ד"ר רפאל אמר כי לא תהא משמעות להסכם ביניים אם לא יהיו בו גורמים מקרבים לקראת הסדר שלום. לנו אין עניין בהסכם הפרדה נוסף שאופיו צבאי ונותן לתמורות ולתזוזות פתאומים.

יש ערך להסדר ביניים רק אם יביא רגיעה באיזור

יש ערך וחשיבות להסדר ביניים גם אם הוא בנוי על ויתורים מצידנו בתנאי שיביא רגיעה לאיזור לפחות לשנים מספר שבהן נשקיע ... הכביאות הגישה המבוססת על אי־לחימה המוליכה להסדרי שלום. — אמר השר.

אחד הנימוקים המחייבים את ההסדר, לדעת ד"ר רפאל, היא התדבקות המתאפשרת בגללו לדחות את המו"מ על הסדר כולל עם כל ארצות ערב במסגרת ועידת ג'נבה או בכל מסגרת אחרת. שעה זו אינה נוחה לנו למו"מ כזה משום בחינה, והבאת מצרים למו"מ נפרד, ולו גם על הסדר חלקי, משותפת בתנאים הנהונים את העינן הישראלי.

אין לשלב את המו"מ עם סוריה במו"מ המתנהל עם מצרים

ד"ר רפאל תקף בחריפות את בעלי הדעות הגורסות שילוב מו"מ עם סוריה במו"מ המתנהל עתה על הסדר עם מצרים גישה זו נוגדת את אחד התנאים היסודיים שהציגה ישראל בכל מהלכי השיחות, כי ההסדר עם מצרים הוא נפרד ובלתי תלוי בכל גורם ערבי אחר והוא חייב לעמוד על רגלי עצמו.

אליעזר גואלמן קרא להקמת פורום מדיני לדיונות וקבלת הכרעות.

אהרן כהן אמר כי מו"מ ישיר היה מונע הרבה אי־הבנות ומכריח את סאדאת לגלות כוונותיו בהקדם, תשובותינו צריכות להיות ברורות, ומהוך באווה לאוזנית.

ח"כ **אברהם מלמד** אמר כי הדרך שהובילה להסדר ביניים היא מסולפת, המסורת המדינית שלנו לומר "לא" הביאה אותנו למצבנו הנוכחי. ציין שהזמן אינו פועל לטובתנו. ובכל שירחק היום — יחלש מעמדנו.

יוקם צוות שילווה את המו"מ המדיני

ההנהלה החליטה להטיל על מזכ"ל המפד"ל, צבי ברנשטיין, להקים צוות, מורכב מנציגי הסיעות שילווה את המו"מ וכאשר יגיעו לסיכום קונקרטי, יביאו את הדברים לפני ההנהלה.

ממשל פורד לא יסכים לשום פשרה בעסקת הנשק עם ירדן

וואשינגטון, 24 (יופ"ע, עי"ר, ע"צ) — שר החוץ הנרי קיסינג'ר אמר היום, שהממשל לא יסכים לשום פשרה של הקונגרס בענין המכירה המוצעת של מערכת טילים הנאמדים בכ־350 מיליון דולר לירדן.

הסיבה העיקרית לכך, אמר קיסינגר, היא התנגדותו של המלך חוסיין.

קיסינגר אמר לעתונאים, בתום ישיבה סגורה של שעתיים עם ועדת החוץ של הסינט, כי "הצעת הממשל היא עסקה חבילה בסך 350 מיליון דולר ... שהודיעו עליה ב־10 ביולי".

כאשר נשאל, אם פירושו של דבר הוא כי הממשל החליט שלא לנסות ולהגיע לפשרה עם הקונגרס בענין זה, אמר קיסינגר, פשרה תלויה בכך אם הצד השני מקבל אותה, והמלך חוסיין הבהיר את השקפת ירדן בגלוי".

חוסיין אמר אתמול בראיון שכל קיצוץ מטעם הקונגרס יגרום למהומות רציניות ביחסים בין ירדן לארה"ב, והוא סירב להסכים לכל פשרה.

לפי הפשרה, שהושגה בשיחות קודמות בין הסטייט דיפרטמנט לוועדת החוץ של הסינט, עמדה ירדן לקבל 6 סוללות טילים במקום 14.

ועדת החוץ של הסנט תתכנס ביום ו' לשמיעת נציגים נוספים של הסטייט דיפרטמנט והפנטגון בנושא העסקה עם ירדן השנויה במחלוקת.

ארה"ב אינה מוכרת שום נשק לסוריה או ללוב

וואשינגטון, 24 (יופ"ע ר"צ). — הסטייט דיפרטמנט הכחיש היום טענות שהעלה ציר בית הנבחרים הדמוקרטי לס אספין, שלפיהן מבקשת ארה"ב למכור נשק לסוריה וללוב למרות המתיחות השוררת במזה"ת.

דובר הסטייט דיפרטמנט רוברט סאנסום אמר, כי משרד החוץ אישר לסוריה מכירת ציוד קשר בסך 1.4 מיליון דולר אשתקד "לפני שהחל בהערכה מחדש של המדיניות המזרח תיכונית על ידי הממשל".

הדובר אמר "איננו מוכרים ללוב שום ציוד צבאי קטלני, בשל התנגדותה המוחלטת של ממשלת לוב להסדר מדיני במזה"ת".

הוא אמר כי הסטייט דיפרטמנט מוסיף לסרב ללוב אספקת חלפים למטוסי קרב מדגם ס. 5, שארה"ב סיפקה בעבר.

ב"ה
בית הכנסת הגדול
תל־אביב, רח' אלנבי 110
עריכת חופות מפוארות
לפנות למשרד.

האזינו:
לשידור תוכנית החגיגה המרכזית של סיום הש"ס של "דף היומי" העולמי בחזור שביעי שהתקיימה ב"היכל התרבות" בתל־אביב.
במוצאי שבת קודש
בגל א' בשעה 10.05 עד 11.00

למוסד תורני
דרוש מזכיר
02—525802 02—524556
לפנות 08.00—14.00

רהיטי אלון
רח' שינקין 24
תל־אביב
טל. 285620

ריהוט כפרי
פנות אוכל
ריהוט סלוני
חפצי חן ומתנות
הספקה מיידית
מקבלים הזמנות

אם חתונה מכובדת
אז אך ורק עם
התזמורת המפוארת
המזרחית־המערבית
בהנהלת ברוך שורץ
תל־אביב, שינקין 38
טלפון 284381
— מחירים נוחים —

ישיבת ההנהלה הארצית
של תנועת האשה הדתית

תתקיים אי"ה ביום ראשון י"ט מנחם אב ש.ז. (27.7.75)
בשעה 3.00 אחה"צ בבית התנועה בתל־אביב.

סדר היום בהזמנות. בא לדייק.

עצרת זכרון
לקדושי תרפ"ט

תתקיים אי"ה ביום ראשון י"ט במנחם־אב תשל"ה בשעה 10.30 בבוקר, בבית העלמין העתיק של יהודי חברון, ליד מצבת הקדושים.

התחבורה תצא מתחנה מרכזית בירושלים בשעה 9.00 קו 34.

המועצה הדתית חברון
קרית ארבע

המרכז לנוער דתי רחובות
(בית הכנסת, בית הנוער, הספרה ליהדות, הרצאות, שיעורים תורניים, מעגלי חברותא ליוצאי הצבא)

למכובדנו **הרב אברהם פרינס** שליט"א
מייסד המרכז ומנהלו הכבוד
ולרעיתו רחל צור כנגדו
לאלישבע ולשמחה אבוש — ידיד המרכז
שבהופעותיו יחד עם מוטי ז"ל בהתנדבות בערבי תרבות היה נדירה
שותפים אנו עם כל לבנו ומחשבותינו בהילקח מכם בנכם היקר
מוטי (מרדכי) ז"ל
חברי הועד המנהל — ידידיכם מהו"ל ומהאה"ן

אזכרה
לר' **אריה הלוי הורביץ** ז"ל
ממייסדי מוסד "שלוה" והגזבר הנכבד
תיערך
בבית "שלוה" — בית הבראה והחלמה לבעלי יכולת, רחוב מצולות ים 1, גבעתיים — ביום השלושים — יום שני, כ' במנ"א תשל"ה — (28.7.75) בשעה 7.30 בערב.
יספידוהו:
הרב שאר־ישוב כהן — רבה הראשי של חיפה
מר חיים לבנון — יו"ר נשיאות "שלוה"
מר חיים בר אבא — הפותח בדברי הערכה
מוקירי זכרו של המנוח מוזמנים.
הנהלת "שלוה"

ביום ראשון י"ט במנחם־אב תשל"ה — 27 ביולי 1975
בשעה 5 אחה"צ
ביום השלושים לפטירת רעייתי
דבורה ספירשטיין
תתקיים אי"ה
אזכרה וגלוי מצבה על קברה
בהר־הזיתים בירושלים.
אוטובוס יצא מרחוב משה הס 7 ירושלים בשעה 4.45 אחה"צ.
תודתי לכל המנחמים והמשתתפים בצערי ובאבלי הכבד.
בעלה יעקב ספירשטיין

במלאת שנתיים לפטירתו של אבינו היקר
הרב הגאון ר' צבי גוטמן זצ"ל
הננו מודיעים בזה על עריכת אזכרה ביום ראשון י"ט באב תשל"ה (27.7.75) בשעה 5 אחה"צ בבית־הקברות "נחלת יצחק" בת"א ובשעה 7 בבית הכנסת "בית יעקב יוסף הרב צ. גוטמן" בתל־אביב רחוב בזל 16 (פקיעין א/12).
מוקירי זכרו מתבקשים להשתתף
המשפחה

ביום מלאת שמונה שנים לפטירתה של יקירתנו
יהודית לובצקי ז"ל
לבית פנקס
תערך אזכרה ליד קברה בבית העלמין שבקרית שאול
ביום הראשון י"ט במנ"א (27.7.75) בשעה 5.30 אחה"צ
המשפחה

במלאת עשרים ושלש שנים לפטירתו של
השר ד"ר דוד צבי פנקס ז"ל
תערך אזכרה ליד קברו בבית העלמין "שבות" טרומפלדור בת"א ביום החמישי כ"ג במנ"א תשל"ה (31.7.75)
בשעה 5.30 אחה"צ.
ציבור החברים מתבקש להתייחד עם זכרו של השר הבונה הדגול ולהשתתף באזכרה.
המפלגה הדתית לאומית — ההנהלה
הסת. הפוהמ"ז בישראל — הוועד הפועל

עצרת זכרון מרכזית
במלאת שלושים לפטירתו של
השר **מיכאל חזני** ז"ל
תערך ביום חמישי כ"ג אב (31.7.75), בשעה 5.00 אחה"צ
באולם ארגנטינה, אוניברסיטת בר־אילן
במעמד יישאו דברים:
הגר"ש גורן שליט"א, הרב הראשי לישראל, שירצה על ספר "צדקה בהלכה"
ח"כ ד"ר ז. ורהפטיג, דברי הערכה בשם אוניברסיטת "בר־אילן"
הרב משה צבי נריה, דברי הערכה בשם המפד"ל והפועל המזרחי.
ינחה את העצרת שר הפנים ד"ר יוסף בורג.
תחבורה לאוניברסיטה: אוטובוסים 64, 68, 69, 70, 71 (87 מת"א)

هكذا من الأصل

مكتبة من الاهل

יחסי הגומלין בין תורה ומדע

— נדונו בכנס ארצי של מדענים שומרי תורה ומצוות

מאת י. גורקה

הכנס הארצי לבעיות הלכה של אגודת אנשי מדע שומרי תורה בישראל נפתח אתמול באוניברסיטת בר־אילן.

הכנס נפתח ביום רביעי בירושלים בבית הספר הגבוה לטכנולוגיה והשתתפו בו כ־600 אנשי מדע דתיים.

במרכז הדיונים עמד הנושא „יהדות ומדע משמעותם ויחסי הגומלין ביניהם". ובדרשיות על כך השתתפו הפרופסורים י. ברנובר, ש. שפרבר, ש. גליק ועוד.

המותר או אסור להפעיל מעלית בשבת

נושא אחר שנדון בכנס היה, המותר או אסור להפעיל מעלית בשבת?

פרופ' ז. לב אמר שלפי ההלכה קיימת אפשרות להתיר השימוש במעליות בשבת ואילו הרב לוי יצחק הלפרין, כראשי המכון למדע וטכנולוגיה, גורס לאסור.

בשני ימי הדיונים דנו גם בבעיות הרפואה בהלכה ובין היתר העלו עניין ניסויים רפואיים בבני אדם, התפוצצות האוכלוסין, „הגלולה" ועוד.

את הכנס בירושלים פתח הנשיא היוצא של האגודה, פרופ' ק. שטרן ואת הדיונים באוניברסיטת בר־אילן פתח הרב י. הס, רב האוניברסיטה.

בישיבת הנעילה של הכנס הרצה הרב ש. ר. וייס מהמכון המדעי לטכנולוגיה על בעיות הלכה. עמד על חשיבות המכון בשעה זו ותפקידו להוכיח לאדם המודרני את נצחיותו של עם ישראל שהתורה פותרת את כל הבעיות. כוחו הפוטנציאלי של המכון גדול והמדענים גורמים להמעטת חילול שבת בתעשיה. בדבריו התריע על חוסר כוח אדם שיעזור למכון. אין מספיק אנשים כדי ללכת לבתי חרושת ולבדוק כיצד למנוע חילול שבת ואיסורים אחרים.

בוויכוח על הנושא השתתפו רבים מהנוכחים. פרופ' ז. לב אמר שמבחינה טכנולוגית אפשר היה לשנות הרבה במדינתנו, אילו היו למכון מספיק אנשים.

פרופ' י. ברנובר אמר כי רוב עבודותינו מכוונות כלפי פנים, והגיע הזמן שמרכז הכובד של המכון יופנה כלפי חוץ.

ציין כי במדינה יש ביקוש רב למרצים ואנשי מדע דתיים בכל החוגים.

ד"ר מאיר לווינגר קבל על כך שאין מי שיתנדב לעבודה כעזרן וקרא למדענים להתנדב לכך.

יו"ר היוצא של האגודה פרופ' ק. שטרן הציע להרחיב את מסגרת האגודה ולצרף אליה חוגים נוספים.

הסטודנט י. זרצקי, הציע להקים לאגודה סטודנטים ואנשים צעירים שוחרי מדע דתיים.

הרב נויימן מרכז האגודה הציע לקיים קשר בין אנשי המדע לבין א"י הגדולה ושאנשי המדע יתבגו לצאת להתנחלויות, לארגן חוגים לזוגות צעירים ועוד.

בנעילת הכנס נבחרה הנהלה חדשה בהרכב: פרופ' אריה לב מהאוניברסיטה העברית — נשיא, ד"ר מאיר לווינגר — עורך העתון ומדע, פרופ' ברנובר — קשרים עם מדענים דתיים מבריה"מ, ד"ר אהרן קרומביין — קשרים עם מדענים מארה"ב ואנגליה, המהנדס [illegible] — נציג אזור חיפה, ד"ר [illegible] מהמכון לטכנולוגיה וח"ר גולדין — נציג ירושלים, הרופא ד"ר אריליך — נציג גוש דן.

שר האוצר: יינתן עדוד נוסף להשקעות במקום הנחות במס

משרד האוצר מכין כעת מערכה של תמריצים לעידוד ההשקעות, שאיננה מבוססת על הנחות ממס — שכן כל מהותה של הרפורמה היא מס שווה על כל ההכנסות" — אמר אמש שר האוצר, יהושע רבינוביץ, לחברי הלשכה הארצית של המשמרת הצעירה של מפלגת העבודה שהתכנסו בתל־אביב.

בהשיבו לשאלות אמר שר האוצר כי הקיצוץ בצריכה הפרטית לנפש, אליו שואפת המדיניות הכלכלית, פירושו הורדת הצריכה הנוכחית של כל המוני העם — מלבד 20 האחוז של בעלי ההכנסות הנמוכות ביותר — שאם לא כן לא יוכל המשק הישראלי לעמוד בנטל הכבד הרובץ עליו.

החמרת עונשי מאסר למעלימי המסים

בנושא אחר אמר שר האוצר כי ישנה הצדקה להרגשה הרווחת בציבור שהנושא של גביית מס־אמת לא טופל עד כה ככל הדרוש. בעקבות הערכות ועדת בן שחר על העלמת ההכנסות נדרש מר רבינוביץ לעניין, ואחת ממסקנותיו היא שיש להחמיר את עונשי המאסר הקבועים בחוק נגד מעלימי מס עד 7 שנים — דבר שאמנם נעשה.

מיליון מובטלים באנגליה

לונדון, 24 (ע"ר) — האבטלה בבריטניה עלתה תחילת והגיעה למיליון איש — השיעור הגבוה ביותר מאז מארס 1940.

שר ההעסקה הבריטי, מייקל פוט שהודיע על כך אמר כי מספרים אלה הן „מהרדיפי" בהודיע כי המצב חמור ביותר.

ציין כי לא ניתן לעשות דבר של ממש כדי להמריץ את הכלכלה ולהקל על האבטלה עד אשר תוכרע האינפלציה. השר קרא לתמוך בתכנית הממשלה לצמצום העלאות בשכר.

ידוע, כי שרי הממשלה משוכנעים שהאבטלה תחמיר עוד יותר, אם היכולת [illegible] של הגנוה בשכר.

פוט אמר בראיון ברדיו, כי המאבק נגד האינפלציה והמאבק נגד האבטלה הם חלק מאותו מאבק.

הדרוזים ברמת הגולן; מתרעמים על הצבת „קונצרטינות" בקו הגבול ברמה

מאת סופר „הצופה" בגליל

על פי ההלמת מפקדים בכפר־ריס הוצבה בימים האחרונים „קונצרטינה" המונעת נישתם של תושבי הכפרים הדרוזים ברמת הגולן אל קו הגבול בצפון הרמה.

תושבים דרוזים בישובי הגולן מחו נגד צעד זה והסבירו כי הדבר מונע מהם גישה אל גדר הגבול כדי לשוחח עם קרוביהם המתגוררים בסוריה, ומסתינים להם בצד השני של הגבול.

יצויין כי נוהג זה של שיחות בין הדרוזים משני עברי הקו קיים באיזור מאז מלחמת ששת הימים.

גורמים בצה"ל מסרו כי החלטה למנוע את הגישה לקו הגבול היא סופית. ציינו כי עם כל הרצון הטוב לבוא לקראת הדרוזים אין להתעלם משימושם של הסורים בנוהג זה לצרכים מודיעיניים. כך למשל הוזכר כי לפני כשנה נעצר רב כבל של המודיעין הסורי כאשר הגיע לגבול לצרכי פגישה משפחתית כביכול.

ח"כ מאיר פעיל יוצר „מצווה חרשה" — הקמת „מוקד"

„אין בצווה גדולה יותר ביסים אלה מאשר להקים שמאל ציוני חדש בישראל" — אמר ח"כ מאיר פעיל, בעצרת הקמת „מוקד" כתנועה מאוחדת, שהתקיימה אמש בתל אביב.

פעיל אמר, כי הקמת שמאל חדש הכרחית כנגד לחץ הימין המנצל הן את המשברים הכלכליים החברתיים הפוקדים את החברה הישראלית והן את תהליך החזרת השטחים ללא תמורה מדינית הולמת בלחץ אמריקני.

יאיר צבן, מראשי „מוקד" אמר, כי „מפנה מדיני יסודי בישראל יתכן רק אם יתחולל שינוי דרמטי במפה הפוליטית". הוא קרא למפ"ם, לשמאל של מפלגת העבודה ל„יעד" ולפעילים החוזרים לכתון יחד עם „מוקד" חזית רחבה כדי להדוף את הימין.

בר לב: מלחמת יום הכיפורים הפתיעה אותנו מכל הבחינות

„מאז מלחמת יום הכפורים הוספו על גורמים נוספים של המודיעין הצבאי, לגבש הערכה־מודיעין משלהם: אין זה מוריד מאחריות הכוללת של המודיעין הצבאי כגורם האחראי להערכת המודיעין. אך זה יכול לשמש כאמצעי נוסף ומסייע בידי הדרג המחליט" — זוהי אחת ההרצאות מן הלקחים שבעקבות המלחמה, שעליהם עמד אתמול השר חיים בר־לב בהרצאה שנשא באוניברסיטת תל אביב.

הרצאתו של הרמטכ"ל לשעבר נסבה על הפתעות בהסטוריה הצבאית — במישור האסטרטגי, האופרטיבי והטקטי. מכל הבחינות הללו היתה ההפתעה בה נתפסה ישראל כלאה, וכתוצאה מכך ניהלה מלחמה מאולתרת ומשובשת בכך, אמר הדובר.

„אף תכנית מבצעית אחת לא היתה כמתוכנן מראש. לא תכנית הבלימה לא פעולת חיל האוויר, לא התקפות־הנגב ולא צליחת התעלה", מר בר־לב הוסיף כי אף תהליך גיוס החירום היה מאולתר ומשובש וזו הסיבה שיחידות יצאו למלחמה ללא מלוא ציוד הלחימה המתוכנן. צינור הפיקוד, אף הוא היה מאולתר. כתוצאה מההפתעה, התמשכה המלחמה כפל מהמתוכנן.

על אף נקודות תורפה אלה דחה בר־לב את הטענה כי יש לתלות את הקולר בהתרופפות המשמעת בצבא ובשמנוניות שפשטה בחברה הישראלית בכללה ובכלל זה גם בצה"ל. טענות אלה אינן מתיישבות עם הביקורת לפיה היו פני המלחמה שונים לחלוטין אילו הצבא היה מתוכנן לה 3 ימים מראש.

ואכן, אפילו בלי כוחות המילואים, אלא רק עם 352 החיילים שהיו בקו התעלה ועם הטנקים ניתן היה לשנות את פני המלחמה אילו רק הוצמדו במועד בעמדות הירי, אמר.

ראיה לטענה זו הביא מר בר לב ממה שהתרחש בחזית הסורית: במקומות שבהם הועמדו הכוחות הסדירים בעמדות ירי לא הצליחו הסורים לכבוש אף מוצב אחד מאחר שלא היה להם יתרון ההפתעה.

לבסוף ציין בר לב: לא חסרים מקרים של מדינות שנתפסו בהפתעה ושהתאוששותן היתה רק בזכות משאביהם הכבירים ומרחב עמוק האדיר. אולם גם עובדים אלה לא הצליחו ליטול את היוזמה לידיהם אלא כעבור תקופה ארוכה. אם צה"ל התאושש והכה את פסוק התאזינים תוך ימים אחדים לא היה זה בזכות משאבים אדירים או מרחבי שטחים גדולים. היה זה הודות למאות אלפי הלוחמים ומפקדיהם שבמשך שנים רבות בצבא הקבע המדריך והמילואים שקדו על הכנת צה"ל למלחמה ובבוא המבחן הקשה — עמדו בו.

קריאת ירושלים

בע"ת, י"ב מנחם־אב תשל"ה

מתוך יזמות ההתגשמות, אל התחדשות קוממיותנו מופיע צו הקריאה, שנכתבה והוצבה לדורות דורותינו אל לב ירושלים ושל לב ירושלים, של לבב־של־ישראל, לב האומה.

מה אקרא? הנה הידיעה הברורה והמוחלטת, כי גם בהיגלות התברר אמיתות ערכו של חסר־הכשר של הגויים, אשר כאין נגדו ומאפס ותוהו נחשבו לו, הוא דבר אלוקינו, מלך העולם וקורא הדורות, האומר לירושלים תושב ולערי יהודה תיבנינה, יקום ויתקיים. מתוך קולה של ירושלים המורם בכוח ובהדר, אל כל מלוא רוחב ארץ־חיינו כולה, מתוך תוקף השבועה האלוקית של צור מחצבת אבותינו אל כיבושם של בניהם ובני־בניהם, אשר נקבעה והובנה בפיקוד המרומם של התהלכותנו בארץ לארכה ולרחבה, כי אתננה לך ולזרעך מקיימי בריתך.

בשורת ירושלים זאת השלימה, המפיצה אור מקדשיות — ממלכתיותה על כל מלוא רוחב ארצנו כולה, ועל כל מלוא רוחב חלקי עמנו, בית ישראל כולו, ממקור שפע השכינה, שאינה בטלה ולא זזה מזה העומד אחר כתלנו, היא היא אשר תקרא ותודיע בבאתנו ממדבר־העמים אל ארצנו המתיישבת ומיושבת ומתיישבת בברכת דבר ה' על תקומתנו, ישרו מסילה. סולו סולו אותה. כאשר בונה ירושלים ה' מכנס נדחי ישראל. בפקודת מאמרו לירושלים תיבנה והיכל תיוסד, גם אם לא בחיפזון ובמנוסה, וכאזהרת רבנו שבגולה גדול דורנו הגאון רבי דוד פרידמן זצ"ל שלא למהר לדבר על בניית בית־המקדש — כי הולך לפניכם ה' ומאספכם אלוקי ישראל.

במלוא צפיית ראיית הישועה השלימה

צבי יהודה הכהן קוק

דיין שולל הסדר ביניים המתרקם עם מצרים

ח"כ משה דיין שלל אמש את הסדר הביניים המתרקם עם מצרים.

מר דיין שהופיע בפני חברי קיבוץ גבעת ברנר אמר, כי ההסכם הקודם שנחתם מייד אחרי מלחמת יום הכיפורים היה מושתת על בסיס של „קח־ותן" ואלמנט זה חסר בהסכם הנוכחי. לדעתו, דרושים עתה התקדמות לשלום ורווח זמן ללא פתיחת מלחמה ושני הדברים חסרים בהסכם החדש.

מר דיין אמר, כי די להתבונן במה שקורה כיום אצל מדינות ערב, המנסות לגרש אותנו מהאו"ם, כדי לדעת, שלא יהיו לנו שלוש שנים השקטות בהן „נוכל לשתות מיץ".

יש לומר לסוריה שלא נזוז אף סנטימטר ברמת הגולן

„אני בעד מו"מ והסדר לגמר לחמה עם סוריה ומצרים, בהסכמת ארה"ב ובריה"מ ואני מדגיש, שעלינו לומר לסוריה שלא נזוז סנטימטר אחד מרמת הגולן".

„כדי לנהל מו"מ צריכים הצירים שלנו להיות מוכנים להילחם, מכיוון שבלי זה אין מו"מ. אני לא רוצה מלחמה, אבל כדי לנהל מו"מ צריכה להיות אלטרנטיבה שמוכנים להילחם. ואם הדור הצעיר לא מוכן להילחם אז אין על מה לנהל מו"מ". הדגיש.

התנאי השני, לדעת דיין הוא, שאנו צריכים להיות מוכנים לסבול. בפני שיכול להיווצר קרע עם ארה"ב. „אם אנחנו לא מוכנים לסבול, אנחנו מוכרחים לחתום על מה שקיסינג'ר יגיד לנו", אמר.

שלוש בעיות להתמודדות

מר דיין עמד על שלוש בעיות שאנו צריכים להתמודד אתן והיליוות אותנו במשך כל שנות קיומנו כמדינה: הבדידות, המערכה הדו־צדדית בינינו לבין ארה"ב בזמן משבר, המעורבות של בריה"מ באזור.

אשר ליחסים עם ארה"ב בזמן משבר גילה דיין, שבסוף מלחמת יום הכיפורים קיבלנו הודעה מארה"ב, שאם לא נאפשר לארמיה השלישית להחלץ או ייתכן שארה"ב תצטרך להתנתק מאתנו. כשעמדנו בין שתי הברירות העדפנו להתנהג כ„הארמיה השלישית".

סאדאת העניק חסינות דיפלומטית לנציגי אש"פ

קאהיר, 24 (יופי"ע וע"צ) — סאדאת העניק חסינות דיפלומטית לנציגים של משלחת אש"פ בקאהיר, מסר היום „אל אהראם" הקאהירי.

על פי החלטת הממשלה, ייצוג אש"פ ליד משרד החוץ המצרי כאחת המשלחות הדיפלומטיות מן המניין.

כזכור הכירו מצרים ויתר הארצות הערביות באש"פ כנציג היחיד של העם הפלשתיני.

החלו שיחות ברה"מ - מצרים במוסקבה

מוסקבה, 24 (ע"ר ע"צ). — נציגים מצריים וסובייטיים נפגשו היום לסעודת עבודה, על פי הזמנת הסובייטים, לשיחות על לוח תשלומים חדש של חובות מצרים לבריה"מ.

ד"ר אחמד אבו איסמעיל, שר הכספים המצרי ויו"ר המשלחת המצרית, אמר לסוכנות הידיעות המזרח תיכונית, שהוא עמד בישיבה על הצורך בלוח תשלומים חדש כזה, כדי לחזק את הבסיס לשיתוף פעולה כלכלי ומדיני בין שתי הארצות לטווח הרחוק.

השיחות יימשכו מחר.

עירק מיחתה על חדירות סוריות

ביירות, 24 (יופי"ע) — ממשלת עירק מנתה שורה של הפרות גבול מצד סוריה בהודעה שהיא שלחה לשלטונות דמשק היום. כך מסרה סוכנות הידיעות העירקית.

גאמסי: הצבא המצרי מתכונן לכל אפשרות

קאהיר, 24 (יופי"ע) — שר המלחמה והמצביא המצרי הגנראל מוחמד גאמסי אמר היום, כי הכוחות המזויינים המצריים מתכוננים לקראת כל אפשרות, במאבק הממושך והמר עם ישראל.

השר אמר כי כספים מתקבלים מארצות הנפט הערביות מסייעים למצרים לרכוש את הנשק שהיא זקוקה לו כדי להגביר את עוצמתה הצבאית.

ג'מאסי דיווח על המצב הצבאי בועדה לענייני חוץ ולעניינים ערביים של ועידת האיחוד הסוציאליסטי הערבי המתקיימת כאן.

ג'מאסי אמר: „הכוחות המזויינים עושים את מיטב המאמצים יומם ולילה כדי להתכונן לקראת כל האפשרויות, הם מקיימים רוח לחימה גבוהה, נכונות לקרב ויעילות בתפעול נשק ובפיתוח נשק, כדי להבטיח את בטחון המדינה. הסכסוך שלנו עם האויב הישראלי הוא סכסוך ממושך ומר, וקיומו של צבא מצרי חזק הוא ערובה נגד שאיפות האויב".

הוא הוסיף כי רכישת נשק למטרה זו היא דבר יקר, „אולם שיתוף הפעולה הערבי מתגבר על כל הקשיים".

במאי אשתקד הודיע סאדאת כי הוא „הגוון" את מקורות הנשק שלו, משום שבריה"מ איננה ממלאה אחר צרכיו.

בדו"חו אמר ג'אמסי, כי ההחלטה בדבר גיוון הנשק, כבר הוגשמה.

סאדאת עצמו גילה כי סעודיה וכוויית מימנו מספר עיסקות נשק, כולל רכישת מטוסי מיראז' בשביל צבא מצרים.

בוועידת הפיסגה הערבית ברבאט הוחלט באוקטובר אשתקד, להעמיד מיליארד דולר לרשות מצרים וסכום דומה לרשות סוריה.

טוראי אליעזר אשור — למנוחות בשלומי

חייל צה"ל, טוראי אליעזר אשור, בן 19, אשר נפל בפעולת צה"ל אור ליום ד' בכפר הלבנוני קילא — הובא אתמול לקבורות בבית העלמין בשלומי, מקום מגורי משפחתו.

ספד לו הרב המקומי מסעוד רוזה. אליעזר אשור הניח הורים ותשעה אחים ואחיות. בלוויה השתתפו תושבי שלומי ואנשי האיזור.

פקיד הסטייטדפרטמנט: ירדן לא תפלה חברות אמריקאניות שבהנהלות שלהן מכהנים יהודים

וואשינגטון, 24 (יופי"ע). — ירדן הסכימה כנראה שלא להפלות לרעה חברות אמריקניות שבמועצות המנהלים שלהן מכהנים יהודים, כך אמר היום פקיד הסטייט דיפרטמנט.

תת שר החוץ סידני סובר אמר כי שגריר ארה"ב בירדן נתבקש על ידי שר המסחר רוג'רס מורטון להתערב ברבת עמון, לאחר שחברת יצוא אמריקנית, ששמה לא פורסם, נתבקשה על ידי משרד הכלכלה הלאומית של ירדן לאשר שאין יהודי בין מנהליה.

סובר אמר, כי לאחר מגעים עם פקידים ירדניים „הודיעה לנו השגרירות שלנו ברבת עמון, שבשיחות עם דרגים בכירים מאד של ממשלת ירדן נתקבלה הבטחה, כי הדרישה של משרד הכלכלה הלאומי בענין ההשתייכות הדתית של מנהלי החברה האמריקנית לא נעשתה בהסכמת השלטונות המוסמכים על ממשלת ירדן".

סובר הוסיף כי לשגריר ארה"ב ניתנה הבטחה שיינקטו צעדים כדי למנוע הישנות „בעיה מיוחדת זו".

הבי.בי.סי. מפסיק פעילותו בהודו

לונדון, 24 (ע"צ) — רשות השידור הבריטית, הבי.בי.סי. החליטה להפסיק פעילותו בהודו כמחאה נגד „הצעדים הבלתי מתקבלים על הדעת" שנקטו לאחרונה שלטונות הודו כלפי עתונאים זרים — הודיע אמש דובר של הבי.בי.סי.

הדובר אמר כי החלטה זו נתקבלה משום שכתבי הבי.בי.סי. בהודו „אינם מסוגלים עוד למלא את תפקידם" בשל הצנזורה שהטילה ממשלת הגב' גנדי, מאז הכרזת מצב החירום.

ביום א' גורשו שני כתבים בריטיים מהודו, על שסירבו להישמע להוראות הצנזורה. כתבים אלה ייצגו את ה„טיימס" ואת ה„דיילי טלגרף".

עם סגירת הגליון

רבת עמון, 24 (ע"צ) — חאלד מלך סעודיה יערוך באוגוסט ביקורים רשמיים בסוריה ובירדן — מסר היום השבועון הירדני „אחבאר אל אוסבוע".

האמבורג, 24 (יופי"ע וע"ר) — ראש ממשלת בריטניה, הרולד וילסון, שוחח היום אחה"צ עם הקנצלר הלמוט שמידט על מצב הכלכלה בעולם.

הוא אמר לעתונאים לאחר מכן, שלא ביקש מלווה גרמני כדי לסייע לבריטניה במשבר הנוכחי הפוקד אותה.

נמסר כי שני המדינאים, ששוחחו רוב הזמן על נושאים כלכליים, דנו עם זאת גם בעניינים מדיניים, כגון ועידת הפסגה הקרובה לבטחון אירופה בהלסינקי וכן על המצב בפורטוגל.

סאדאת דוחה

(סוף מעמוד ראשון)

העתונות הערבית הקדישה היום את עמודיה הראשונים לידיעה על החלטת מצרים לחדש את מנדט כח האו"ם בסיני, תוך כדי הבעת הערכה ליוזמה זו.

העתון הירדני „אל דה סטור" כותב כי מצרים נותנה הזדמנות חדשה לכל מי שמעוניין להחזיר את השלום לאיזור. יחד עם זאת, חייבים הערבים לנצל ארכה זאת לטובתם, כדי להתכונן לכל אפשרות, כותב העתון.

העתון הכוויתי „אל קאבאס" סבור כי סאדאת מנסה להשיג באמצעים מדיניים נסיגה ישראלית בסיני, בלי להזניח את ההכנות למלחמה אפשרית, אם יהיה צורך בה כדי להחזיר את השטחים.

העתון הביירותי „אל נהאר" משוכנע כי סאדאת „לא היה נוקט יוזמה זו, אלמלא היו לו ערבויות לגבי הסיכוי של הסכם ביניים חדש". העתון משבח עם זאת את היוזמה הקודם של מצרים להאריך את מנדט כח האו"ם, כי על ידי כך הצליחה מצרים „ללחוץ על ארה"ב להפעיל לחץ על ישראל".

אש"פ קורא למנהיגי אפריקה לתמוך בגירוש ישראל מהאו"ם

קמפלה, 24 (יופי"ע) — הארגון לשחרור פלשתין קרא היום למנהיגים אפריקאיים לתמוך במערכה הערבית למען גירוש ישראל מהאו"ם.

אש"פ הפיץ מסמך בכנס הנוכחי של הארגון לאחדות אפריקה, ובו דרישה לגרש את ישראל מהאו"ם ובקשה כי ארצות אפריקה ימשיכו לתמוך בענין הפלשתיני.

המסמך, שחולק לצירים ערב פתיחת הדיון על המזרח התיכון, האשים את ישראל בהתעלמות מהחלטות האו"ם והארגון לאחדות אפריקה, ובסיכון שלום העולם.

ועידת שרי חוץ מוסלמיים שנערכה בראשית החודש בג'דה, היא שפתחה במערכה הערבית לגירוש ישראל מהאו"ם.

פיונגיאנג, 24 (יופי"ע, ע"צ) — צפון קוריאה הביעה את תמיכתה בהצעה הערבית לגרש את ישראל מהאו"ם. במושב הקרוב של עצרת האו"ם.

התמיכה באה בצורת מאמר שפורסם בבטאון הרשמי של ממשלת צפון קוריאה.

בטאיפה שבעתונות כתבו העתונים המקומיים, כי אי אפשר יהיה לבנוע את גירושה של ישראל מן האו"ם, שכן קיים תקדים — גירושה של סין הלאומנית לטובת סין הקומוניסטית.

העתון בשפה האנגלית „ג'יפן פוסט" כתב במאמר מערכת, כי האו"ם הפך מזמן ל„כלי ריק".

דיפלומט לובי נעצר במצרים

קהיר, 24 (יופי"ע) — [illegible] במחוז מצריים עצרו דיפלומט לובי שהפיץ [illegible] היום במצרים [illegible] משטר [illegible]. כך הודיעה [illegible] הרשמית היום.

לדברי הסוכנות תפסה המשטרה [illegible] בשגרירות הלובית [illegible] בית בקהיר. האיש נעצר ערב [illegible] גות יום העצמאות המצרית.

בידיעה מאוחרת מוסרת סוכנות י. פ. כי הדיפלומט הלובי גורש ממצרים.

שלטונות הבטחון המצריים הודיעו, כי בידיהם מידע כי כמה אנשי השגרירות הלובית „קיימו מגעים עם סטודנטים ופועלים מצריים והסיתו אותם נגד הממשלה", כודיעה סוכנות הידיעות המזרח תיכונית.

לדברי הסוכנות ניסו הדיפלומטים הלובים להסית את הסטודנטים והפועלים המצריים.

החלטת הנהלת המפד"ל

(סוף מעמוד ראשון)

לפסוק בחוק התרת הפלות, חוק שיביא למיעוט ילודה ויערער את דיני האישות.

אי־אפשר לקיים עם בלי מדינה אך בוודאי שאי אפשר לקיים מדינה בלי עם

„אי אפשר לקיים עם בלי מדינה, אך בודאי שאי־אפשר לקיים מדינה בלי עם" — אמר ד"ר ורהפטיג. הנאום הקיף את השר צדוק שעבר בתורת של ממשלות קודמות, בהן שרי המפלגה הם שלחמו את מלחמת השמירה על אחדות העם. אחריות זו מוטלת כולה על ראש הממשלה.

א. גואלמן דורש להחזיר דברים ברורים לשותפי הקואליציה

אלעזר גואלמן אמר שלא ייתכן להסתפק בהודעה סתמית. הציע להבהיר את הדברים לשותפים הקואליציוניים ולהודיע להם בבירור שהשותפות תעמוד בצל ונצטרך להסיק את המסקנות המתבקשות.

ד"ר יצחק רפאל: אין להעלות על הדעת השתתפות המפד"ל בממשלה המפקעת חוקי יסוד

שר הדתות, ד"ר יצחק רפאל, אמר שאין איש מעלה על הדעת השתתפות המפד"ל בממשלה המצביעה כחוק יסוד ההוא יסוד השתתפותנו בקואליציה. „הענין ידוע לראש הממשלה ולשר המשפטים ונקבעה איתם פגישה „כדי לכבור את הענין לבורה ממלכתית" אמר.

ש. לוי: עצם העלאת הענין לדיון — יביא פירוד

שלמה לוי אמר כי עצם העלאת הנושא לדיון בשעת משבר מדיני ובטחוני — מכריחה להביא לפירוד העם, ובעצה זו חבור לא בא בחשבון.

ח"כ ז. המר: ההצעה — כניעה לאנטי הדתיים שבשולי המערך

ח"כ זבולון המר כי ההצעה שהועלתה פירושה כניעה לא למערך אלא לאנטי־דתיים שבשולי המערך. המר קרא למפד"ל לא להשתדל אצל המערך אלא להעמיד את הענין באור ברור: „בלי הקף יסודי של הענין — אינו שותפים בממשלה".

ד"ר בורג: הממשלה לא דנה בענין

שר הפנים ד"ר יוסף בורג הודיע שבתגובה על הודעת ראש הממשלה משלשום לשרים, כי הוא מוכן להדגיש עמה בנושא זה בכל עת. — עבד ציין שהפגישה צריכה לכלול גם את המזכ"ל צ. ברנשטיין כנציג את המפלגה. ד"ר בורג הדגיש שלא התקיים בנושא זה כל דיון בממשלה — והדבר אינו מקובל.

א. שטרן קורא להחלטה אופוזיציונית

אברהם שטרן קרא לקבל החלטה אופוזיציונית שתעמיד את הדברים באור אולטימאטיבי וברור.

ח"כ עקיבא נוף: ח"כ אלוני נותנה פירוש שרירותי להצעה

ביוהו"ם הודיע אתמול ח"כ עקיבא נוף כי יוזמי ההצעה לחוק „שיווי זכויות נשים" כי הפרוש שנתנה ח"כ שולמית אלוני להצעה הוא שרירותי ואינו עולה בקנה אחד עם הכוונה הכללית של החוק.

ח"כ נוף הדגיש כי הוא, כאחד כיוזמי ההצעה אינו מתכוון כלל לשנות בדרך זו את חוק הנישואין והגירושין.

ההצעה החדשה מדברת רק על שוויון זכויות משקי ובשום פנים ואופן אינה יכולה להתפרש, כהכנסה בדלת האחורית, את מוסד „הנישואין האזרחיים".

מוסד הרב קוק

מוסד הרב קוק

ת. ד. 642 ירושלים

זה עתה הופיע

תשובות רבינו משה בן נחמן

מתוך כתבי־יד וספרי ראשונים

חיבור הלכות לולב להראב"ד

והשגות הרמב"ן

עם מבואות וציוני מקורות וביאורים

מאת

הרב חיים דוב שעוועל

המחיר — 30.— ל"י

משרד ההפצה: תל־אביב, רח' אלנבי 87, טל. 295036

צעדת ירושלים תשל"ו

הצעדה ה־21

צעדת ירושלים תשל"ו תימשך יום אחד בלבד. המאפיין אותה, עליה לרגל לירושלים ב־5 צירים נפרדים. צירי הצעדה יעברו בשטחי יהודה. הצעדה תסתיים במצעד סיום בחוצות ירושלים השלמה.

נשים בגיל 18—35, גברים בגיל 18—45, חיילים וחיילות יצעדו בשני צירים במשותף. נשים מעל גיל 35, גברים מעל גיל 45, וחיילים וחיילות יצעדו יחדיו בציר משותף כ־20 ק"מ, בתאריך י"ט תשרי (ד' דחוהמ"ס) 24 ספטמבר 1975.

לא יוקמו השנה מחנות צועדים, כל צועד יגיע למרכז הרישום בכוחות עצמו בסיוע שרותי תחבורה אזרחיים.

מפקדת הצעדה לא תרשה לצועדים ללון בנקודות ריכוז לפני יום הצעדה. קבוצות אזרחיות המונות 10 צועדים ומעלה רשאיות להשתתף בתחרות על מגן נודד לקבוצה המצטיינת. נושאי התחרות: צעידה נאה ועליזה, הופעה מסודרת והתמדה בביצוע הצעדה.

ההרשמה תחל ב־1 באוגוסט 1975 ותסתיים ב־15 בספטמבר 1975

טפסי הרשמה ניתן להשיג החל מ־1 באוגוסט 1975 בכל סניפי הדואר וסוכנויותיו בארץ. דמי הרשמה למבוגרים בסך 18.— ל"י, גדנ"ע ונוער 10.— ל"י. יש לשלם בבנק הדואר לפי חשבון 16006—0. בעת ההרשמה יש להציג את תעודת הזהות של הנרשם.

אישור ישלח לכל צועד לאחר תשלום דמי הרישום.

חיילים ושוטרים ירשמו אך ורק דרך יחידותם/נפתם. טפסי הרשמה מיוחדים ניתן להשיג דרך ק. אמון גופני של היחידה, חיילים ושוטרים משוחררים מתשלום דמי הרשמה.

רישום קבוצות יעשה ע"י פניה ישירה בכתב, למפקדת צעדת ירושלים תשל"ו דואר צבאי 1010 צה"ל. טל. 03—943109.

נוער בגילים 16—18 יצעד רק במסגרת הגדנ"ע כ־15 ק"מ בשני צירים נפרדים.

הרשמת הנוער אך ורק באמצעות מפקדת פיקוד הגדנ"ע. דמי הרשמה 10.— ל"י.

מצעד סיום הצעדה יתקיים בתאריך י"ט תשרי תשל"ו, 24 בספטמבר 1975, בשעות אחר הצהריים, ויעבור בחוצות ירושלים.

מפקדת הצעדה

ד. צ. 1010

של המצפה

כלפי התנקשות בשלימות העם

הצעת־חוק של נציגת „יעד" להגדרת זכויות האשה, שכולה מנוגדת להלכה, לא באה אלא כתעלול־להכעיס להתגרות ביסודי האישות של היהדות.

סיעה זו, שממנה באות הצעות להתיר הפלות מלאכותיות, גם להתייחס בסבלנות לטומאת הפריצות וכיוצא, עניינה כמובן להתנקש בחוקי־האישות היהודיים. אלה הם יצרי ההרס העצמי של חוג־שוליים על גילגוליהם השונים, שמתרברבים בחירוף־וגידוף כלפי מעלה וכלפי ישראל וייחודו, ישראל ואיחודו. אין לנו דין־ודברים עם מוקצים מחמת איסור ומיאוס.

אך שר־המשפטים, שבמקום לדחות דיחוי מוחלט הצעת־חוק הזוממת לפורר את עם־ישראל ולייצר כאן ערב־רב ברמה של ניהיליסטים וקומוניסטים אלה, הציע להעביר הצעת־חוק זו לוועדה והצעתו נתקבלה בקולות של אנשי המערך. ממנו ומחבריו יש לדרוש עמדה ברורה: האם אתם מוסיפים לקיים הסכם הסטאטוס־קוו בענייני יהדות, שהוא בסיס הקואליציה הממשלתית בין נציגות המפד"ל לבין המערך, או אתם מזדהים בענייני־יסוד אלה עם יעד, רק"ח, מוקד והשאר, כרשיעי־ברית, שבימי המדינה־במצור כבר הם שׂשׂים לקראת התפוררות מבפנים?

שר־המשפטים, שבחלקו הסתייג מצורת ההצעה ובחלקו הסכים לה, ראה משום־מה צורך להטיף מוסר לבתי־הדין הרבניים, ש„לא יגזרו גזירות שרוב הציבור אינו יכול לעמוד בהן". מוזר ביותר, ששר בממשלה הקואליציונית על הסכמיה, מתפרק בפומבי מאחריותו כשר ונעשה מטיף של קידמה נוסח הסיעות השמאלניות, ולא פחות מוזר, שחברי המערך הצטרפו אל שר־המשפטים להעביר הצעת־החוק לוועדה. הרי ידוע ודאי להם, על אף האנדרלמוסיה השוררת בקרב המערך, שסטאטוס־קוו בתחום האישות תנאי־בל־יעבור לשותפות הקואליציונית.

הציבור הדתי־לאומי, שרובו החליט להצטרף לממשלה, רואה בעמדת שר־המשפטים וחבריו לסיעה התגרות חמורה ביהדות ופגיעה בכבודו ובמעמדו של שותף קואליציוני. לא די בכך, שהצעת־החוק תוקפא בוועדה זמן ארוך, אלא השר חייב להסתייג בפומבי מן הנסיון להטיל מוקש בשלימות העם היהודי ולהבטיח מראש הסתלקות מוחלטת מכל פגיעה בחוקי־אישות הקיימים.

הנהלת המפד"ל בהחלטתה אומרת, שעירעור כלשהו של חוקי נישואין־וגירושין הקיימים ושינוי בסטאטוס־קוו בתחום האישות, מבטלים אפשרות של השתתפותנו בקואליציה הממשלתית.

אין כאן איום אלא קביעת עובדה כהווייתה. ממשלה שמרימה יד בשלימות העם היהודי וביהדות הדתי־לאומי, לא זו בלבד שהיהדות הדתית לא תשתתף בה אלא גם תזעיק את העם כולו להלחם בה עד רידתה. אין לה זכות קיום.

הנסיון בלבד, שהרעיד המוני יהודים, מחייב לא רק למחוק את החרפה על־ידי הממשלה כולה, אם עניינה בהמשך הקואליציה, אלא ללכד את השורות בפנים הציבור הדתי־לאומי תוך נכונות למאבק על דמות העם היהודי במדינה.

אין גילוי מדהים יותר למורד בחלקים מן הציבור כהצעת־חוק לפורר שלימות העם ולגרום ריב פנימי מר כאשר האויב בשער. זו החילוניות בקצה מדרונה וזו מזימתה.

כורח־חיים הוא להתייצב במערכה לשלימות עם ישראל.

יש גבול לוויתורים

הצוות הממשלתי למשא־ומתן דן בתכנה של תשובת מצרים להצעת ישראל. הידיעה אומרת, שהתשובה כוללת דחיית קווי־גבול והסדרי־בטחון הכלולים בהצעת הממשלה, בתוספת מפה המייצגת את תבנית קאהיר.

לפי דיווחים חלקיים קיים פער ניכר בין ההצעות של שני הצדדים. הצוות יבחן ודאי כל קוו וקוו של המצרים, יבחן ביישוב הדעת ובאורך־רוח ויגיש מסקנותיו לפני הממשלה.

אף־על־פי שהמפה הישראלית המוצעת אינה ידועה לכל פרטיה, הרי לפי הדעות דובריה המוסמכים יש בה ויתורים מרחיקי לכת, שנעשו לשם „הבנה בסיסית עם ארצות־הברית", כפי שהתבטא דובר מוסמך. ישראל נענתה ללחץ הממשל האמריקני לשם מניעת משבר ביחסים.

ניתן לומר, שישראל הגיעה לקצה הגבול של ויתוריה, בעוד התמורה המצרית רחוקה מלהניח את הדעת. ישראל מעמידה בסיכון את בטחונה בעוד מצרים מסרבת לומר במפורש שתמנע שנים מיספר משימוש באש. ולא עוד אלא סאדאת בנאומו מכנה את ישראל בכינויי־גנאי, מנפנף כנגדה באיומי מלחמה ומשתתף בפעילות ביוזמה לגרש את ישראל מאו"ם.

עתה בא סאדאת בתשובתו ומנסה לרחק את ישראל גם מאחרוני קווי־הבטחון בסיני, כשם שהוא שולל נוכחות אמריקנית אזרחית במיתקני־האתראה. בחוצפתו מרמז עוזרו שלא יאריך מאנדט כוח־החירום של או"ם בסיני ובהפכפכנותו חוזר בו, מסכים להאריך המאנדט לשלושה חודשים נוספים, ולוחץ על מועצת־הבטחון שהיא תביע לו תודה והוקרה בעד רוחב ליבו. הוא גם שולל פגישה פנים־אל־פנים עם נציגי ישראל בשלבים האחרונים של המשא־ומתן.

שליט מצרים, שנחל תבוסה מוחצת במלחמת יום־הכיפורים, אלא בשל הנפט הערבי זכה לחסדי הממשל האמריקני, הסבור שישראל צריכה לוותר לו ללא תמורה ממשית, נוהג כמנצח המתחשב לצרכיו באלימות מילולית ובערמומיות של אחד שהשעה משחקת לו.

ממשלת ישראל, שוויתרה אך ורק בגלל עמדת ארה"ב, דינה למתוח קו ברור, עד כאן, ולדחות בתוקף הן איומיו של סאדאת, הן גידופיו והן הצעותיו. לדחותם בתכלית.

הממשל האמריקני, שלצערנו, תמך בסחטנות של סאדאת, גם הוא ודאי יכיר, שבטחונה של ישראל קודם לכול ומכוון את מדיניותה של ממשלתה. השליט המצרי, שאינו מסתיר את איבתו האפילה לישראל, כדין היטלריסט בשעתו, לא ישיג במשא־ומתן אלא מה שישראל מסכימה לתת לו. לא יותר.

יש לנהל משא־ומתן ללא דוחק זמן, ללא חשש מפני איומים ומתוך עמדת־כוח.

בין מלל לעשייה

חטיבת דוד המזכר של ההסתדרות הציונית עוסקת בהסברה בחוץ־לארץ, כנראה בין יהודים ולא־יהודים. מאחר שמאה פרופיסורים יוצאים עתה לשנת־שבתון בחו"ל, מנסה החטיבה לרתום אותם בעבודת־הסברה במקומות־שהותם. מנהל החטיבה העריך את מיבצעו באמרו, „פרופיסורים היוצאים לשנת־שבתון כן ההכרח שיתרמו מעין מילואים בהשתתפותם הפעילה בפעולות הסברה".

הידיעה מוסיפה, שהפרופיסורים ונשותיהם הוזמנו לסוף־שבוע במלון „דיפלומאט" בירושלים לסמינאר־הסברה. האירוח במלון היקר יעלה לקופה הציונית סכומים הדרושים כמדומה לצרכים החופים יותר.

סמינאר־להסברה אפשר היה לקבוע באולמות של אוניברסיטאות ומדרשות, כדוגמה של חיסכון, שתובא על־ידי המסבירים האקדמאים שלהבא בפני אלה שיבקשו מפיהם מידע על סדרי־החיים בארץ. אך הקופה הציונית, שכספיה באים מתרומות יהדות התפוצות, מוסיפה בביזבוז כבימי השפע.

מה ישיבו המסבירים לשאלת־תם של יהודים: אתם, המבקשים תרומותינו לעליה ולקליטה, לבטחון ולבצרון, מדוע אינכם מוותרים על שנת־שבתון שלכם בחוץ־לארץ, ויתור שהיה חוסך סכום בלתי־מבוטל במטבע זר? ומפני מה לא דחיתם את ההזמנה לבלות סוף־שבוע במלון שמחירו רב בעוד אפשר להתקין סמינאר במלון לא כל־כך יקר, או באולם של מוסד אקדמי?

התושב הישראלי שמכבש־המיסים מדלדל את שכרו הקבוע, ובוקר וערב תוקעים באזניו שהוא מצוה לקבל עול של צנע, מבקש דוגמה מלמעלה וספק רב אם ימצאנה. צוו החיסכון טרם הגיע, מן הסתם, ל„קופה הלאומית" שהיתה צריכה להיות ראשונה למניעת בזבזנות.

לפי סקר של „גאלופ ישראלי" יוצא, שרוב הנשאלים, סבורים, ש„השחיתות הכלכלית נובעת מאופי השלטון ומאופי החברה כולה". נהוגים של משאלים מותר להרהר אחרי דיוקם. אך דעה זו רווחת בקרב רבים מן האוכלוסים, וניתן לצמצמה בעובדות המוכיחות את ההיפך, שהשלטון שוקד ביותר על מניעת סיאוב לכל גילוייו, בכללם ביזבוז.

ככל הידוע, נוקטים באמצעים מסויימים לצמצם גילויים אלה, אך הפעולה אינה מתנהלת כנראה ביד זריזה ויעילה. ורב עדיין הפער בין מלל לעשייה.

תרגיל הג"א יערך בשבוע הבא, בין הימים א' וה' (27—31 לחודש זה), באיזור רחובות, ראשון־לציון ונס־ציונה. התרגיל ייערך בשעות היום והלילה.

אל תבזבזו מים - חבל על כל טיפה

פה אחרונה
תחנות התראה

מאת יעקב אדלשטיין

המפה שהעבירה ישראל למצרים באמצעות ארה"ב, היא אולי ...ה השלישית שהעברנו במשך המו"מ. מאז תחילתו. המפה ...שונה כללה נסיגה של 30־40 ק"מ. המפה השניה כללה נסיגה ...החלק המערבי של המעברים ומאבו רודס. המפה השלישית ...שנו ושאושרה על ידי הממשלה, כללה נסיגה מן המעברים ...לא מן האגפים ומן המבואות המזרחיים שלהם. כל מפה חדשה ...לת סתף נוסף.

...משלה היתה סבורה השבוע שזו ...ה האחרונה שהיא תעביר, משום ...רים לא העבירה עד היום שום ... לעומת זאת, היא מתנגדת גם ...ה החדשה שהועברה, אשר גוב־ ...והכנבה תוך הבנה עם ארה"ב.

...ם ברור אם אכן זו המפה של האחרון. בהמלך מו"מ יתכנו ...ה דברים. כאשר נפסק המו"מ ...יש מרץ, לאחר כשלון שליחות ...גר, סברו כולם כי בזה נסתם ...ל על הסכם הביניים. אך בינ־ ...התברר כי כישראל ניתן „לס־ ...יתורים נוספים, ואכן נסתמה ...ה מפה חדשה.

...ן גבולות לכרסום ולסחיטה מאז ...לת המו"מ. לעומת זה אין כמעט ...נסים חדשים בעמדת מצרים, ...ד והאלמנט של הזמן, משום ...נרים מוכנה כיום להסכם למשך ...ש שנים, מה שלא היתה מוכנה ...קודם, אלא שיש סבורים שגם ...הסכם מפורש, התכוונה מצרים ...כם למשך שלוש שנים בלבד. ...שהסכמתה לרשום זאת כסעיף ...זכם אינו משנה הרבה.

...ם זאת יש כמה שיפורים במבאי ...זכם הנוכחי לעומת המוצע בחור־ ...מרץ, בעיקר בנקודות האמינות ...שך ההסכם, בתחנות ההתראה ...יור החיץ, ובהעמדת ההסכם על ...יד הוא, בלי לקשור עם כל הס־ ...אחר, עם סוריה או עם ירדן.

...וקף ההסכם יציב עד שיוחלף ...סכם אחר. כתו החידוש ידוקק ...ארכה לא פעם בשנה חדשים ...א פעם בשנה, גם אם ייעשה ...רן להכשיל את הארכת המנדט ...כת הסכמה שהכוח ישאר לפי ...שת ישראל ומצרים. כלומר, יש ...קדמות מסויימת לעומת התנאים ...וחש מרץ, אבל לגבי אורך זמן ...הסכם, נכשלה ישראל בדרישתה ...הסכם יתקום למשך 7־10 שנים. ...ר כך נסוגה ל־5 שנים, ולבסוף ...לצה לקבל את התכתיב המצרי, ...הסכם יהיה בתוקף 3 שנים בלבד.

...מעשה מותנית ישראל על שמת ...ורת מקומת לגיזה. כדי להיות ...ין ההכרעה לגבי הסכם כולל, מתוך ...ה שהכביעות הן כל כך סבוכות ...הסכם כולל הוא כמעט בלתי ...אפשרי.

*

...תנות ההתראה

...נקודה חשובה ומעניינת בהצעת ...הסכם החדש, היא הקמת תחנות ...התראה בשני הצדדים, באיזור ...חיץ, כמעובדות אמריקניות. התב־ ...ת היא שטכנאים אזרחיים אמרי־ ...אניים יאיישו את תחנות ההתראה ...ישראליות שיעמדו תחת דגל אמ־ ...יקאני, אך יופעלו כבעבר על־ידי ...כאים ישראלים בצד של ישראל ...טכנאים מצריים בצד המצרי. זהו ...דבר חדש שטרם נודע במזרח התיכ־ ...כים עד כה. מבחינתה של ישראל ...זה נוח שארה"ב תגביר את נוכחו־ ...תה ותקף תחת השותה את איזור ...חיץ, במקום כוח החירום של הא־ ...רים אך בנוסף לו. אך יש להניח ...ארה"ב היתה מעדיפה להתנגדות ...כך. בשל הסראומה של המעורבות ...וייטנאם.

...מתקני התראה אף הם גורם חשוב ...מערכת ההסכמים. טרם נקבע גורם ...ה בהסכמים בינלאומיים. אזרחים ...לא יכול להוות גורם גם במו"מ ...בין מערב ומזרח, אלא שלגבי ה־ ...צד הרופף של כוח הזירום הבינ־ ...לאומי, שהשבוע העומד בסימן שאי־ ...ל, ומצרים הכריזה שהיא יכולה ...לקו, כפי שעשתה באמצר בשנת ...19 לא נמצאה עדיין תשובה, אם ...גם נוכחות אמריקנית איננה ...אינה מפני התמוטטות בשעת מתיח־ ...ות. אבל קשה יהיה למצרים לסלק ...טכנאים ומשקיפים אמריקניים בשל ...סיבוך המדיני שבכך. בצד ששי־ ...ק כוח האו"ם אינו מהווה סיבוך ...דיני. אולם כאן עומד החשש, שאם ...ואו טכנאים אמריקניים, ידרשו ...רוסים להביא גם טכנאים סובייטי־ ...ים. והנימוק השלילי היחיד ...אפשר לאשיב לדרישה מעין זו, ...וא, שאיות ובריה"מ־ועצות איננה ...קיימת יחסים דיפלומטיים עם ישר־ ...אל, אך אפשר לאייש את תחנות ...ההתראה בצד הישראלי גם בטכנאים ...רוסים. אבל ברית המועצות בחולם ...הכל לדרוש לאייש את תחנות ה־ ...התראה בצד המצרי בטכנאים רו־ ...סים. מה עוד שהסכם הביניים יתחם ...בערבות רוסית ואמריקנית.

...התרופה לכך יכולה לבוא שסעיף ...ה של איוש תחנות ההתראה לא ...יכלל בהסכם הפומבי אלא יכלל ב־ ...הסכם משולש בין ארה"ב, מצרים ...ישראל, תוך התחייבות אמריקנית ...חוזק במעורבותה עד שההסכם ...הנוכחי יוחלף בהסכם חדש.

*

...מה לגבי סוריה?

...המעורבות האמריקנית בביצוע ...ההסכם, יש בה משום מעצור ראשון ...שעת מתיחות, אך לא משום מע־ ...ר שני. אם מצרים תחליט שיש ...דרך במלחמה, כי אז בכל המפני ...הנוכחות האמריקנית. אבל ה־ ...מעצור הזה, יסבך את מהלך והתנ־ ...הגה המדינית. משום שסאדאת נכון ...בלי מעורבות אמריקנית אין לו ...כוח לשום הישג מדיני. עם זאת ...בתקדים זה של נוכחות אמרי־ ...קנית גם משום מעט לפנם. יש ...אשר שלאחר ההסכם עם מצרים ...ותה מו"מ גם עם סוריה. שם המ־ ...כב שונה בהרבה.

...הקו הנוכחי בגולן הוא הקו השו־ ...ב באיזור. כל שינוי ממנו צריך ...ירדת למעשה מן הגולן כולו. המס־ ...ים מעוניינים להשיג את הקו הזה ...כל מחיר. הם מוכנים כי המדובר ...סך הכל בנסיגה של 4־5 ק"מ ...ותרתם מרץ גם קיסינגר, מתוך ...הנחה, המדובר בכמה קילומטרים ...לבד, ובשבילם לא כדאי לפתוח ...במלחמה, אולם כפי שאנו יודעים

המדובר למעשה בגולן של הגולן כולו. הוי הקו האסטראטגי החשוב ביותר בגולן כשם שהמעברים הם הקו האסטראטגי החשוב ביותר ב־סיני. סוריה ומצרים שואפות להוציא מידי ישראל את הקווים האסטראט־גיים הללו, כדי שבמקרה של מלחמה יהיה קל לתת יותר לאיים על ישראל, מבלי שמעצור הקו האסטראטגי עצ־צור בעדם.

התקדים של הנוכחות האמריקאי־נית הסמלית, עשוי לצוץ גם במו"מ עם סוריה. ארה"ב וסוריה יקפצו על המציאות הזאת ויציעו: נוכחות אמ־ריקאנית על הקו האסטראטגי בגולן באמצעות תחנות התראה תחת דגל אמריקאני. אם מצרים תהא מסוגלת לסלק טכנאים אמריקאניים, בשעת הצורך, כשם שגירשה 20 אלף טכ־נאים סובייטים במכה אחת, הרי סוריה על אחת כמה וכמה. שום דבר לא ימנע או בעדה בשעת הצו־רך מלעלות על הגבעות ולסלק את הטכנאים האמריקאניים ביום בהיר. הסיבוך המדיני עם ארה"ב לא יפ־ריע לה משום שהיא נמצאת בחסות רוסית. לכן יש בתקדים זה של תחנות התראה בדגל אמריקאי משום צד חיובי וצד שלילי.

הצד השלילי הוא אותה אשליה עצמית של שלום תחת דגל של תח־נות התראה אמריקאניות, משום ש־מצעור סמלי זה, יכול להעלם בהינף אחד במקרה של התפתחות מעשי איבה, ושום זכר לא יישאר ממנו. יכול להיווצר מצב כפי שנוצר הש־בוע עם כוח הזירום של האו"ם, שסאדאת יאיים שהוא לא מאריך את השהות של הטכנאים האמריקאניים, אם לא יהיה הסכם חדש, למרות שיהיה ספיף בהסכם שההסכם בתו־קף עד שיוחלף בהסכם חדש, אבל סאדת יפרש זאת כצורך בהסכם חדש, כשם שהוא מפרש כאן את המעמד של כוח האו"ם בסיני. שתפ־קידו לפטרל רק לצורך התקדמות לקראת שלום, והוא קיבל סיוע לפי־רוש זה מממזכיל האו"ם בעצמו קורט ולדהיים. אין סוף לפירושים של הסכם אם רוצים לכרסם בו. אפשר לסמוך על סאדת שימצא את הני־מוקים ואת הפירושים המתאימים לסעיפי ההסכם, כשם שמצא פירו־שים להפרת ההסכם להפרדת הכו־חות ולא לקיים את אותם הסעיפים שאינם נוחים לו, בכלל זה הסעיף בדבר התרת מעבר מטענים ישרא־ליים בסואץ.

*

הרמזים של ארה"ב

ארה"ב רומזת לנו רמזים עבים שיש צורך בהסכם ביניים גם כדי למנוע השעיית ישראל מן האו"ם. היא סבורה שאם יהיה הסכם ביניים, יוכלכו יותר מדינות כנגד ההשעיה. המצב הפרלמנטארי כיום בעצרת האו"ם הוא, שאם תוצע הצעה להשעיית ישראל מן האו"ם, יש לה כל הסיכויים להשיג רוב קולות. בריה"מ המועצות וגרורותיה אמנם לא מתלהבות מן ההשעיה בשל התקדים המסוכן, אבל הן תצבענה בעד כדי להכשיל את הגוש המערבי ולהעמידו במצב של מיעוט. ההצעה כפי שהור־בא, עלולה להצביע שישראל הפרה החלטות של האו"ם ולכן יש להשעותה.

יתכן והצבעה זו תובא יחד עם הצעה להשעות פעם שניה את דרום אפריקה, כדי לקבל לטובתה גם את קולות הגוש האפריקאני שאף הוא אינו גלהב לכך. המעצור היחיד יכול להיות רק האיום של מדינות שונות, שאם תושעה ישראל, תחלטנה אף הן לעזוב את העצרת. אבל יש להניח שמעט מאד מדינות תסכמנה לעשות צעד כזה למען ישראל. אמנם עק־רונית תתנגדנה רוב ארצות אירופה ואמריקה הדרומית נגד החלטת ה־השעיה, אבל ספק אם תהיינה מוכ־נות להסיק מסקנות בעקבות ה־השעיה.

*

מצרים שלגנו השבוע על ישראל, קיבל תשובה תקיפה מצד ראש ה־ממשלה יצחק רבין, שהזכיר לו כי בעצם יהיה על מצרים להפגש פנים אל פנים עם ישראלים בשלב הסופי של המו"מ, ולכן אם רוצים להתקדם לקראת שלום יש להבין את הצם המצרי לכך ולא להסית אותו בדב־רים קיצוניים נגד ישראל.

למעשה גם הסכמי ההפרדה נתחמו בג'נבה בעלשה פנים אל פנים ב־חסות האו"ם, כך שמצרים בעצם יכולה ללכת לפי התקדים. מצרים מסכימה גם לוועדת שביתת נשק חדשה, לפי התקדים של שנות ה־חמישים. רבין נתכוון להזכיר לסאדת, לבל יתייהר, שכן ישראל יכולה בהחלט להעמידו במצב של מבוכה מול העולם הערבי, אם היא תרצה בכך. כך שעליו לנצור לשונו, ולא רק לדבר כדי לשאת חן בעיני הקי־צונים, אלא שסאדאת בבאומו, ביטל בהינף יד את החלטות חרטום בדבר שלושת הלאווין, לא מו"מ, לא שלום ולא הכרה. באמרו, כי אם מצרים תחליט שיש צורך בשלום היא תלך לקראת זה ואם תחליט שיש צורך במלחמה תלך גם כן לקראת זה. זוהי אמירה דיפלומאטית שמשמעת, ששלושת הלאווין של חרטום אינם מחייבים אותו.

בראשית השבוע נראה היה שאנו מתקדמים במהירות לקראת הסכם ביניים עם מצרים, אבל התגובה המצרית למפה החדשה, הוכיחה שה־דרך עדיין רחוקה ומייגעת ויהיה צורך בדיונים ממושכים כדי להגיע לכך. ההסכם אינו עומד על הסף.

בעולם הערבי

הוועידות המוסלמיות: מפגני ראווה

מאת ד"ר יצחק בן גד (מכלוף)

בשבוע שעבר נגעלה הוועידה הששית של 40 שרי החוץ של המדינות המוסלמיות שנערכה בג'דה בקריאה לכל המשתתפים בוועידה לפעול כמיטב יכולתם כדי לגרש את ישראל מהאו"ם ומכל ארגונים הבינלאומיים שבהם היא חברה. בידיעות אחרות נמסר כי הארצות המשתתפות דנו בתכנית להקים כוח של מתנדבים מארצות מוסלמיות לא ערביות למלחמה בישראל. הוועידה התרכזה בדיוניה בעיקר בבעיות פלסטינה וירושלים ועל מנת להבליט את חשיבות הענין נכנס שליט ערב הסעודית האלך לוועידה עם פתיחתה עם מנהיג המחבלים יאסר ערפאת.

ההיסטוריה של הוועידות המוסלמ־יות למיניהן ארוכה. הראשון שיזמן עוד בשנת 1931 קונגרס אסלאמי רב משתתפים היה המופתי מוהמד אמין אלחוסייני המופתי הירושלמי לשעבר הידוע לשמצה. משראה כי נסיונם של ערביי ארץ ישראל להיאבק בבית הלאומי היהודי לא הוכתר בהצלחה הוא הגה את הרעיון לצרף את גורם הדת למאבק כדי להשיג את מטרתו. בקונגרס האסלאמי של 1931 דוגמת הכינוס של השבוע שעבר נודעה שא־לה המלחמה בציונים.

● היו דברים מעולם...

ההחלטות שנתקבלו בוועידת 1931 לא בוצעו אך למרות זאת לא היה הקונגרס ההוא לגמרי נטול הישגים. עצם בואם של נציגים מ־22 מדינות מוסלמיות שונות לירושלים תחת דגל האסלאם היה הישג כשלעצמו. ה־מופתי שאף לנטוע בקרב המשתתפים את ההרגשה שאין ירושלים נחשבת לאחת מהערים המוסלמיות המפורסמות על פני תבל בלבד אלא מקום משכנו של מסגד אלאקצא המקודש אשר יד היהודים המסוכנת מאיימת עליו. מס־רת המופתי היתה שהשנאה לציונות ולמנדט אשר היתה נחלת הפלסטינ־אים לבדם תתחיל להתפשט בעולם הערבי והמוסלמי ותהיה לנחלת רבים בארצות אלו.

מאז ועד היום זומנו קונגרסים וכנ־סים מוסלמיים שונים בעלי משתתפים מדרגים שונים. השאלה הפלסטינאית לא ירדה מעל הפרק ומשתדלותה נישאו נאומים וזעקי להבות נגד „הציונים הגזלנים". מאידך גיסא היה ברור לכולם שהמשתתפים ברובם ה־מכריע באו לוועידות להשמיע דעות ולהפגין נוכחות יותר מאשר להתענ־יין בבעיות הנדונות או דעות המש־תתפים האחרים. ההחלטות שנתקבלו בכנוסים אלה היו קיצוניות וברובן המכריע לא בוצעו או נשתכחו בחלוף הזמן.

המשתתפים בכנוסים אלה, על פי רוב אנשי דת מוסלמים, התאמצו לחפש בקוראן ובשריעה (החוק הדתי המוסלמי) סמוכין שיעידו על אופים הרע של היהודים „גוזלי אדמות פלסטינה". לפעמים התבטאו המש־תתפים בצורות קיצוניות שעמדו ב־ניגוד ברור למסורות ידועות בקו־ראן. לא תמיד גם סילופים בפרוש הטקסט במאמץ לבנות תאוריה אנטי־יהודית ואנטי־ציונית. בסתיו של 1968 התכנסה בקהיר הוועידה הרביעית של האקדמיה לחקר האסלאם. חכמים ש־נתנו את הטון בוועידה קבעו כי היהודים הם אויביו של אללה ושל מוחמד שליחו ומעניינים בעצם קיומם את ההמשכיות ההסטורית של מידות אנושיות רעות. מזמותיהם השפלות של היהודים השתקפו לא רק בעצם אמונתם אלא גם בהעדר תכונות אנושיות טובות. הם שקרנים, חומ־ניים, גולגים, מלווים ברבית והומסים את מכתם של אחרים. היהודים הם ערב רב ואינם מהווים עם. התבגר־תם הבוגדנית מעוררת את חרון ה־שמים האדמה עליהם. המשתתפים דיברו על נחיתותם של היהודים ועל העדר הטבעיות שהם יקימו מדינה בלב לבו של העולם המוסלמי. סי־פורים מתהלך אשר נועד להעיד על תולשות אנושיות מסויימות הוא־רו בכנס הזה לתכונות המעידות על אופיו הרשעות והמתועב של העם היהודי.

● ההחלטה לא הפתיעה

כינוס הוועידה האחרונה בג'דה ש־בערב הסעודית נועד לשרת את ה־אנטרסים של שליטי ערב הסעודית שבשטחה נמצאים המקומות הקדו־שים לאיסלאם. שליטה החדש של מדינה זו מעוניין להאדיר את יוקר־תו כחולק המאבק הערבי מוסלמי נגד התנועה הציונית. זאת, תוך כדי תמיכה במצרים במאמציה להשיג הסכם ביניים עם ישראל שליטי סעודיה רואים בו צעד למניעת מל־חמה בעתיד הקרוב אשר עלולה לשבש את תכניותיהם הכלכליות. המדינות האחרות שהשתתפו בוועי־דה, ברובן הכבריע עניות, ראו ב־עצם נוכחותן קלף מצויין להזדהותן עם העניין הערבי וכתוצאה זכותן לד־רוש בצורה זו או אחרת מהמדינה המארחת העשירה עזרה כלכלית ל־ביסוס כלכלותיהן.

ההחלטה שנתקבלה לפעול למען גירושה של ישראל מהאו"ם אינה בגדר הפתעה אם לוקחים בחשבון את ההחלטות הקיצוניות שנתקבלו בכנוסים האסלאמיים בעבר. במידה מסויימת החלטה זו גם מיותרת, שכן כדי לגרש את ישראל מהאו"ם, אין הערבים זקוקים להחלטות הוועידה. כוחם של הערבים באו"ם כיום, הוא כה גדול, שהם יכולים בקלות לגייס רוב של שני שלישים להשגת מטר־תם. באשר להצעה לגייס מתנדבים מהארצות המוסלמיות למלחמה ביש־ראל, לא רק שהיא לא ריאלית, אלא קרוב לוודאי שאלה שעליה לא הת־כוונו כלל ועיקר לקיימה. ברור אי־פוא, שהוועידות האסלאמיות הן לא יותר מאשר בבות תעמולה ומפגני ראוה.

סוריה ירדן והמחבלים: משולש רעוע

גנרל בריטי שבא לעיראק בימי הקייץ הלוהטים שאל פעם לפשר החום המעיק שבה. מלווהו ענו כי החום דרוש כדי להבשיל את ה־תמרים. הגנרל במצוקתו הרבה ציווה לכרות מייד את כל עצי ה־תמרים. משנתבקש לנמק את מי־דת ההגיון בפקודתו המוזרה, הפ־סיד: „המזרח התיכון אינו נוהג לפי דפוסים הגיוניים כל הזמן".

לאחרונה הופצה בעתון הלבנוני „אלחוואדת" הידיעה המרעישה כי המלך חוסיין יתיר את נוכחותם של המחבלים בארצו. אם נכונה ידיעה זו כי אז צדק הגנרל הבריטי ב־קביעתו כי אין דפוסי הגיון קבועים בכוחיה. כל המעיין בזהירות ביחסי ירדן עם המחבלים יתקשה לקבל את הידיעה ב„אלחוואדת" כמהימנה.

● היריבות בין ההאשמים והמחבלים

היריבות והמחלוקות בין בית ה־מלוכה ההאשמי והפלסטינאים עתי־קה יומין היא. העובדה שחוסיין ובית אביו היו בעבר הינם כיום „חצי בפנים וחצי בחוץ" בעולם הערבי נבעה בטיפולם הכושל בסוגיה ה־פלסטינאית. חוסיין יודע שסבו עב־דאללה נרצח בידי פלסטינאי שלי־חו של המופתי הירושלמי. הוא עצמו ניצל בנס מהתנקשות של פלסטינ־אים בחייו. הנסיון האחרון היה ב־וועידת ראבאט אשתקד כאשר נת־גלה קשר לרצוח אותו ואולי את הנ־סיא סאראת. לבו השולה היא כנראה תוצאה של מתחים ופחדים שנבעו בצורה זו או אחרת מהסוגיה הפלש־טינאית. ראש ממשלתו המסור וצפי אלתאל שניצח על מלאכת חיסול ה־מחבלים בשנת 1970 נפל מתבוסס בדמו לאחר מכן בקאהיר ודמו נשפה על ידי מרצחיו הפלשטינאים.

חוסיין בוודאי זוכר שהסיסמה של המחבלים הפלשטינאים היא: „הדרך לתל־אביב עוברת דרך רבת עמון".

ההשתוללות של המחבלים בירדן לאחר מלחמת ששת הימים אילצה בידוע את חוסיין לגרשם מארצו והאה משנוכח לדעת שהם סיכנו את קיומה של ירדן עצמה בבחינת „יצא הגרזן נגד החוצב בו". כתו־צאה מפעולה זו סבלה ירדן עלבו־נות והשפלות בעולם הערבי והסיוע הכלכלי אליה מארצות הנפט הער־ביות קוצץ ואף הופסק. אין להניח איפוא שהמלך הקטן יגלגל את ארצו למצב שבעבר הלא רחוק יצאה ממנו בשן ועין.

מה באמת מתרחש בין סוריה, ירדן והמחבלים? בשנת 1973 לא הצטרפה ירדן למלחמה מחשש של תגובה ישראלית מוחצת. לאחר ועי־דת ראבאט באוקטובר אשתקד טען חוסיין שהוועידה בהעניקה למחב־לים את הייצוג הבלעדי על הפלש־תינאים הוציאה למעשה את ירדן מן הקטגוריה של מדינת עימות עם ישראל. אך דומה שהצהרות אלו היו מן השפה אל החוץ ולצרכים טקטיים בלבד. חוסיין סבר שעל ידי ציותו להוראת ועידת ראבאט בנו־שא הפלשתינאי הוא יצליח לשמור על קשרים טובים עם המדינות ה־ערביות העשירות מהן יקבל תמיכה כספית. מאידך הבין כי בסידובה למשא ומתן עם המחבלים עוד תאלץ ישראל את בנהיגי ערב לשקול מחדש את החלטתם והחפוזה להכיר במחבלים כנציגים בלעדיים של ה־עם הפלשתינאי ובמוקדם או במאו־חר הוא יוזמן לבוא לקחת חלק במשא ומתן על השלום.

● הציפיות של ירדן מההסכם עם הסורים

על ידי ההסכם עם סוריה רוצה ירדן לזכות בתמיכת הסורים הפט־רונים של המחבלים ולדרוש את התערבותם להפסיק, או לפחות להפ־חית את העוינות של המהבלים ל־שלטון ההאשמי. סביר גם להניח שירדן עוד תדרוש מסוריה שהיא תציע בוועידת הפסגה הערבית ה־באה תיקון מסויים בהחלטתה הבל־תי מאוזנת מאשתקד ואשר יאפשר גם לירדן לשמש נציג הפלשתינ־אים לצד המחבלים. הצטרפותה של ירדן לסוריה שהיא מדינת עימות מובהקת עיקרה להגדיל את חינה בעולם הערבי כמדינה „לוחמת אמיצה". ואם היא כוו־כי אז בעל המאה הוא בעל הדעה. בזכות היר־תה מדינת עימות היא ולא המחב־לים או לפחות היא והמחבלים יש לה הזכות להצטרף לוועידת ג'נבה לכשתיפתח.

הלחץ האמריקני על ישראל להס־כם בסיני יצר אצל חוסיין את ההרגשה שהלחץ הפעם, שלא כ־קודמו, יישא פרי וישראל תיאלץ להיכנע. הסכם עם מצרים יחייב גם הסכם עם סוריה, וכיוון שיש־ראל טוענת בתוקף שלא תשא ותתן עם המחבלים וארה"ב תומכת בעמ־דה זו כאמין הוא כי הכדור עשוי שוב לחזור לירדן ולאחר הסכם סו־רי ישראלי יבוא תורה של מדינתו. מכאן נבין את פשר ההתעוררות הירדנית בזמן האחרון.

הסורים הצטרפו להסכם עם היר־דנים מטעמים צבאיים יותר מאשר מטעמים פוליטיים. ההסכם נועד למנוע מישראל לנצל את הטריטו־ריה הירדנית כדי לכתר את הצבא הסורי מעורפו ולנתק את קווי הס־
הסכם זה גם נועד לאלץ את ישראל
הסכ זה גם נועד לאלץ את ישראל
לרכז כוחות בחזית שלה עם ירדן ולהפחית את ריכוזיה ברמת הגולן. הסורים גם חוששים שהסכם מצרי ישראלי עלול לגרום לקפאון במצב

(סוף בעמוד 6)

יומן ניו־יורק

ארה"ב בעימות עם הערבים

מאת ד"ר הלל זיידמן
סופר „הצופה" בארה"ב

שליטי ערב ותומכיהם נכנסו בעימות גלוי עם ארה"ב ע"י החלטתם להוציא את מדינת ישראל מאו"ם. עד עתה היה קיים עימות בין ארה"ב לבין ישראל ב־עוד שברקע פעלה למעשה חזית פורד — סאדאת, שנוצרה ע"י קיסינג'ר. ביום ה־התנגשות החזיתית היא בין וואשינגטון לבין הערבים והעולם השלישי, שמאח־וריהם עומדת בריה"מ וגרורותיה. הזירה היא עצרת או"ם והיא גם עלולה להיות קרבנה של התנגשות זו.

יתכן שהתפתחות זו היא דווקא לטובתה של ישראל, — אם ידעו מנהיגים יהודיים לכלכל את מעשיהם בדעת, ביזמה ובמרץ.

יש ללמוד מן תקדים בשטח זה. החלטת „אונסקו" להוציא את ישראל הוותה בומרנג, שפגע יותר בערבים מאשר בישראל.

ההלכה זו היתה, כפי שהתבטא לפני השגריר יוסף תקוע, מתנת ההשגחה. מפני שהיא חשפה את מגמותיהם של שליטי ערב ואוהדים, וקוממה נגדם את אנשי רוח הבלתי־משועבדים. בעיקר גרמה ההחלטה הנעשעת לתגובה חריפה מצד של הקונגרס של ארה"ב, שביטל את תמיכתו במוסד זה.

אפשר היה לחשוב שתגובות אלה תשמשנה אזהרה לשותבנים הערבים ותומכיהם. ולא הוא. הם ממשיכים בהתקפותיהם הדיפלומטיות, באו"ם.

לא הועילו אזהרותיו הברורות של ראש־משלחת ארה"ב באו"ם החדש, השגריר דניאל פטריק מויניהן, וגם לא אזהרתו משבוע שעבר של מזכיר המדינה ד"ר הנרי קיסינגר בנידון זה. לא הועילה גם מדיניותו התמכת בערבים באופ־נים שונים, וגם לא מדיניות ה„דטאנט" המכוונת את המזימות הסובייטיות.

החלטותיה של ועידת ג'ידה הכניסו את וואי־שינגטון בעל כורחה לעימות עם הערבים.

כשלונה של מדיניות פיוס

שוב הוכח שאין תועלת במדיניות „פיוס", היא אך מכירה את האבותם של השליטים הנהגים ממנה.

ואם לא היה די בכך באה הצהרותה של מצרים בעניין אי־הארכת המנדט על כוחות או"ם. היא הכריחה את קיסינגר לצאת מגדרו ולהוקיע — בפעם הראשונה מאז המו"מ הנוכחי! — את קאהיר.

האם חל מפנה במדיניותו של מזכיר המדינה במזרח התיכון? האם צעדיו האחרונים של סאדאת יביאו להתפקחות?

קשה לענות על שאלות אלה כבר עתה, אבל בקונגרס כבר מורגשת עתה הגברת הספקנות בבבואתה של מדיניותו של קיסינגר ביחס לקהיר, ספקנות שהתקיימה מכבר.

גם בדעת הקהל מתרבים הקולות הקולות של ביקורת, לפעמים די חריפה, על מדיניות זו, שלא רק שלא הניבה פירות, אלא גם חיזקה את התוקפנות הערבית, לציע בזירה הדיפלומטית.

כיוון שהנשיא פורד מזדהה עם מדיניותו של שר החוץ שלו וגם מתאמץ ליצור רושם שהוא פועל באופן עצמאי היזומות הן שלו, והיות והוא הצהיר על מועמדותו לנשיא ארה"ב, — מובן שישנן השלכות פוליטיות פנימיות להת־פתחויות האחרונות במזרח־התיכון.

הדימוקרטים באופוזיציה

בעוד שהממשל מתאמץ לצבע את מדיניות חוץ כדו־מפלגתית, — ואכן הנה כזו כלפי המזרח התיכון — מתבלטים יותר ויותר סימנים שחברי הקונגרס הדימוקרטים והמנהיגה הדימוקראטית בכללה החליטו להיות מפלגה אופוזיציונית גם במדיניות החוץ, ולנצל את כשלונותיו הדיפלו־מאטיים של קיסינגר, שהוא סוף־סוף מזכיר המדי־נה של הממשל הרפובליקאני.

בייחוד הוליטו גורמים בכירים במפלגה הדימוקראטית להפעיל את הקונגרס, בו יש להם רוב, בנידון זה.

גם בחוגים היהודיים גוברת מגמה ביקורתית נגד הנשיא פורד בגלל לחצו על ישראל ומדי־ניותו שהיא יותר ויותר פרו־ערבית, או לפחות פרו־מצרית. לבקורתו של הרב מאיר כהנא ישנם הדים גם בחוגים יהודיים מתונים, המאוכזבים מצעדיו האחרונים של הנשיא פורד בנידון המו"מ בין ישראל ומצרים.

היענות לקריאתו להתאסף בתשעה באב, לפני בנין או"ם, להפגנה ולהכרזה על זכויותינו על ארץ ישראל, מוכיחה על התמרמרות נגד הממשל.

הקהל הרב בא להפגין מורת רוח נגד שרד קיסינגר, שהרב כהנא נתן לה ביטוי חריף ביותר.

הזדהות עם ישראל במאבקה

בימים אלה, ימי הרדה לישראל, יהודי אמ־ריקה שרויים בצער ובמבוכה. הצער הוא על הלחץ המופעל על־ידי הממשל האמריקאני על ישראל, המבוכה — משום שאין הסגה, שתבטא את רגשותיהם ומשאלותיהם של יהודי אמריקה, וגם להת כיוון והדרכה לפעולות שנבתנים להן, — לא רק ידעו „מה לעשות". כיוון שימים קשים אלה לישראל חלו בעונת הופש בלטת העדרותם של עסקנים יהודיים, שמחוייבים „לעמוד על המשמר".

בעוד שראשי הממשל האמריקאני, וגם זה של ישראל עסוקים יומם ולילה במו"מ, בהבהרות, בבירורים חיוניים — וכולם עומדים על משמרתם המימסד היהודי באמריקה „אינו בביתו"... תופסי משרות מתאוורורים בכנוסים מסויימים, שנעשו כבר ל„מסורת" לעונת הקיץ, בכדי לתת לעסקנים מצופפים הזדמנות לטוס מעבר לים להתענג בחופשתם.

אם כי כבר התרגלנו למצב זה בשנים כתקונן, כאשר עניינים חיוניים לישראל ניתכים כאן, קיימה התמרמרות רבה נגד מיטות אלה, כאילו ל„טובת הכלל", אבל למעשה רק על חשבונו, ולטובת היחידים המעופפים...

במצב זה שורר מעין „סטליזם": משלימים בדייעבד עם האירועים — באין ברירה. נכבעים למציאות העגומה באין מעש להתגונן, ולהגן על מדינת ישראל מפני הלחץ האיומים.

מובן שההחלטה היא בידי ממשלת ישראל, ויהודי אמריקה מן ההכרח שיקבלו את הדין. אבל בכל זאת קיימת תחושה מדכאת של אין אונים, ואידכוון, רק השלמה עם מצב שלא בידינו לשנותו.

תופעות שליליות

בנסיבות אלה יש להצטער עוד יותר על אי־אלה תופעות שליליות, מבחינת ישראל, בחו־גים יהודיים מסויימים בארץ זו. בעוד שאלה הנוטים לעמדה איתנה יותר כלפי הערבים, וגם כלפי וואשינגטון, ברובם אינם נותנים ביטוי לדעתם — פרט לאדמו"ר מליובאביץ' — אותם החוגים הנוטים לוויתורים על חשבונה של ישראל, מבלבלים את דעת הקהל — המבולבל בלאו הכי, — ב„אידיאולוגיות" „ליבראליות" כאילו.

בעוד שעד עתה היו אלה קולות בודדים של „אינטלקטואלים יהודיים" ורדיקאלים, שחזרו על דבריהם של אנשי השמאל היוני בישראל, כיום התארגנו בארגון בשם „ברירה".

רובם הם ראבאיים ריפורמיים, ביניהם ציונים ידועים, כמו ד"ר יואכים פרינץ, ד"ר בלפור בריקנר, ד"ר יעקב ברטנר, מקס טיקטין ואחרים. סביבם מתרכזים אינטלקטואלים בלתי־ציוניים שהסתייגותם ממדיניותה של ממשלת ישראל נו־בעת מיחסיהם השליליים לציונות מאז.

מרכיב חשוב בהסברות, שמרתים ללבשה באיצטלא של „רעיונות" ו„אידיאולוגיות" מושר־טת כיאות לאינטלקטואלים — היא הדרישה ל„עצמאות" של יהדות אמריקה. הם מעריכים את הצורך לקבל הדרכה מגורמים ישראליים בעבייני מדיניותם בנידון ישראל, ומתנגדים להתאים את עצמם ופעולותיהם להדרכה זו שמכ־נים „תכתיב". הם דורשים מחשבה עצמאית וא־תלות בישראל בנידון זה.

אי־תלות — מול „תכתיב"

דרישה זו בטעות יסודה. כי הרי אין לממשלת ישראל למידע בנידון. האם לרשותו של איזשהו ארגון יהודי באמריקה עומד אף חלק זעום מכל האינפורמציה, שגורמים ממשלתיים בישראל מצבירים ע"י זרועות ביון ומחקר ברחוב ובשומקד אלה, בדבם סודיים, נמצאים רק ברשותה של הממשלה, ועם בציביה הדיפלומאטיים פה.

מובן לכן שכאשר ארגון יהודי כלשהו רוצה „להתערב" בענייני ישראל, בכוונה כנה לעזור, עליו להודיע במקור נאמן איך אפשר לעזור, אחרת יתכן שהתערבות יותר ממה שתוכל לסייע עלולה להזיק.

אין זה אומר שדיפלומאטים ישראליים „מכתי־בים" את פעולותיהם של גורמים יהודיים אמרי־קאניים. הם רק מוסרים מידע מדוייק, מוסמך ומעודכן; ולפעמים גם מביעים דעה המבוססת על העובדות וההנחות הידועות להם היטב. כבפני איפוא, שעסקנים יהודיים אחראיים מתחשבים בדעתם של נציגים ישראליים, והיה זה בלתי־אחראי אם יתעלמו ממנה.

זאת ועוד: מנהיגים ועסקנים כאן שרודים כל אחד בעיסוקו משלו, ומקדישים לענייני יש־ראל שעה מרצונית פנויות לרוב בערבים, בישי־בות, שכידוע, אינן זוקא פוריות במשבים; בעוד שגורמים ממשלתיים ישראליים בירושלים ופה

(סוף בעמוד 7)

חובת הרשויות המקומיות כלפי רבנים

מאת שאול מייזליש

פרשת דירות השרד ותנאי ה־עבודה לרבנים הראשיים החד־שים בחיפה — עוררה מחדש שאלה כאובה, השבה לכותרות, עם כל מינוי בכיר לכס־הרבנות בישראל. מה זכויותיהם של רבנים? באיזה סטטוס הם נמצ־אים? מדוע אין תנאי עבודתם מ־עוגנים בחוק, כלגבי שאר עובדי מדינה?

דוד גלס, מנכ"ל משרד הדתות, אומר לגבי הפרשה המצפיפות כי „יוסף אלמוגי שכח שקודמו בתפ־קיד, אבא חושי, עשה מאמצים עילאיים כדי לארגן דירות לסופרים, שהסכימו להשתקע בעיר הכרמל. האם לרבנים ראשיים אין זכויות כאלהי?"

בחוגי הצבור הדתי בחיפה, הקי־צה פרשה זו רבים מתרדמתם. זה שנים — הם אומרים — שהעיריה נוהגת מנהג איפה ואיפה כלפי ה־דתיים. „ראו באיזה בנין שוכן בית המועצה הדתית? בית דל שמאכלס בחורדניו זה 40 שנה את מוקד ה־חיים הדתיים, היתכן?"

בפרשת הדירה לרבני העיר הם רואים סימפטום נוסף ליחס זה, ו־למעמדה הנחות של הרבנות והמו־עצה הדתית בעיר. כשההלק היחסי של התקציב הניתן לה הוא נמוך ביותר.

קטגורית — אומרים אנשי משרד הדתות. חייב הרב המקומי להינות מסטטוס של סגן ראש עיר. לפחות. לצורך תפקידו — מצפים שהעיריה תעמיד לרשותו תנאי עבודה הול־מים.

במה הדבר מתבטא? התפקיד של הרב אינו מצטמצם בקבלת מספר אנשים בלשכתו שבבית הרבנות ה־מקומית. כאן יכולה להעשות עבו־דה סבנית. אבל הרי רוב הצבור בא אל הרב לא ב„שעות המשרד", בלשכה יכול הרב להסתפק רק ל־צורך העניינים הפורמליים: תעודות הכשר, סידור נישואין וכד', אבל כשאדם בא להתייעץ בעיניי שלום־בית, כשהוא בא להתייעץ ברבו ב־עניני נישואי בתו, או בבקשת עזרה במקרה שהוא זקוק לגמ"ח, הוא לא יבוא ללשכה, המקום הטבעי לשיחה בנושאים אלה הוא הבית. לכן סבבי שיפתח לו הרב לישכה בביתו. כאן יוכל לקבל אנשים לשיחות אישיות וכאן גם יוכל לענות לשאלות, ול־התעמק בבעיות הלכה. בלשכה — הדבר לא ניתן לביצוע.

כנ"ל לגבי רכב — אומרים ב־משרד הדתות. סגן ראש העיר, ב־עיר גדולה כמו חיפה, נהנה מרכב צמוד, לצורך תפקידו הכרוך בנסי־עות בחלקי העיר השונים. הלא גם רב זקוק לכך, הוא חייב להעביר שיעורי תורה בשכונות, לפקח על הכשרות וכד'. לכן, משדרשו רבני העיר חיפה מעמד דומה לזה שנהי־גים ממנו עמיתיהם התל־אביבים — לא ראו בזה דריכה מופרזת.

בשום מקום בחוק לא נאמר למה זכאי רב בישראל. הציפיה היא ש־המועצה המקומית תבין את חשיבות הענין ותעניק לו תנאי דיור, הול־מים המתחייבים ממעמדו. יכנה גם קרן הלוואות קטנה במשרד הדתות, המסייעת לרבנים העוברים לשמש ברבנות במקום חדש. אבל מובן שאין הבעיה נפתרת בכך. ל־דוגמא את רבה של אחת מערי ה־שרון ששימש ברבנות, לפני כן, במושב קטן ליד חיפה. הוא היה יכול לקבל תמורת דירתו הצנועה מוחיר שיאפשר לו לקנות דירה ר־אויה בעיר הגדולה? מובן שלא יכול היה לעמוד בתנאים.

רבה הספרדי הראשי של לוד, ה־רב חזן, עבר לעיר אחרי שדר ב־דירה קטנה, בתנאי לחץ, בבני־ברק, העיריה הבינה — ונענתה לבקשתו, בסייעה לו ביד רחבה. כמובן, שב־עיירות־פיתוח כמו מגדל־העמק, קרית־מלאכי וכד' המצב קשה יותר. לכן המועצות המקומיות שם עשו מעבר למצופה כדי להבטיח את ת־נאיו של הרב שהוא דמות תורנית־חינוכית, אשר כה חיונית וחשובה להתפתחות המקום. בעיר דימונה הבינו זאת והעניקו לרב ה־מקומי מכונית. בראשון־לציון בטב־ריה וברחובות רכשו דירות בשביל הרבנים — כדי שלא יווצר פיחות במעמדם, כבר עם כניסתם לתפקיד.

ראש עיריית ת"א לשעבר, היום שר האוצר, יהושע רבינוביץ הבין נקודה זו. לכן נתן אשור לרכישת מכוניות צמודות לרבנים הראשים.

העיריה והמועצה הדתית גם הי־בינו שעליהם לדאוג לדיור לרבנים הראשיים.

הרבנים הראשיים בת"א נהנים הי־יום מהתנאים שהושגו בימי קודמי־הם, בתפקיד.

רק זכויות הרבנים הראשיים ל־ישראל מעוגנות בחוק. הם זכאים לדירות שרד לרכב וללישכה עם מז־כירות. אגב, הרבנים הראשיים ב־דימוס זכאים לאותם תנאים של אי־שים ומי־נעלה ששימשו בתפקידים בכירים, אם כי האישור על רכבם ודירת השרד שלהם, חייב בהחלטה שנתית בוועדת הכספים של הכנ־סת. הנותנת תוקף לכך מדי שנה בשנה.

הבעייה העיקרית בנושא תנאי רבני הערים היא שהם עובדי ה־עירייה ולא עובדי מדינה. משום כך, התנאים נקבעים בהסדרים אישיים ולא בהתאם לחוק מסודר וברור. ז־כור המקרה של ראש־עיר במרכז ה־ארץ, שסרב לאשר דירה לרב ה־ראשי בעירו, עד שהוא עצמו לא יזכה לדירה. אגב, היום מרננים ש־לאותו ראש־עיר שודך דירתו...

תביעתם של רבני חיפה היא ל־מעשה תביעה ל„ישור הקו" עם תנאי רבני העיר ת"א. בחדרי חדרים נשאל ראש העיר בחיפה כיצד יכול הרב הראשי בקשי־דורון, שלו 7 ילדים, כאשר גר בבית"ים בדירת 2 וחצי חדרים, למלא כראוי את תפ־קידו אם לא תוגש לו העזרה ה־ראויה. אלמוגי לא ידע מה להשיב, אבל למחרת התקבלה התשובה ב־עתונים...

בלשכת שר הדתות דנו השבוע בשאלות אלו הקשורות למעמד הרב בישראל. נודע על מגעים עם שר השיכון למציאת הסדרים נאותים ב־כל הקשור בדיור רבנים. (אגב, מש־רד הדתות מתנה מינוי רב מקומי, בעזרה בדיור שתוענק לו ע"י ה־מועצה, אבל שוב — הכל בעי"פ, שום דבר אינו רשמי).

בכך אין כמובן לפתור מצב זה, שהוא אולי המאפיין ליחס הרשו־יות לרבניהם.

חברון עיר האבות מצפה לבנים — בונים

מאת יונה כהן

בשבת זו, ת"י מנחם־אב מלאו מ"ו שנה ל„מאורעות תרפ"ט", בהם נטבחו באכזריות יהודים בחברון, ירושלים, מוצא ועוד. להלן קטע ממאמר על חברון היהודית שבחורבנה היא עומדת עדיין.

נסו נא לנחש מי כתב את הדברים הללו:

„שלוש ערים תפסו מקום גדול ויחיד במינו ב־היסטוריה של עמנו, שכם, חברון וירושלים. בחברון מתחילה ההיסטוריה העברית. בחברון כרת אברם ברית עם אחי אשכול ואחי ענר. שם קם הצבא הראשון שלחם בארבעה מלכים גדולים: כדלעומר מלך עילם, תדעל מלך גויים, אמרפל מלך שנער ואריוך מלך אלסר — ונוצחם. כשהמלך סדום ביקש לתת לו כל רכושו, סירב אברהם לקחת לעצמו „מחוט עד שרוך נעל", רק האנשים שהלכו עמו יקחו את חלקם. מן המקומות המעטים שהתורה מציינת במפורש את רכישתם היא מערת המכפלה, שנרכשה בארבע מאות שקל כסף עובר לסוחר. בחברון נמשח דוד למלך ישראל.

נעשה מישהו עכשו תורה אם לא נישב את חברון, זה יביא ברכה גם לשכנים הערבים".

עד כאן מאותו מאמר. ובכן, מי כתב זאת? הרב צבי יהודה קוק, שליט"א, חבר גוש „אמונים" או מי מצעירי המפד"ל? — לא ולא. דוד בן גוריון הוא שכתב זאת כשנה אחרי מלחמת המגן והישועה, כהקדמה לספר „חברון" בעריכתו של ד. אבישר.

לחברון היהודית ולתולדות היישוב היהודי בעיר האבות באה חבורה קטנה של חברי כנסת וקומץ עיתונאים, בלווית כמה ממתנחלי חברון, היא קרית ארבע, ובראשם הרב א. לווינגר. ב„ביקור דילוגים" מבניין לבניין ומחורבה לחורבה ראו המבקרים „מקומות שהיו" כשכל בית וחצר ספוגים היסטוריה יהודית שוקקת חיים ומעש, חיים שנקטעו באכזריות בתרפ"ט.

בית העלמין העתיק — חולל

חלקות בית העלמין היהודי העתיק נחרשו תורעו. הזיקים מצביעים על מקום קברו של ר' אליהו דה ויראש בעל „ראשית חכמה" שלא נותר אף סימן ממנו. גם החלקה בה נקברו קדושי תרפ"ט חוללה, לאחרונה הוקן שם „קבר אחים". כמחצית משטח בית הקברות האשכנזי בנוי בתי מגורים ערביים. במחצית אחרת עצים ושיחים שונים. בנוסף לשומר ערבי (בשכר) הוצבו שומרים יהודים מתנדבים מקריית ארבע.

מעניין כי דווקא משטח זה של בית העלמין היהודי העתיק נראית העיר חברון כולה כמו „על כף היד".

הרוס למחצה ועזוב הוא בניין „חסד לאברהם" — בית מרפא „הדסה". הבניין רחב מידות הוקם ע"י גביר ונדבן ידוע יוסף אברהם שלום מבגדאד. הוא שבתרומתו הוקמה הישיבה המרכזית ליהודי המזרח בירושלים „פורת יוסף" שבעיר העתיקה. בבניין זה „חסד לאברהם" נפתח בתרע"ע (1910) בית חולים שגם ערביי חברון נהנו משירותיו הנאמנים. דבר זה לא מנע את הרוצחים הערבים בתרפ"ט לבצוע טבח ביהודי חברון, ובכללם בנציון גרשון, שנפל גם הוא בידי בני עוולה.

בשנות הכיבוש הירדני נמסר הבניין לרשות אונר"א, שקיים בו בית ספר. מאז מלחמת ששת הימים הבניין ריק ושומם. לחזות שיש ואבני זיכרון שבכתליו הוסרו. חלונות ודלתות בפקרו. ב־כהונה תחילה טרחו הערבים ועקרו מן הבניין כל זכר לשילוט שיעיד ויספר על תולדות הבית הזה. וכן מכל בניין אחר והתושבות היהודיים.

בגיטו היהודי העתיק

באנו אל השוק ההומה, הבנוי כולו במקום שהיה הגיטו היהודי בחברון. בחצר שכולה צחנה ובאשה הראינו מלוינו, הרב א. לווינגר וחבריו, מקום בו עמד בית כנסת עתיק המיוחס לאברהם אבינו. בציורים מימים ישנים עברו אנו רואים שעמד שם בניין צנול ותליו כיפה. הבניין הוקם ע"י העדה הספרדית במאה הט"ז. ביכ"נ ספרדי טיפוסי שספסלי אבן לאורך הקירות בחצר. עזרות נשים משני צידיו, ובמרכז — עמדה בימה בנויה אבן ולהמעקה עץ. באחד השקעים נמצא מקום ארון הקודש. מסורת אומרת כי ארון הקודש הובא לשם מבית כנסת עתיק בעזה. הארון עצמו היה יקר ומשובץ צדפים יקרים. בו נמצאו ספרי תורה בנרתיקי כסף מפוארים. כל ס"ת מתנה מאחת מקהילות ישראל: הודו, דמשק, קושטא, בירות וכדומה.

הבניין עמד על תילו עד שנת תשי"ט, אז נהרס בידי הערבים. מיום בו הגיעו חיילינו לחברון ב„ששת הימים", עד השבת ש־עבר (!) היה המקום דיר של בהמות, ושרידים ברורים מוסיפים קיימים עוד עתה...

המתנחלים בקריית ארבע ניסו להזעיק את המושלים הצבאיים. פנו לשרי הבטחון והדתות, לרבנים הראשיים, ולמי לא? רק בשבוע שעבר סולקו הבהמות, החל בפינוי הזוהמה מהמקום ובהכנות לגדור את המקום.

נציגי המתנחלים תובעים זמן ואמצעים לשיקום בית „חסד לאברהם", לפתוח בו „ישיבה", רשות לשקם את בניין ביהכ"נ זה המיוחס לאברהם אבינו.

חכ"ים ללא זכויות במערת המכפלה

בטעות דיווחו בכמה עיתונים כאילו התכ"ים „באו למערת המכפלה בשלוש וארבעים", וסירבו להמתין עוד כרבע שעה עד לשעת כניסה המותרת ליהודים. התכ"ים ומלוויהם הגיעו בשלוש אחה"צ, וביקשו להיכנס לביקור ותפילה במערת המכפלה. בטוחים היו שתעודת „חסינות הכנסת" תעמוד להם... הם גם רצו למהר לשוב ירושלימה, אל ישיבת הכנסת שהתחילה בשעה 4. הוסבר להם כאשר חיילים וקצינים השיבו בקצרה ובבהירות: — מצטערים. ההוראות הן שיהודים, וגם תכ"ים בכלל זה, יורשו להיכנס רק בשעה ארבע.

הפורעים מרימים ראש

בעוד ממתינים לקצין מימשל במקום שמשו חברי הכנסת סיפורי מעשיות מורים ומכאיבים, המחייבים חקירה ובדיקה. כולם תוצאה של כניעת המימשל הצבאי לערביי חברון...

מעשה בחבורה של ערבים שליוו מת ובדרכם הכניסוהו למערת המכפלה. הקצינים ניסו למנעם כואת, בהתאם להסכם. הערבים דחפו את החיילים וקציניהם ובניגוד להוראות מפורשות, „העבירו" את המת דרך מערת המכפלה...

שלוש פעמים ניסו להציג את מסעדת המתנחלים הסמוכה למערת המכפלה. כל בקשותיהם של בעלי הזיכיון להרחיב את המסעדה נדחו ב„לך ושוב".

תביעותיהם של המתנחלים היו פשוטות בתכלית:

לבדוק מחדש את ההסכם שנעשה לגבי מערת המכפלה, ולא להסתפק בשש שעות ביום כשעות בהן מותר ליהודים להיכנס ולהתפלל במערת המכפלה, להרחיב „השטח המותר" ובכלל לקבוע מקום מסויים במערת המכפלה. אין על היהודים כל הגבלה. למה לאסור תקיעה בשופר? למה למנוע מיהודים „עריכת קידושי" בתום תפילת שבת וחג? להתיר ליהודים לשקם מיבנים שהיו שייכים ליהודים בחברון; להתיר איכלוסו של בניין „חסד לאברהם" בישיבה ובבית כנסת; החזרת השילוט בכל מקום.

עולה מבריה"מ מוכה תדהמה

בעוד קצינים וחיילים מסבירים לנו הוראות סבוכות, שכולן מגבילות ומשפילות יהודים בעיר אבותיהם, „לא נתפשרי האסבים" במוחו של עולה מבריה"מ. פרופיסור לפיסיקה גרעינית, שהתיישב בקריית ארבע. בעברית מתוספסת אומר הוא שכבר ברוסיה ידעצו שרוסיה היא לרוסים וארץ ישראל של יהודים. בשביל זה עלינו ובאנו לארצנו — אמרו בפשטות. כשבאנו לחברון וראינו כי יהודים מופלים כאן לרעה, לא ידענו נפשנו. עמדנו וכתבנו מכתב לראש הממשלה. במכתב — צער ותמיהה על המצב. העולה מבריה"מ מסיים ואומר: אנחנו יהודים מרוסיה, ולא זמן רב ולא בכל דבר נחכה לרשויות מהממשלה...

*

חברון היהודית הרוסה עדיין וכולה עיי חרבות. שטחים נרחבים במרכז העיר רשומים עדיין על שמם של חסידי חב"ד. במקום זה הוקמה תחנת אוטובוסים ערבית. בניין בית ספר ל־ישיבת „תורת אמת" של חב"ד משמש בית ספר ערבי. בבית הקהילה והכנסת אורחים של חב"ד נמצא בית מלאכה. גם מלון „אשל אברהם" שהיה בבעלותם של חסידי חב"ד, הרוס לגמרי. את בנייני הישיבה „סלבודקה" ולידו ביתו של „הסבא" ר' משה פרנקל זצ"ל, ראש הישיבה, אין להכיר כלל. בביתו של ר' משה אפשטיין זצ"ל, ראש הישיבה, בית ספר לבנות, ללא ציון או שילוט כלל.

הירדנים הרסו את הרובע היהודי בחברון והבניינים המעטים שנותרו משמשים רפתות בקר ודירי צאן.

לא פלא שקמו יהודים מחברון ומחוצה לה והקימו „ועד ציבורי לשיקומו ויישובו של הרובע היהודי בחברון". הוועד שלח (בי"א אב תשל"ה) מכתב מפורט למושל הצבאי בחברון, ובו בקשת רשות למספר פעולות יסוד לביטולו של הביזיון ולהחזרת כבודם של אתרים מקודשים בחברון היהודית.

ולבסוף — תביעה עיקרית בפיהם: רשות להתחיל בחידוש היישוב היהודי בתוך חברון, בהנחה ובתקווה שיישוב יהודי אורחו בחברון כורת הדור הוא שזוכה לשוב לנחלת אבותיו.

תאמרו: הרבה תמימות יש בבקשה מעין זו, הרבה תעוזה ו„שנעוף" — יתכן. ואף על פי כן בזכותם של „משוגעים לאותו דבר" קמו לנו מפעלי בניין ותקומה רבים במדינתנו. חברון ה־יהודית ומוסדות חסד, תורה ודעת מצפים לשיקומם.

هكذا من الاصل

هكذا من الاهل

עם פרופ' ש. שפרבר ופרופ' ק. שטרן

מצפן ומצפון בכנס לבעיות מדע והלכה

מאת נעמי גוטקינד

הכנס השנתי לבעיות הלכה ומדע שהתקיים ביום רביעי וביום חמישי השבוע בביה"ס הגבוה לטכנולוגיה בירושלים, ובאוניברסיטה בר־אילן ברמת־גן, הוא מן האירועים האינטלקטואליים המעניינים והפורים ביותר מנקודת מבטו של יהודי מאמין בן דורנו.

די להביא חלק מתוכנית הדיונים בכנס, החל ברב־שיח בנושא יהדות ומדע, כשמשתתפים ויחסי הגומלין ביניהם, וכלה בהרצאות כגון: נסירות רפואיים בבני־אדם, של ד"ר אברהם־סופר אברהם, התפוצצות האוכלוסיה ה„גלולה" — גישה המתיישבת במחשבה היהודית, של פרופ' וישליצקי, אחריות למעשים של אדם בעל שינויים גנטיים, של הרב מנחם אופן, מעלית אוטומטית בשבת של הרב ס. י. הלפרין, ועד — דרכו של המדען הדתי במקום עבודתו, של פרופ' י. אנגלבן, מרחובות — כדי להשתכנע בכך.

על ההיסטוריה והאידיאולוגיה שמאחורי הכנס השנה, וקודמיו בשנים עברו, שמענו ערב הפתיחה מפי פרופ' שטרן, מומחה למטולוגיה במחלקה למדעי החי באוניברסיטה בר־אילן „עולה חדש" (כשש שנים בארץ) ונשיא אגודת אנשי מדע שומרי תורה בישראל, שושבינת האירוע, בצד המחלקה לתרבות תורנית במשרד החינוך והתרבות.

ארגון מדענים שומרי מצוות

„הצורך להתארגן לאגודות ולכנס כנסים נולד בדור האחרון אצל מדענים יהודים שומרי מצוות בארצות הברית ובאנגליה וגם בישראל מתוך ההרגשה שהם „משהו מיוחד" — הן בציבור המדענים, והן בציבור הדתי. אגודות של אנשי מדע שומרי תורה קיימות גם בארצות אחרות, ותפקידיהם דומים לאלו של האגודה הישראלית. לאגודה שלנו שלושה תפקידים:

א) לשמש פורום לבירור ענייני מדע בהקשר עם הלכה; ב) לפתור בעיות מעשיות כגון השימוש באמצעים טכנולוגיים חדשים תוך בדיקת עמדת ההלכה ביחס אליהם; ג) להתמודד עם ממצאים ונקודות חדשות העולות כל הזמן במחקר המודרני מנקודת ההשקפה היהודית".

אין הכוונה להתערב במלאכת הפסיקה של הרבנים, אלא להכין בעבורם את הכלים הדרושים לפסיקה בעניינים הנובעים מן המחקר והטכנולוגיה של זמננו.

אין כמובן לצפות מן הרבנים להיות מומחים בכל שטחי המדע, גם המדענים עצמם מתמחים רק בשטח מצומצם אחד. אבל באמצעות האגודה והכנסיה, באמצעות המיפגש וההיקשרות שהיא מאפשרת לרבנים ולמדענים דתיים — מתאפשר עידכון החיים של היהודי המאמין בן זמננו בלא שתיווצר פגיעה בהשקפת עולמו הדתי, היו.

בעיות חדשות ופתרונן

המדענים, מסביר פרופ' שטרן, הם הראשונים הנתקלים בבעיות חדשות. לדוגמא, מהנדס יהודי דתי ממציא, מכשיר חדש לשימוש בתעשייה. אדם כזה, הידוע, נניח, שהתעשייה בה מדובר מופעלת בכל ימי השבוע, יפול מראש לחפש פתרונות שימנעו חילול שבת ע"י השימוש במכשיר שלו. דוגמה אחרת, מן הנושאים שנידונו בעבר בכנסי האגודה — איסור שעטנז בהקשר לסיבים הסינטטיים והרכבותיהם המקובלות בתעשיית האריגים היום.

„רק המדען שהוא שומר מצוות" מדגיש פרופ' שטרן „יהיה מעוניין להשקיע מאמץ ולחפש דרך להפגשה תנאי חיינו המודרניים עם דרישות ההלכה וקיום מצוותיה".

אגודת אנשי מדע שומרי תורה בישראל קיימת כבר עשרים שנה ובעבר היו לה כנסים בהשתתפות מדענים מארה"ב ומאנגליה. השנה השתתפו רק מדענים ישראליים, ביניהם הפרופסורים בראנובר וגליק, מאוניברסיטה בן־גוריון בנגב, פרופ' שפרבר, הרקטור של „בר־אילן", פרופ' א. ז. פרנקל ופרופ' ז. לב מירושלים, המהנדס כ. הרסמן מחיפה, האגרונום מ. זקס מן המכון לחקר החקלאות ע"פ התורה ופרופ' ב. אנגלמן ממכון ויצמן ברחובות, בצד הרבנים מכפר חב"ד, משעלבים מירושלים ומחדרה.

„קיימות בימינו דעות מסולפות בענייני מדע", קובע פרופ' שטרן. „השקפת עולם מקובלת של האדם החילוני בן הדור היא שהמדע פותר את כל הבעיות ושהאמונה הדתית היא לא־רלוונטית בעידן המדע ואין אפילו טעם להתווכח איתה... רק מדען עשוי אולי עדיין לרכוש את אמון הציבור הכללי ואת הקשבתו, כאשר הוא בא להוכיח את הסילוף שבהשקפת העולם הנזכרת. כינוס של מדענים, רופאים, פיזיקאים וכימאים הוא לכן בכה שיש לצפות כי גקשיבו לדיוניה..."

סוגיות בזמן דן הכינוס

במה עסקו דיונים אלה השבוע? נתחיל אולי ברב־שיח ששאלותיו נוסחו על ידי פרופ' שטרן ושמשתתפיו היו פרופ' י. ברנובר, פרופ' ש. שפרבר ופרופ' ש. גליק. שלושת המדענים נתבקשו להביע את דעתם לגבי היחס ההדדי בין יהדות ומדע בעיקר בשלושה תחומי התייחסות:

א) ביחס לדעות הנפוצות היום לפיהן העקרונות, אורח החיים והמסורות של היהדות, אבדו את ערכן הרלוונטי בעידן המדע. טענה זו מקובלת בחוגים חילוניים בכל העולם ובמידה שחדרה לתוך מערכת החינוך הכללית היא משפיעה על ספקנות גדולים של נוער בהווה ובדורות הבאים. יתר על כן — עד אמצע המאה הנוכחית התווכחו אינטלקטואלים על סתירות, מדומות או אמיתיות, בין יהדות למדע. היום, אימצו עמדה קיצונית וטוענים שתורה, הלכה ושמירת מצוות הן מיושנות ובלתי משמעותיות הן לפרט והן בכלל החיים.

ב) האם יש סכנה ליהדות ולאורח החיים שלה, הנובעת מהמדע, מעקרונותיו או מיישומו? אם טענה זו נכונה האם חובה עלינו להרחיק נוער שומר מצוות מלימודים ומעיסוק במדע?

ג) האם יכול להיות ליהדות תפקיד חיובי בעיצוב החברה המודרנית המבוססת על המדע ובאיזו מידה היא מסוגלת לפתור בעיות מוסריות שהתעוררו כתוצאה מההתפתחויות בטכנולוגיה, במחקר הביו־רפואי ובהערכות החברתיות?

ולבסוף: האם אפשר לנסח קווים מנחים ממקורות התורה, כדי לקבל ערכים מוסריים מוחלטים כתחליף לדעות היחסיות הרווחות ולהחזיר את המשמעות לחיים העומדים תחת האיום של דהומניזציה?

טכנולוגיה והאמונה

על שאלות יסוד אלה, הזהות בהרבה למגמות היסוד שהביאו להקמתה של אוניברסיטה בר־אילן, אמר לנו הרקטור החדש של האוניברסיטה פרופ' ש. שפרבר, כימאי במקצועו: „אינני מסכים להבחנה בין פעילותו של אדם כמדען, ובין אמונתו הדתית. קיים קשר בין כל האספקטים של הפעילות האנושית. אמנם יש מקצועות טכנולוגיים שבהם הקשר עם הדת אינו אידיאולוגי, אלא קשר של סיוע, כלומר, הידע החדש המצטבר מיושם לעזרת השגת מטרות החיים הדתיים, ויש מקצועות בהם המגע הוא גם על הרמה האידיאולוגית. הכימיה, שהיא התחום שלי, עומדת. ברמה של שרות לדת. כיהודי מאמין, הרואה את כל חיי, כחלק ממסכת עבודת ה', כולל עיסוקי במדע ובמעבדה, אינני רואה אם כן, קונפליקט בין ההלכה ובין איזה שהוא חידוש טכנולוגי או־מדעי. נכון שבעבר היתה תקופה בה דיברו על סתירה כביכול בין הוראת המדע ובין הוראת ההלכה. הימים האלה הם מאחורינו. מאז ההבהרות החדות יותר של מהות הפעילות המדעית ולברור היחס בינה לבין תחום האמונה — הפסיקו בני האדם לדבר על קונפליקטים. לפחות המצב כך במדעי הטבע ובטכנולוגיה המודרנית.

אמנם, במדעי החברה, יש עדיין מקום להתמודדות, ושם אכן נערכת ההתמודדות העיקרית, בין תורה למדע. במדעי החברה יש היום תחומים אשר בהם מודל זה או אחר, תיאוריה זו או אחרת, עומדים בסתירה ישירה לאמונת היהדות. אבל צריך להדגיש — מדובר בתיאוריות — לא בממצאי המדע המדויק או מדעי הטבע.

למדען הדתי אין ספק שלתורה, המדברת על נורמות של התנהגות וערכים מוסריים — יש תפקיד מרכזי בעיצוב החיים המודרניים, ותפקיד זה אינו, ולא יוכל גם בעתיד, להיות מרכזי מתוח, בגלל אינו תגלית או איזה מימצאי.

בין שאלת מדוע לשאלת איך

שאלנו: והרי בכל זאת, קיימת הסתירה בין אורח החיים היהודי ובין אורח החיים החילוני בדורנו?

פרופ' שפרבר: סתירה זו, כאמור, מתרחשת בתחום מדעי החברה. אבל צריך להבין כי גם בכל מקרה של התנגשות בין הוראת ההלכה ובין הוראת הסוציולוגיה או הפסיכולוגיה המודרנית, הרי מדובר לא על עובדה אלא על מודלים או תיאוריות בלבד בשטחים המקצועיים הנידונים. והרי יש גם הרבה תיאוריות החלוקות ומתנגשות זו בזו. דבר הנובע מעצם מהות המקצועות המדעיים הללו. לכן, אין אפשרות להתייחס לתיאוריה זו או אחרת כ„אמיתית" ובעלת תוקף מקביל וסותר, להוראת היהדות. מדובר בהרבה גזרות מסגרות בלבד. מי ששם בראש חייו את הוראות התורה, חייב לבדוק מסגרות אלה, לנתח אותן, להתייחס לאותן נקודות אשר בהן עשויות להיות סתירות בינן ובין ההלכה ולסלק סתירות אלה. ניקח מקרה קונקרטי כגון ההפלות המלאכותיות. ברור למדי שלא מדובר כאן בבעיה רפואית טהורה ולא צריך להיות רופא כדי להתייחס אל השאלה. הבעיות במקרה הזה סובבות שתי נקודות: א) מהי הנורמה של ההתנהגות הרצויה; ב) מהו הבסיס הערכי אשר על פיו אתה מציע אותה: בשאלת ההפלות המלאכותיות דעת התורה ברורה, ומי שבוחר ללכת לפיה, יש לו בסיס ערכי קבוע וברור, שאינו סותר עובדות (כאן השאלה היא של הערכת נורמה התנהגותית ולא — עובדות) אלא עולה על זה של הבוחר בסיס ערכי על פי שרירות לבו. יתר על כן, אפילו כאשר מדובר במקרה העובדתי, נניח שאלת הנזק היכול להגרם לאשה ע"י אי־הפלה, הרי גם אז יש צורך בקביעת העובדות ע"י המומחה ואחר כך הצגתם בפני פוסק ההלכה להכרעה".

באותם עניינים, אמר פרופ' שטרן שהיה מנחה הרב־שיח:

„המדע מסביר את האיך של המציאות בצורה מאלפת, מדויקת ומפרטת את התפתחות החיים וקידומם ברמה הפיזית־הגשמית. אין הוא מסוגל, ועל כן גם לא מתיימר, לענות לשאלת התכלית: למה? מה המשמעות? בעבר השתמשו כבר בדוגמות המצפן והמצפון להבהרת ההבדל. המצפן שהוא מכשיר מדויק ומתוחכם מסוגל להראות את הכיוון הנכון עד לעשירית המעלה. אין הוא מסוגל לומר — באיזה כיוון עלי לבחור מבין האפשרויות האין־סופיות המצויות ב־360 המעלות שעל פניו. אנחנו משוכנעים שהתורה היא המורה את הכיוון הזה. אמנם כיום טוענים רוב המדענים שהוויכוח בין התורה למדע — אינו מעניין אותם. זה לא רלוונטי, לא שייך לדור, עניין של אמונה אישית בלבד. אבל מהי השקפת עולמם של המדענים עצמם? רובם מאמינים במקריות היקום. האם מקריות זו ניתנת להוכחה? האין גם היא רק עניין של אמונה אישית, קונצפציה שאיננה ניתנת להוכחה?"

שילוב רצוי

שאלנו: מאחר שהשקפת העולם הרווחת במדע סותרת עד כדי כך את זו של היהדות — האין היא מסכנת את החינוך ובמצב שלא לקמדה לילדינו?

פרופ' שטרן: „עבודה זרה אפשר לעשות מכל דבר — גם ממדע. ודאי שיש סכנות בחינוך. החינוך תמיד הוא מבצע קשה. הגישה הנכונה חייבת להסביר לנוער שהמדע הוא רק חלק מתיאור היקום, שהוא עוסק רק בכמה משאלות היקום ולעולם אין בו תשובה לכל השאלות, ואילו היהדות נותנת מסגרת התנהגותית ותיאוריה קיומית כוללת. לא הייתי מציע להרחיק את היהדות מן המדע. היהדות מעולם לא היתה אמונה מסתגרת אלא שיטת חיים המתמודדת תמיד עם מציאות הזמן. יש לנו אסמכתות לא מעטות מן העבר כיצד ניתן לשלב מדע ויהדות. החל בחכמי התלמוד והסנהדרין ועד הרמב"ם".

המדען הדתי אינו בודד

שאלנו: ומה דעתך על הגישה המנסה לפתור את בעיית ההתנגשות בין תפיסת המדע להוראת ההלכה בכך שהמדען הוא בחייו הפרטיים יהודי שומר מצוה — ובמעבדה מדען בלבד?

פרופ' שטרן: זוהי סכיזופרניה. זוהי גישה הנוגדת את טבע האדם, המעורב תמיד, באופן אישי, בכל אשר הוא עושה בחייו. אין ספק שלהיות מדען דתי — זה לא קל. אין ספק שמדענים יהודים דתיים הם מיעוט בציבור הגדול של המדענים בדורנו. כמותם כל אגודה כמו שלנו, או הכנס לבעיית הלכה ומדע, לעזור למדען הדתי היחיד העובד במכון מחקר או בפאקולטה שהמגמות השולטות בהן הן כלליות־חילוניות — להרגיש שאינו מבודד, שיש עוד כמותו".

תקצירי נושאים

כדאי אולי, לסיום, להביא כמה תקצירים מן הנושאים שנידונו בכנס כדי לעקוב דרכם אחרי דרכי ההתייחסות של הגישה המדעית אל שאלות ההלכה. הרב מנחם אופן מחדרה, דיבר למשל, על אחריות למעשים של אדם בעל שינויים גנטיים. נקודת המוצא לבעיה, הסביר,

(סוף בעמוד 6)

עיטורי — סופרים וספרים

נתיבות במחשבת החסידות

מאת ש. קורא

בסדרת ספרים מכנס ר' משה־שלמה כשר הגיגות, מחשבות ועיונים מדבריהם בעל־פה ובכתב של גדולי החסידות. עתה יצא הספר החמישי (נתיבות במחשבת החסידות, הוצאת מכון תורה שלמה, ירושלים תשל"ה) ובו פתחות לתוכן הסדרה כולה. אמונה ומצוות, אהבת ד' ואהבת הבריות, בטחון וברכה, גאולה לכל סוגיה, דיבור ודביקות, השגחה וההתחדשות, חסד וחבלי משיח, ישראל ואומות העולם, כוחות האדם ומידותיו, נשמת הפרט והכלל, עבודת ד' ועולם המחשבה, צדיק ומדרגותיו, קדושה ורחמים, שבת ושמחה, תורה ותפילה; הם וכיוצא, מאות־מאות קטעים, לרוב לא־ארוכים. כוללים ביאורים והדגשים, הסברים ופירושים לפי מהלכי החסידות. הדברים ערוכים בהסבר ומובאה, בפתיחה ובצירופי־הגיגות. אלו מיין המחבר מלכתחילה את החומר לפי נושאים, ספר ספר ובו מהרוזות עניינים, היה מקל על המעיין.

„הרגש העמוק ביותר של האדם בחסידות הוא בתחילת צעדיו, שאין חיזוק בחסידות כהתחלתו", נאמר בפתיחה לדברי הבעש"ט: „צדיקים משתוקקים להרגיש החשק שמרגישים רכי־שנים הבאים בפעם הראשונה להדבק בחסידות. בהתחדשות הדבר אצל האדם הוא כרסם המתיקות בעמקי הלב".

כמיהה זו להתחדשות מתמדת כאילו היום מתפלל ולומד תורה בפעם הראשונה, טבועה בהרבה אמרות. תפילת העני, שנשמעת במרומים, כוונתה תפילה צנע רצוי, בחינת „והנה בעיני הכינותי" של דוד המלך, שמשמעה העדר ביאות התנשאות.

הרבי מפשיסחא היה אומר: „ממעמקים קראתיך השם" (תהלים קל), קריאה מעומק צער על העדר יראת ד' וקריאה מעומק ההכרה בישועת ד'.

בספר „שאריה ישראל" מוסבר המאמר: „בכה רבי ואמר: יש קונה עולמו בשעה אחת (עבודה־זרה, י'). בכייתו היתה על עולם שניקנה בשעה אחת בלבד ולא בעמל של כל שנות חיים. אכנם עשה מעשה רב שמכהו לישב במחיצתם של גדולים, אך גם בשבתו שם הריהו בדרגתו ולא למעלה ממנה. נשאר בפשטותו גם בגן־עדן. „שמעתי בשם הרבי ר' שלמה מקארלין, שראה בשמתו של איש הדיוט בזמנו, שזכה להציל נפש אחת מישראל. לימים נפטר האיש, נכנס לגן־עדן, אלא במדור כפי רמתו בעולם הזה".

זכותו של מציל נפש גדולה ביותר וראוי להערכה מליאה. אבל החסידות, שתובעת עבודה מתמדת לעיצוב כלי הנפש של האדם, מבחינה בין הקונים עולמם בשנות־חיים מאומצות וארוכות לבין הקונה עולמו בשעה אחת. אין קפיצת־דרך בהשגת מדרגות, וכשמגיעים לכך משוררים מכל סיפוק שיש בו אבק של אנוכיות. „בכל ביתי נאמן", נאמר במשה רבנו, היינו, נאמן לביתי כולו, ללא שייר.

מהי אמונה, שאל הרבי ר' בונם את הרבי מקוצק. השיב, אמונה היא נאמנות ומסירות בכל הירהור, דיבור ועשייה, בחינת „וכל מעשהו באמונה" (תהלים ל"ג) ו„עד דור ודור אמונתך" (שם, ק'). אמונה ברמה זו היא למעלה מזמן קצוב, מרחקת קוצר־רוח, ציפיות וייאוש. „המאמין לא יחיש", הוא פסוק בישעיה. עולמו של ישראל בסיס אמונה. „הצדיק באמונתו יחיה". הפרט והכלל. מכירים את הבורא בבירור ואת אלוקי ישראל בקורות אבות. „ממזרח שמש עד מבואו מהולל שם ד'" (תהלים קי"ג) „ודע את אלקי אביך" (דברי הימים א', כ"ח) אין כאמונה להתקיים בימי רעה ואין כמותה לגבוע יוהרה בימי טובה.

לפי החסידות, הגאולה העתידה תבוא לא בשל מניעת צער השעבוד בגלות, אלא מחמת העניין האלוקי בגאולת ישראל, ככתוב: „ביום ההוא אקים סוכת דוד הנופלת" (עמוס ט). אקים בזכות עצמותי.

הרבי מסוכטשוב הבחין בין גאולת מצרים לבין הגאולה שלעתיד: „במצרים ידעו מקודם זמן הגאולה מפני שגלות מצרים היתה הכנה למתן תורה שבכתב שהיא בגלוי, אבל גלות זו היא הכנה וחיכוך להבנת סתרי תורה וטעמי מצוות, ולכן קץ הגלות הוא בהסתר".

הזדככות היחיד והציבור היא תהליך הגאולה. זו עלייה מדרגה לדרגה עד לשיא: „כי מלאה הארץ דעה כמים לים מכסים" (ישעיה י"א). כל יחיד ויחיד חייב לדאוג לגאולת נפשו, בחינת „קרבה אל נפשי גאלה" (תהלים ס"ט), כדברי הבעש"ט: כל אחד מישראל צריך להכין חלקו בקומת משיח צדקנו. המוני היחידים יכשירו את הגאולה הכללית.

אהבת־ישראל במחשבה ובמעשה היא מיסודי החסידות. בעל שם־משמואל מסוכאטשוב אמר: בני ישראל טובים כעצמותם ואין חטאם אלא מיקרה, ככתוב: „ואם תלכו עמי קרי" (ויקרא כ"ו), היינו, שתלכו עמי לפי המיקרה ולא לפי הנפש היהודית, שאינה נפגמת אפילו על־ידי חטאים כבדים. משל לאבן־חן יקרה ומאירה, שגם בתוך אשפה אינה משתנית וזקוקה לשטיפה ומריקה בלבד. נפשו של יהודי לאחר מירוק וזיכוך חוזרת להאיר ככוכב מזל. ישראל אף־על־פי שחטא ישראל הוא (סנהדרין מ"ד).

מוסיף הספר ערבי נחל: עשרה יהודים המתכנסים יחד, אף־על־פי שאינם עוסקים בדברי־תורה אלא אוכלים ושותים, השכינה שורה עליהם, כמאמרם: כל בי עשרה שכינתא שריא (סנהדרין ל"ט). עשרה מרכיבים ציבור יהודי והוא בעל יחוד משלו.

בין הגורמים מכיוון היחיד שבעבודתו, עבודת הלב הולך ועולה לדרגת צדיק. כותב בעל נועם אלימלך: בני־אדם בדרך כלל, כפי שהם התנהגו אתמול כן יתנהגו היום ומחר. אינם מוסיפים דעת ושכל. ואילו צדיקים כל יום ויום יוסיפו להבין ולהשכיל יותר באתמול ושלשום. אורם אינו שמור לעצמם אלא לעולם כולו.

הצדיק מדליק נרות אבל אינו יוצר נרות. הוא מצלה את האדם המבקש תיקון, אך אין בכוחו לסייע בידי ריקנין מן הכול. אמר הרבי מאוסטראווה: הצדיק עוזר להלה שעוסק בתורה ובתפילה וזקוק לסילוק מכשולים ולהעלותו בדרך־ישרים.

בעל „קדושת לוי" מבחין בין שומר־מצוות בדיקדוק רב, לבין חסיד, שהוא בגדר „הללו עבדי השם" (תהלים קי"ג): חסיד, כוונתו לעשות נחת־רוח ליוצרו, ולכן לא די לו בזהירות במצוות עשה ולא־תעשה, אלא גם יקיים כל מה שכתמשך ממנו יקר לקונו.

ככל שאדם זוכה לעלות במעלות מרובות, הרי בכל מעלה הוא נבחן מחדש. הקדוש־ברוך־הוא מדקדק עם צדיקים כחוט השערה. אינו דומה פגם אצל איש פשוט לפגם אצל צדיק. וכך פירש הבעש"ט את הכתוב בתהילים: „אשרי אדם לא יחשוב ד' לו עוון". אדם בעל מדרגה, המסיח את דעתו רגע אחד מדביקות בד', לגביו הרי זה פגם. אשרי אדם, אומר הכתוב, שהגיע למעלה זו, שאם לא „יחשוב לו ד'" אפילו דקה אחת, „לו עוון", נחשב לו כעוון.

עיון רב הקדישה החסידות לשבת ויומטוב. שבת יש להקביל באימה ובשמחה. כל ההולך לקראתה בהכשרת הלב זוכה לנשמה יתירה. שבת היא מלשון השבה הנברא שב בו ביום לשרשיו.

ההבדל המהותי בין שבת למועד הוא, לפי „שפת אמת", שבשבת ישנה הארת הנשמה ובמועד יש הארת הגוף. לכן מלאכת אוכל נפש מותרת ביומטוב, ואין צורך בבשמים בהבדלה כפי שצריכים במוצאי שבת. קדושת השבת היא מתנה, כאמור, „מתנה טובה יש לי בבית גנזי", ולכן שמחתה אינה מגיעה לדרגת השמחה של מועדים שהם בעצמותם של ישראל, כנאמר: מקדש ישראל והזמנים.

יש ללמוד תורה בשקידה ובעומק כדי להבין את סוגיותיה ויש להגות בכוונת התורה ולגלות בה התחדשות תמידית. אמר בעל אבני נזר: אנו מברכים „נותן התורה", לשון הווה, מפני שבכל עת יש בה נתינה חדשה.

לא די לקיים מה שנאמר במפורש בתורה, אלא יש לקיים גם מה שיוצא מכוונתה הכללית. הרמב"ם בהלכות שבת פוסק: „נאמר בתורה תשבות אפילו מדברים שאינן מלאכה חייב לשבות מהן". מסביר מגיד משנה: „כוונת רבנו היא, שהתורה אסרה פרטי המלאכות המבוארות על־פי עניינהן ושיעוריהן, ועדיין היה אדם יכול להיות עמל בדברים שאינם מלאכות כל היום, לכן אמרה תורה תשבות.

וכך כתב בעל שם משמואל: „צריך אדם לרדוף אחרי כוונת התורה, ולא מספיק לתפוס את המצווה רק בשטחיות, אלא צריך לרדת לסוף כוונת התורה. וכעין שכתב הרמב"ן במצוות קדושים תהיו, שיכול להיות נבל ברשות התורה, וכן במצוות ועשית הישר והטוב".

שנינו: הלומד ילד למה הוא דומה, לדיו כתובה על נייר חדש, והלומד זקן למה הוא דומה, לדיו כתובה על נייר מחוק" (אבות פ"ד). אמר הרבי ר' פנחס מקוריץ: כל אדם, ללא הבדל גיל, צריך להתחדש תמיד כילד וללמוד בוקר וערב תורה כאילו היא כתובה בדיו על נייר חדש ולא על נייר מחוק. בכל יום יהיו בעיניך כחדשים.

תורה ותפילה המתחדשות תמיד בפיו ובלבו האדם הן התכלית הנרצה בחסידות. נאמר בספרים: אדם העושה מצוה בזריזות ובשמחה, מקיים וחי בהם ולא שימות בהם, מתפלל ולומד ועושה חסד בחיות ולא בעצבות ודכאון. האדם מישראל, המצווה והמצווה, הם באחדות מליאה. היהודי נעשה בפועל ממש חלק מאלוקות. זו מעשת הנפש.

במאות ספרי חסידות, בהם גנוזה משנתה האמורה בקלותיהם של מאורות, ישנם פרקים שבעל אבחנה מוצא בהם עיונים המציתים. בחבשת ספרי המחבר מתוודעים לעומק ההגיונות של חסידות, כשהדברים ערוכים בלשון מבהירה ומסבירה.

ילקוט ספרות קדומה

מאת מ. אונגרפלד

סיפורים, מזמורים ומשלים, מספרות מצרים העתיקה, תרגם מן המקור המצרי: יהושע מ. גרינץ, ירושלים, ספר ביאליק, תשל"ה.

בספר לקט נבחר מכתבי אבות מצרים העתיקה. הספרות המצרית התחילה לעשות דרכה בתקופת השחר של הממלכה העתיקה. זו היתה בעיקר ספרות חכמה או מוסר, בתקופת הממלכה התיכונה התפתחה ספרות מצרים לכמה כיוונים: לשיר, להגות על סגולות הנפש, לתוכחת מוסר ולסיפורי מעשיות.

כאן הגיעו השיר והמוסר לשיאים אתנטיים ומוסריים ומצאו להם מסילות לעמים קרובים ורחוקים. דברי הספרות המובאים בספר, העתיק יהושע גרינץ מן המקורי המצרי, חילקם למדורים וכתב מבואות לכל מדור ומבואות מיוחדים לכל שיר, ביאור וסיפור, המבארים אותם על רקע זמנם וסביבתם, תוך הבלטת המקבילות שבינם ובין תקופת המקרא והספרות ורישומיהן בספרות ישראל המאוחרת יותר. לטכסטים גופא נוספו הערות מסבירות המאירות לעתים פרשיות היסטוריות שלמות.

ארבעה מדורים

הספר מורכב ארבעה מדורים: א) סיפור ושיר היסטוריים, ב) הסיפור העממי, ג) מזמורים ושירים, תפילה הודיה לאל, ד) משלי מוסר. בראש כל נושא באים מבואות, המתחלקים לפי עניינים לפי נושאים היסטוריים, ועיקר תשומת הלב מוסב להסבר המצב ההיסטורי של התקופה.

במקביל לתקופה שבמקרא, המוטיב של ארץ זבת חלב ודבש בסיפורו של סאנהת סיפור חצר המלכות ומעמד השבט בארץ „קדם" ועמדת הבכור שם בנחלה, כל אלה תיאורי חיים הם, הלקוחים כאילו מעולמו של ספר בראשית ולעומתו התיאור העולה מסיפור המסעות של וך־אמון, העולה לגבל להביא עצים מהלבנון ונאבק עם השבטים מן הים האגאי שנתיישבו בגבול ארץ ישראל, עד הוא למתהוות בתקופת השופטים בגבול ארץ ישראל.

תיאורים וכינויים המתלווים לשמות הממלכות בתחום ארץ החתים, הם הסברים למה שמסופר בנושא זה במקרא; וכן בהתאם לצורות הלשה. כן רבות ההקבלות מסיפור תולדות סאנהת, פקיד רם בחצר המלכות של אמנמחאת, למה שמסופר בתורה על תקופת האבות ועל שמות המקומות והאנשים, הנזכרים שם בגוש ארץ „קדם".

בית היוצר לתרבות אדם

שיר מלחמת קודש, הוא סיפור הקרב האחרון בין מצרים לחת. זה שיר הלל לגבורת המלך, גדודי צבא מבני ה„חבירו" שחנו בארץ והצליחו להגיע בעוד מועד כדי למלט את מלכם מהסתערות אויב. אחרי חקירה של כמה דורות בעקבות התגליות הארכיאולוגיות, אין עוד ספק כיום, שבית היוצר לתרבות אדם הוא שטח הארץ שבין החידקל והפרת — דרך ארץ כנען ובין היאור, כאן היתה מולדת המעשיה, סוג ספרותי קדום ביותר, השפעת ההוקסוסים העבריים הכנענים נתנה אותותיה בכל עניין ומכוחם באה רוח אחרת, רוח אביב לארץ, חלק גדול ממעשיות אלה חובר בוודאי בימים שישבו בני ישראל במצרים ואפילו קודמים הם למגע זה, מימי האבות.

מעניין גלגולו של הסיפור על בן המלך בישראל. סיפור המובא במדרש תנחומא, על בת המלך כלואה בארמון ובא בן מלך חותר ועולה אליה ונושאה לאשה, אף בתקופה מאוחרת עדיין היו מהלכין בישראל סיפורים אורים. במבוא ל„מגדל עוז" מביא רמח"ל את מתשגן המשל להזיהנו. שולמית בת מלך רם סגורה במגדל שבהררי קדם, ואביה מכריז שהאיש אשר יגיע אליה — לו תהיה לאשה, עד שבא שלום בן מלך עמים ונכנס למערה ושם מצא מבוא למגדל ולבת המלך. דומין לספור זה למה שמסופר בזוהר פרשת משפטים: על אהובה היושבת בסתר היכל ואינה מתגלה לאיש אלא לאהובה הבא אליה מפעם לפעם, ונוסח אחר לסיפור זה מובא ב„סדר היום" לר' משה בן מכיר, כאן כולא המלך את בתו במגדל ואינו רוצה להשיאה אלא למי שיגיע אליה לאחר שיגלה אליו מן החלון. רבים באו ועמלו למצאה ולא עלה בידם, עד שלבסוף בא אחד וגילה חור וקרא דרכו לבת המלך והיא הראתה דרך להגיע אליה והמלך שמח לקראת האיש ההוא ונתן לו בתו לאשה והעלה אותו למשנה למלך.

המעשה בשני אחים, הוא כעין פירוש עממי לדברים שבקהלת: „אדם אחד מאלף מצאתי ואשה בכל אלה לא מצאתי", ומכאן למעשה בבן מלך שהיתה לו בת יפה, הביט במזלות ונודע לו שעני אחד ישאנה בנה מגדל בים ושם בה בתו. לימים יצא העני בן זוגה לדרך, שכב לישן בנבלת שור ובא עוף גדול והביאו לבת המלך.

הפרק על ספר החכמה המצרי הקדום „אמנפה", מציין שבכמה קטעים הוא דומה לספר משלי, בחלקו החוקרים על מחבר של ספר זה וזמן חיבורו. הכול מודים, שהספר הוא כנראה מלוקט ממקורות שונים.

לפרשת השבוע

עקב

והיה עקב תשמעון את המשפטים האלה ושמרתם ועשיתם אותם (ז־יב)

שתשמעו ותבינו שעל־ידי המשפטים והדינים, התורה והמצוות נדרשות בעקב, הדרסות — ותצטערו על זה; „ושמרתם ועשיתם אותם" מלשון: „ואביו שמר את הדבר" (בראשית, ל"ז) — שתצפו ותרצו שתוכלו לשוב ולקיים אותם. ואז: „ושמר ה' אלוקיך לך את הברית ואת החסד... ואהבך וברכך" — שעל ידי זה תמתיק את הדינים ותמשך ישועות טובות לישראל.

(אש קודש — דברים שנאמרו ונכתבו ע"י האדמו"ר הקדוש רק"ק פיאסצנה, בגטו ורשה, תש"א)

*

והיה עקב תשמעון

רש"י: אם המצוות הקלות שאדם דש בעקביו תשמעון, ושמר ה' וכו'. צריך הסבר למה הבטיחה התורה שכר גדול כזה על מצוה קלה? העניין הוא כי במצוה גדולה, או עבירה גדולה, יתכן לאמר שכוונת האדם לשכר ועונש, מה שאין כן במצוה קלה מאד, ובעבירה קלה, ודאי אין כוונתו כי־אם בשביל אהבתו ויראתו את ה'. והמשל בזה לאדם שלומד תורה, ונגע ידיו בגופו, הנה לו מים, כי־אם בריחוק חמישים אמה, שמצד הדין רשאי לחכך ידיו בצרור, או בקיסמים, והוא מטריח עצמו ללכת מרחוק חמישים אמה ויותר ליטול ידיו במים — הרי שלא מיראת העונש עושה כן, אלא מאהבת ה'. לכן שכרו גדול על מצוות שאדם דש בעקביו, וזה מה שנאמר בחובות הלבבות: אל ימעט בעיניך שום דבר קטן בעבודת הבורא לטעמו יתברך, כי המעט ממך, הוא רב אצלו.

(יסוד האמונה, לר"ב מקוסוב, ע' קטו)

*

והיה עקב תשמעון

אמרו חז"ל (אבות ב־א): „הוי זהיר במצוה קלה כבחמורה, שאין אתה יודע מתן שכרן של מצות". כלומר: אין אדם יכול לשקול בעצמו ולהחליט מן קל לכבד. והיינו: לדברים, שלפי דעתו הם קלי־ערך, צריך להתייחס ביותר רצינות והתמסרות. וגמרא (מכות ד'): „שאני אומר האומר מותר, קרוב למזיד ואי־כי במעיכו את הדבר להסבי־ערך — עובר עליו בלי נקיפת הלב. ומה עמקו בזה דברי ר' ישראל מסלנט (אור ישראל, מכתב טו) שכל שנקל לאדם לקיים את המצוה, ענשו יותר גדול אם לא מקיימה. כלומר: העונש על החטא, אינו נמדד לפי החומרא והקולא של החטא עצמו, אלא עד במה קשה, או קל, לאדם להזהר מן החטא, וכן עד כמה יש השפעה לחטא בדרכו החוזי — ובזה יובן מה שאמרו חז"ל (ע"ז, ג) שהקב"ה יגנה את אומות העולם במצוה קלה, ושמה סוכה — למה דווקא במצוה קלה? כי במצוה קלה המבחן בולט ביותר, מפני שבשביל אדם להתייחס אליה בזלזול; ואם מיגע את עצמו לקיים אותה — רואים אז יחסו האמתי והרציני, ואהבתו למצווה. ואלה דברי רש"י כאן: „והיה עקב תשמעון — אם המצוות הקלות, שאדם דש בעקביו תשמעו, פירוש הדברים, שהשכר הגדול הכתוב להלן, „ושמר ה' אלוקיך לך את הברית ואת החסד" — נאמר על מצוות קלות, שאדם דש בעקביו, כי בהן המבחן העיקרי

(המצות דברי הרב ב. ב. סכתרש שליטא, בסמוך ומורה אפרים, ח"ב רבי־ח"ד)

*

ואמרת בלבבך כחי ועוצם ידי עשה לי את החיל הזה (ח־יז)

כשם שאין לאמר: „כחי ועוצם ידי, עשה לי את החיל הזה", כך אין טוב לאדם לסמוך על נסים ולא יעשה כלום. אמרו חז"ל (תענית כ:) שמי שעושים לו נס מנכים לו מזכויותיו. וכן אמרו (ברכות נה.) שהסומך על נס מזכירים לו עוונותיו. ומפרש בזה מה שאמרה האשה השונמית לאליהו: „מה לי ולך איש האלוקים, כי באת אלי להזכיר את עוני" (מלכים א־יז־יח). והיינו, מטעם שאמר: „עשי לי משם עוגה קטנה בראשונה והוצאת לי, ולך ולבנך תעשי באחרונה" (שם יג). כלומר: שתהיה העוגה כלו ממה שיש לו בבית ולא על פי־נס, ואח"כ „ולבנך" — דרך נס. ולכן טענה „מה לי ולך ולבנך"? למה הדמות אותו, שהאכל נס ה' מוכן, בלי נס וקבעת שאני ובני נהנה מהנס? הרי באת להזכיר עוני, בגלל הנס שעשו לי, ולהמית את בני? מכאן שגם כשהקב"ה עושה הכל, בכל זאת, צריך שהאדם ג"כ יעשה משהו. אלא „שלא כל המרבה בסחורה מחכים" (אבות ב), כי מספיקה עשייה מועטת. הנה שאמר: „ולך ה' חסד כי אתה תשלם לאיש כמעשהו" (תהלים סב). חסד הוא מצדך, שאתה נותן לאדם לעשות גם כן משהו, כדי שלא יזדקק לנסים.

(לפי פנים יפות)

*

את ה' אלוקיך תירא ובו תדבק (י־כ)

כאשר בני אדם ישאפו כולם שאיפה אחת גדולה לעבוד את ה' אחד, ולתקן עולם במלכות שדי — ישרור שלום ושקט בעולם, ויתאחדו כל המין האנושי לחטיבה אחת; אם „את ה' אלוקיך תירא... ובו תדבק" — על ידי הקב"ה הדבקו כולכם לחטיבה אחת.

(לפי דברי שאול לר"ש נתנזון)

ניתן להוסיף ולבאר במה דברי חז"ל (ויק"ר יג־ג): לא נתנו המצוות לישראל, אלא לצרף בהן את הבריות. כלומר: שעל־ידי קיום המצוות ציבונו ה' ותאחדו ויצרפו האצמים זה לזה ויהי חטיבה אחת בעולם

(ש"ך וירד)

ליקט שלמה יהלומי

שיטין ובין השיטין

מאת אהרן קווה

הצפירה

אהבתי עברית מנעורי ולמדתי את „הדקדוק המעשי" של מנסוביק.

אביו של חברי בנעורי חתם על „הצפירה" המתחדשת בעריכת הפסמן ושלושתנו קראנו בה יחד. הוא היה בעל חנות למיני מכולת וברגעי הפנאי בין קונה לקונה קרא ב„הצפירה", או בספר עברי. כשצילצל הפעמון בהיפתח הדלת לא הפסיק מלקרוא, אלא אם הגיע לסוף המשפט. בבואי לחנות שאפתי לתוכי את ריח המכולת ואת ריח התבלינים השונים. כשאני מעלה בזכרוני את צילצול הפעמון בחורף הריני חש באוזנה המימות נעימה, המעורבת ריחות אלה, שהיתה שרויה בחנות לעת ערב מערבי החורף. שלג נפל, ריחוף באויר חסר משקל. קונים מיעטו לבוא ושלושתנו קראנו יחד ב„הצפירה". בלכתי לביתי הסתכלתי בפתים הלבנים המרחפים מסביב לפנסים הדולקים, ועל הארץ היה פרוש שטיח לבן שהאיר דרכי.

חברי אהב את הקריאה לא פחות מאביו ואפשר יותר ממנו. הוא נתן עיניו בכל פיסת נייר שהיו בו אותיות דפוס. כשראה דף תלוש מספר על הארץ הרימו וקרא בו. בלכתנו ברחוב התקרבנו לכל חלון של בית מסחר ספרים והסתכלנו בספרים המוצגים בו.

ספרים לקריאה, ספרי יידיש, שאלנו בספריה שבעליה היו שני אחים, ועל אף היותם אחים היו שונים במזגם. האחד שתקן, נתון לנפשו. הוא לא ענה לקוראים והתהלך מהורהר ובצעד אטי בין ארונות הספרים. השני צעיר ממנו ועליז רוח. כשיצא זה לרגע אמר השתקן לבא לשאול ספר: „מיד יכנס אחי" וחזר והתהלך שותק ומהרהר, והנה חזר האח הצעיר, משפשף כפות ידיו זו בזו, כאילו שמחה קפצה עליו. בתתו ספר הוסיף המליצה: „ספר טוב לכל הדעות", אף טפח עליו טפיחה של חיבה. לא היה ידע טעם קוראיו, ראה עצמו מחנך להם, אם שניים מהם התחלפו, ביינם לבין עצמם, בספרים שהחזירו, ראה בזאת פגיעה בסמכותו. הפניה אליו: „תן לי ספר טוב" היתה חביבה עליו, הגבירה סמכותו.

אני נהניתי מהקריאה בספרים, ספרי יידיש, אולם עונג רב יותר, הרבה יותר היה לי בקראי ב„הצפירה". זה היה עונג שעל ידי קריאה זו למדתי עברית.

פעם קניתי לי גליון „הצפירה", לעצמי בלבד. קראתי בו יחידי, ראיתיו אוצר שניתן לשאוב ממנו מלוא חופניים. התענגתי על המלים שרכשתי בכוח ההשערה. קראתי כל המאמרים. בידיעות היום לא היה לי ענין וקראתי גם אותן בגלל העברית. תוך כדי קריאה חשתי בריח הנייר המודפס, וכשמזדמן לי היום לחוש ריחו המיוחד, החריף של עתון שיצא מקרוב מתחת למכבש הדפוס מיד אני מריח בו את ריח „הצפירה" ואת טעם נעורי.

בימים ההם בא איש מארץ ישראל הנואם עברית. אביו של חברי סגר חנותו בשעה מוקדמת יותר מאשר בכל ערב, כדי לראות את האיש ולשמוע דבריו. הנאום היה לנו נפלא וגם משונה, נפלא בגלל הדבור העברי השוטף, ומשונה בגלל הפת"חים המרובים שאזננו לא היתה רגילה בהם. דומה היה שהוגה כל אות בפתח. היה אז ליל אדר, ובצאתי מן האולם חשתי את נשיבת האביב כבא מן המושבות בארץ ישראל.

לאחר עליתי לארץ היה קשר מכתבים בינו לבין חברי ונפסק ברוב הימים, וכשקם צורר היהודים נכרתתי בו ולא הבנתי כהוא בשאר בעמק הבכא.

נזדמן לי להעתיק את מקום מגורי לכרך, ובין השמות הזרים באותיות עבריות, מעל פתחי בתי המסחר, הבהיק לנגד עיני, מעל בית מסחר קטן לספרים, השם „הצפירה" כהפתעה טובה, וטעמתי מחדש את טעם נעורי ואת טעם הקריאה ב„הצפירה", וכל אימת שהנני עובר על פני חנות זו הריני מתעכב לרגע קל ומסתכל בכתם צבע זה, המבהיק לנגד עיני בחן, ובעברי תוך כדי נסיעה מהירה, פני בחלון האוטובוס, לא להחמיץ את ההזדמנות לראות את צירוף אותיות זה.

בספריה

מעצם נעורותי אהבתי לקרוא בספרים. התחלתי בסיפורי ז'ול ורן. חייתי את הדברים שקראתי. הפלגתי למסעות ים רחוקים, ל„אי ההצלחות", שטתי ברפסודה בלב ים, נלחמתי יחד עם גבורי הסיפור ביצורי־ים משונים ומסוכנים ויכולנו להם.

מאז עברו שנים רבות ועדיין זכורים לי שמות הספרים ההם וגם שמות גבוריהם.

לעונג קריאה זה, שהיה לי אז, אתגעגע גם עכשיו, אף אנסה לטעום טעמו על ידי קריאה מחדש באחד מן הספרים ההם, אבל אין האדם המבוגר מסוגל לחוש מה שחש נער. ואיתנוגם על הגיל הרך המעניק עונג קריאה רב כל כך מספר שאינו מוכך כלל את הבא בימים.

כשגדלתי התחלתי קורא ספרים אחרים. את הספר חיפשתי בעצמי. הספרן בעיר הולדתי היה בעל זכרון מפליא. הוא ידע מקום כל ספר מאלפי ספריו ותוכנו, ונתן לקוראיו ספרים לפי כוח תפיסתם. מדעתו את אהבת הקריאה שבי הניח לי לחפש ספר. אף הכניסני לפני ולפנים, לחדר שמאחורי ההוצאה הגדולה, העשויה גם היא ארונות ספרים.

בהכנסתי לשם כנכנס להיכל. הדממה, האור שדלק שם גם ביום הטילו עלי הדרת כיוהד. השתתבתי שהנני בין היחידים, שנותן להם להיכנס לשם. התהלכתי משולהב פנים ליד הארונות המלאים והדושים עד לתקרה. עיני נמשכו לספרים שמקומם היה למעלה מהישג־ידי. סקרנותי גברה לספר ששמו לא היה כתוב על גבו. לפני שפתחתיו היה הספר לי דבר סוד שיתגלה בי. ובצאתי מאחורי ההוצאה וספר בידי שאלני הספרן שאלה בעלמא:

— מצאת?

הוא ידע שנהניתי מעצם החיפוש.

— ספר טוב — הוסיף ואמר, ואני קיבלתי דבריו כשבח לי.

גם בספרים שקראתי בשנות הבחרות אנסה לחזור ולקרוא, אבל אין טעם קריאה עכשיו, כקריאה אז באותו ספר, רק שכו גלבד מעניק לי משהו מן העונג הנבכף.

ברוב הימים נחלשה אהבת הקריאה. בבואי לספריה להעור הרצון לפתוח ספר מן הספרים הישנים, המשומשים, המזכירים את הספרים ההם, ולא אלה שעטיפתם יפה, אף ציור בה, דמות מן הדמויות שמסופר עליהן, היא מפריעה לדמיוני. מתעורר גם הרצון לדבר עם האנשים שם. עתה, שרובם הכירו את הספר בטלוויזיה ונשתעבדו אליה, יש קרבת נפש בין המתמידים יחד בספריה. אחד פותח ספר שהחזיר השני ועומד על טעמו ועל טיבו של זה שקרא בו. המחזיר את הספר, משדל לקחתו והאוחז אומר: — אקח בפעם אחרת.

בין באי הספריה יש גם אבטים באים ביחד. האשה בה השבעים ומעלה אמרה לספרניה לאחר שקיבלה ספר:

— עכשיו תני לי ספר בשביל האמא שלי.

לפתע היתה לצעירה יותר בעיני רואה.

הספרנית הפכה פניה לארון הספרים ובת השבעים ובעלה אמרה:

— את יודעת איזה ספרים האמא שלי אוהבת.

— יודעת — אמרה הספרנית — והאמא שלה, שתחיה עד מאה ועשרים, היא בין הקוראות שלי הטובות. ממנה אפשר ללמוד מה לקרוא — פנתה לאנשים ואמרה.

הבת ראתה את העיניים השואלות, התמהות ולא הגידה את מספר שנותיה של האם.

כתולע במקור הצפור

מאת מאיר בוסאק

כְּתוֹלָע בִּמְקוֹר הַצִּפּוֹר
אֶתְפַּתֵּל בִּנְתִיבַי
וּבְמוֹתַי:
הֵן ; זְנַב הַמְהַלְּכִים בִּרְחוֹבוֹת
וְחִיּוּךְ מוּל שֶׁמֶשׁ פְּנֵיהֶם.
לִבָּם הַפְּתוּחִים לָרְקִיעִים
נְגִינִים בְּכָחֹל וּבְלָבָן.
וְזִמְרַת לְבָלוּב שֶׁל עָנָף
בִּירַקְרַק וּבְוֹרֶד אֲבִיבִי.
וְהָיוּ הַמְּנוּחִים בְּשֶׁקֶט
וְשִׁירַת הַגַּלִּים אֶל חוֹפָם.
וְעֵת פָּז כּוֹכָבִים עַל רָאשָׁם
הוֹדָיָה בְּקִרְבָּם לְבוֹרֵא.
שְׁנַיִם - בְּסִתְוָנִים וְלֵילוֹת -
בֵּן קְסָמִים הוּא פֶּתַח לִפְנֵיהֶם.
וַאֲנִי - בְּקוֹתַי בְּעַרְפֶל
מַחְשְׁבוֹת עַל שָׁעוֹת נִמְלָטוֹת
בְּתוֹךְ עָלֶם סְמֻטוֹת, מְנֻקָּרוֹת
הִרְהוּרִים עַל הַלְּאָן?
וּלְשֵׁם מָה ?

„שמחת כהן"

מאת הרב ד"ר יוסף אונא

לרגל הופעת הספר „שמחת כהן" *) שיצא עתה מתחת כי שהיה גנוז עשרות בשנים, יש לציין את הכנו: בישיבות הבשאורות במזרח אירופא

נהגו התלמידים הקבועים לרשום לעצמם כל קושיא ואיבעיא שעלו להם בלימודיהם, ולרוב השלימו את הדברים. כשבאו תירוץ באחד הספרים של גדולי תורה שלא היו אז בידיהם. ספר כזה מונח לפנינו.

מחברו, יליד פרשבורג, הרב ר' יוסף שמחה הכהן זצ"ל יצק מים על ידי כמה מגדולי זמנו והניח אחריו כתבי יד רבים שנשרפו ונשמדו בשנות השואה.

הרב המובהק שלו היה, כמי שיוצא מהפתיחה, הרב ר' דוד לוקנבך, הקורא אותו בכתב רבנוה „ידידי", על אף ההפרש הגדול בגיל בינו ובין תלמידו האהוב. אחרי גמר למודיו היה רב בחברת „יגדיל תורה", התחתן עם קרובתו לבית גוישלאס.

בשנת תר"ס, בגיל 33 שנה, נבחר לרב בקלויז בהמבורג, יחד עם הרב ר' פנחס זליג במברגר ז"ל ושניהם יחד ניהלו בכבוד רב את הקלויז, מיסודו של הגאון ר' יונתן אייבשיץ זצ"ל.

על אף שהזכרנו לעיל, שעבודות נצורים לפנינו, אנו מוצאים גם פלפולא חריפתא וחילוקי דרבנן נאים וראויים לפי שאמרם. נזכיר לכשל: עמוד ס' והלאה אנו מוצאים עיון רב על „איסור הנאה הבאה בעל כרחו" (בסוגיא פסחים כ"ה); התאריך עש"ק ג' ויקהל תרמ"ז. המחבר מוסיף בהערה: „מיועד לאמרו בגל חבורתנו ויהא רעוא דאימר מילתא דתתקבל מינאי אמן". זו רק דוגמא אחת לכמה עיונים חשובים שנכללו בתוך הספר. ומהראוי לכל תלמיד חכם להתעסק בדבריו הקדושים.

העורך בינתן לאלמנה, הגב' פאנני כהן לבית שלזינגר, הוא הרב יהושע ישעיה נויבירט שליט"א מראשי ישיבת „קול תורה" בעיה"ק.

הספר יצא לאור על־ידי אלמנתו של בן המחבר, ר' משה חיים כהן ועל ידי בנו ר' פייש כהן, שחי בארצות הברית, לרגל יום הזכרון הראשון של אביו, איש אהוב ויקר, ידוע בין תושבי עיה"ק.

*) ספר „שמחת כהן", חדושים וביאורים בש"ס מאת הרב הגאון מוהר"ר יוסף שמחה הכהן זצ"ל, ירושלים תובב"א שנת תשל"ה.

* יצא לאור *

— הרופא לכל תחלואים, מאת אלי דוידס, אנגלית, הוצאת ראובן מס, ירושלים 351 ע'.

— אברהם שהנבקי מבחר מאמריו על יצירתו, ליקט הציוד בבבא וביבליוגרפיה, אברהם וייס, עם עובד, 231 ע'.

— השקפת עולם המקראית על המוות, מאת משה גרינוק, עם עובד, תשל"ה.

— מאזנים, יהונן לכפרות, בעריכת ביי מיכלי וא"ב יפה, תמוז תשל"ה, בהוצאת אגודת הסופרים העברים.

— בלבב היגוך, רומן, מאת צבי לוז, הוצאת עקד, 156 ע'.

— רפי־רפאל פרבמן, ספר זכרון, פזמונים הרבים, מלקט ומביא לדפוס פייבל פרבמן; עורך יעקב שרת, רמת גן.

— מגמות בתודעה הספקטית, מאת עדי צמח, הוצאה סאגבס, 178 עמ'.

— התפיכות החיים, מאת הנריה לוסטיגר, הוצאת אחיאסף, תשל"ה, 492 עמ'.

— הה ברברה, שירים ותרגומים, בעריכה גדעון רוזנסל, ספריית הפועלים, 83 עמ'.

— בוכות אותם ימים, מאת יהודה בן תורין, ספריית הפועלים, תשל"ה, 140 עמ'.

— פרקי בהיסטוריה, עין, בשלושה ספרים, מאת הרצל ובלפור חקק, הוצאת עלהבה, ירושלים, תשל"ה, 300 ע'.

— מחקרים בהיסטוריה ובספרות האידישוב (באנגלית), קובץ כ"י, עורך בידי ב. יזקף, הוצאה ספרים ע"ש מגנס, תשל"ה, 272 עמ'.

— למה לא נעשה זאת בדרכים, שירים מאת אהרן בר, הוצאת הבת, תשל"ה, 72 עמ'.

מלכות דוד

מאת שמואל ורגון

משה גרסיאל, מלכות דוד: מחקרים בהיסטוריה ועיונים בהיסטוריוגרפיה. הוצאת ספרים דון החברה לחקר המקרא, תל־אביב, תשל"ה, 224 עמודים.

מספר הספרים שנתפרסמו בעברית בשנים האחרונות, ושעניינם מחקר ועיון בצדדיו ההיסטוריים של התנ"ך. עתה נתברכנו בספרו של ד"ר משה גרסיאל, העוסק בתקופת מלכות דוד: למן ימי עלייתו למלוכה בחברון ותקופת מאבקו בבית שאול ועד לאחרית ימיו, אשר בנו שלמה עלה וישב על כס מלוכה תחת אביו. תקופה זו, שזקוקים לחקירתה כלומדים בני־ברית כשאינם בני־ברית, עניה במקורות מחוץ למקרא ולפיכך הוצרכו החוקרים לתארה על־סמך תיאורי התנ"ך הנוגעים לתקופה.

הספר שלפנינו בודק ומתמודד עם החוקרים שקדמוהו בכל הנוגע לנדונים ההיסטוריים של התקופה הנדונה; ואולם ייחודו הוא דווקא בכך, שבשעה שחוקרים קודמים, היסטוריונים וארכיאולוגים, שדנו באותה תקופה, ניגשו לחקר המקורות שבמקרא תוך גישה היסטורית מובהקת, כלומר: הם ניסו לדלות את ההיסטוריה של מלכות דוד מתוך סברי־פסוקים וקצת ממצאים ארכיאולוגים ונתונים גיאוגרפים־טופוגרפיים, הרי מחקרו של משה גרסיאל מוסיף עליהם במיוחד את ההיבט ההיסטוריוגראפי שבספר שמואל ושבפרקי הפתיחה לספר מלכים. המחבר מסעים במיוחד את ראייתו המיוחדת של התנ"ך בהצגת המאורעות, ראייה השונה כל־כך במשלכותיה ובאופיה מזו של ההיסטוריון המודרני.

מכאן גם השוני העיקרי שבין המחבר לחוקרים שקדמוהו: האחרונים מדגישים בדרך כלל את הצד הריאלי של כל מאורע, את הסיבות הנראות לעין, שהביאו למאורעות, תוך שהם מבקשים במודע להשתחרר מראייתם המיוחדת של ספרי התנ"ך, ולפיכך אין להם ענין בעיון בצדדיו הדתיים והמוסריים של הכתוב; לעומתם מבקש המחבר, לאחר הבירורים ההיסטוריים, להוקיר אצל ספר הספרים לעיין בו במיוחד את הראייה המיוחדת של התנ"ך, וכיצד — לפי ראייה הערכית זו — עולה „עילת העילות", ההשגחה העליונה, לסבב את פני מהלך ההיסטוריה לפי עקרונות דתיים ומוסריים, וכל זאת עושה המחבר במסגרת עיונים ספרותיים־היסטוריוגראפיים.

* *

ההתחדרות להבנת כל סיפור, כפי שמשתקף בתנ"ך בשני היבטיו, ההיסטורי וההיסטוריוסופי, ניכרת כבר במבט ראשון בתוכן העניינים: בפרק א, העוסק במלכות דוד מול מלכות איש־בשת, הוקדשו פרקי המשנה, מצד אחד, להמלכותיהם של דוד בחברון ושל איש־בשת במחנים ולירובות בין דוד ובין איש־בשת, ולמלכותו של דוד בחברון לאחר רצח איש־בשת — כל אלה נושאים היסטוריים מובהקים, אך מצד שני הוסיף המחבר פרק משנה חשוב: השקפות, התקופה בעיני ההיסטוריוגראף המקראי.

בדומה לכך בפרק ה, שעניינו מלחמות דוד, מבדיר המחבר את סדר כיבושי דוד ומנתח את מערכותיו השונות לפי ניתוח גיאוגרפי־אסטרטגי, שהוא באופיו ניתוח של ריאלית היסטורית, אך אחר־כך חוזר המחבר והוסיף פרק משנה חשוב המתאר והמעריך את השתקפות מלחמות דוד בהיסטוריוגראפיה המקראית, שהרי לא יעלה על הדעת שמערכות דוד תוארו בספר שמואל מעיקרן לשם לימוד אסטראטגיה או היסטוריה לשמה, הדין עם המחבר המוהד לבקש את חלקה הדתי־המוסרי הנוכח בתנ"ך, שהוא עיקר כוונת הכתובים.

*

פרק נכבד בספר הוא העיון בפרשת דוד, בת־שבע ואוריה (פרק ז). בפרק זה מתמודד ד"ר גרסיאל עם האסכלה הספרותית, כפי שעוצבה על־ידי מ. פרי ומ. שטרנברג במחקר משותף שנתפרסם ברבעון „הספרות". בפרק זה אנו למדים על גישתו הייחודית ועל עקרונותיו המיתודולוגיים של המחבר, והטעם בוויכוח עם אנשי ספרות מקצועיים. כנגד אלה קובע המחבר, ש„הסיפור המקראי אינו רק ספרות, אף כי רבים מסיפורי המקרא מעוצבים בדרך אמנותית אסתטית..." לדעת המחבר, הסיפור המקראי הוא „הרצאה היסטורית מחוז ועיצוב אמנותי אסתטי מזה" (עמ' 98), ויש בו, כמובן, אף מעבר לאלה: ייחודו של התנ"ך הוא בכך, שיש בו ראייה שונה וייחודית על גו שבכלל תיאור היסטורי של ההיסטוריון מודרני איפשהו. לפיכך סבור המחבר, שכדי להבליט את ייחודו של הכתוב הרי שראוי לעמת זה מול זה את התיאור ההיסטורי, כדרך שההיסטוריון מודרני מתאר אותו, מכאן, ואת הכתובים שבתנ"ך וניתוחם, מכאן; מתוך עימות זה מתבררות ומתבהרות הגורמות המיוחדות של הכתיבה המקראית והייעוד ה„בשורתי" שבסיפורית.

*

עקרונות מיתודולוגיים אלה, כפי שקבעם המחבר, באים לידי יישום בניתוח פרשת דוד ובת־שבע. המחבר מעריך בסופו של ניתוח ספרותי מעמיק ומפורט, כי ייחודו של הסיפור הוא במקום הלקח המוסרי: מבחינת השלב הראשון שבפרשה הנדונה, הדיבר הנזאף הבאה של דוד (שמואל־ב, י"א), הוי „להראות את תהליך השחיתות: דוד ראה... שלח לדרוש... לאשה... שכב עם אשת איש... ניסה להסתיר — אך נכשל; ביקש להרוג אחד בלי־בר ונהרגו רבים ושונים, מעבירי דרכי". הבשורה היא — כך מעריך המחבר — „מבטח משיען לא יצליח ד' לפי שיש עין צופיה במרום: „וירע הדבר אשר עשה דוד בעיני ה'" (שם י"א 27). ספר שמואל מגלים אפוא, לדעת המחבר, את הרעיון, שאין החטא בודד, אלא עבירה גוררת עבירה והחטא מוטיח את החבר, אפילו מדובר באישיות דגולה כדוד המלך.

יש דעה בחז"ל, הקובעת ש„כל האומר דוד חטא אינו אלא טועה" (שבת נו). המחבר הולך בעקבות דעות אחרות בחז"ל, התופסות את הסיפור לפי פשוטו של מקרא. במיוחד ראויה לציון בהקשר זה גישתו הפרשנית של האברבנאל לפרשה הנידונה, שמסבירה לראות בפשוטם של כתובים את משמעותם המוסרית והדתית של הסיפור.

מאידך מעריך המחבר, כי שלבו השני של הסיפור על דוד ובת־שבע (שמואל־ב, י"ב), המתאר את תוכחת נתן ואת חרטת דוד וכניעתו לפני אלוקים, מלמדנו „כמה גדול כוחן של חרטה, תשובה וכניעה לפני האלוקים, שהרי אפילו לגבי פשע מצער זה אלוקים סולח; ומזה נכתב — ירוחם ו"" (עמוד 124).

היסוד המוסרי הוא, אם כן, מוקד הפרשה הנידונה. בכך הולך המחבר בעקבות חז"ל שקבעו: „... והא איכא נמי מעשה דבת־שבע? התם איפרעו מינה, דכתיב ,ואת הכבשה ישלם ארבעתיים' — ילד, אמנון, תמר, אבשלום" (יומא כב); ואכן מעריך המחבר, כי מיוחד הוא ספר שמואל בכך, שהוא תולה את הפורענויות שנתרגשו על בית דוד באותה תקופה בחטאים מוסריים אלה. לפי תפיסה זו ממשיך המחבר לבחור את הקשרים ההיסטוריוסופיים של סיפורי המרידות והמאבקים בשלהי מלכות דוד — הללו נתפסים כעונש מירוק לחטאו של דוד.

∴

הספר מלכות דוד הוא בעיקרו קובץ מחקרים, הנוגעים לחקירת דוד, ואינו מתיימר לכלול ולסכם את כלל בעיות התקופה. גישה סלקטיבית זו מאפשרת לו למחבר להתמודד ביסודיות עם עיקרי הסוגיות שבתקופה הנידונה, ,לברהגן מצדדיהן השונים, אך יחד עם זאת להימנע מלתפוס את המרובה ובמיוחד לפסוח על אותן סוגיות שעניין רב בהן הסתום על הידוע.

מנהגו של המחבר בסוגיות המבוררות — שאוחז בזה וגם בזה: ניתוח את האירועים ההיסטוריים, את עליית דוד לשלטון, מלחמותיו, מבנה צבאו, המאבקים על השלטון בתקופתו, ואף עיין בצדדים ההיסטוריוסופיים של ספרי התנ"ך והעריך את ייחודם המוסרי־דתי — יש בו ברכה רבה: המורה בבית־הספר ימצא בו חומר עזר רב לשעוריו. הספר יסייע לו לצאת משיגרת הלימוד הפרשני הרגיל. בכך שהספק עתה בידיו כלי חשוב ויעיל, המכיל ניתוחים ספרותיים והערכות היסטוריוסופיות בצד סקירות כרונולוגיות על הריאליה ההיסטורית של התקופה. החוקר ימצא בו עניין בסיכומי המחקרים העדכניים ובחידושים הרבים הפזורים לאורך פרקי הספר. גם הקורא המשכיל, שאינו איש מקצוע, יוכל ליהנות מן הספר, שכן הספר ערוך כהלכה, מגובש ומוגש בצורה קריאה ובסגנון בהיר, השווים לכל נפש.

על קוו הקץ

מאת י. עמוס

מאיר ליבנשטיין, על קו הקץ. אבדנה של יהדות לטביה בימי השואה, הוצאת מורשת — בית עדות ע"ש מרדכי אנילביץ וספרית פועלים, תשל"ה.

המרכז היהודי בלטביה לא היה גדול ביותר ונמנה יחד עם המרכזים בליטא ובאסטוניה. אך היה ליהודי לטביה, בדומה לכל התבל הגיאוגרפי הזה, ייחוד משלו. היו אלה יהודי המזרח שלבם במערב. השפעות הגרמניות הנובעות עוד מהתיישבות אבירי המסדרים הנוצריים וסוחרי ה„האנזה" החל מן המאה הי"א, נתנו את אותותיהם בחיים הכלליים והיהודיים גם יחד.

ההתפתחות התעשייתית והכלכלית ב„חלוץ" זה של רוסיה הצארית פתחה אפשרויות רבות ליהודים, שהיו גורם פעלתני ופורה בחיי המשק והכלכלה. מלחמת העולם הראשונה גרמה הרס רב לאיזורי לטביה והפחיתה את מספר היהודים לחצי. בשנת 1920 היו בלטביה כשמונים אלף יהודים, שניצלו טוב את האפשרויות שהיו לפניהם בלטביה העצמאית, ופיתחו חיים לאומיים וציבוריים וקשרים הדוקים עם חלקי העם היהודי בארצות אחרות. עם זאת היו ביהדות לטביה גושים מיוחדים, כמו יהדות קורלאנד ויהדות לאטגאליה, חלקה המזרחי של לטביה. לאטגאליה לא היתה אלא קצווה של רוסיה הלבנה, שחסידות חב"ד משלה בה בכיפה, ובנוסף ליהודי ליטא, שההוימי־תלמוד תורה, תרמו את חלקם ה„מתנגדי" לאופיה הכללי של יהדות לטביה.

● **קהילת ריגה**

מחצית האוכלוסיה היהודית התרכזה בריגה וגיבשה בתוכה את דמותה הציבורית וההתרבותית והחדתית. היו בה השפעות של התרבות הרוסית הגרמנית. בתהליכי הפיכת העם הלטבי כעם של אכרים לעם מודרני ומתקדם בצאו היהודים ממקורות של פרנסה וכלכלה. במלחמת העולם השניה נכבשה לטביה קודם בידי הרוסים ולאחר מכן בידי הגרמנים. הגרמנים השמידו את יהודי לטביה, בדומה ליהודי הארצות הכבושות, והרוסים שחזרו והשתלטו לאחר מפלת גרמניה, מקפידים עד היום בחומרה רבה, שלא יזכר חלקם של היהודים בין קרבנות הנאצים. הכל כרגיל והמקובל ברוסיה הסובייטית ובכל ארץ שהשפעתה מגיעה...

סיפורם של יהודי לטביה בהשמדה מגולל מאיר לבינשטיין, מניצולי השואה, שעלה לארץ לפני שנים אחדות מברית המועצות. סיפורו רווי זוועות ואימים, בדומה לכל ספרות השואה וההשמדה. עם זאת מוסיף החותם האישי לא מעט להיכרות הימים הנוראים ההם, ככל דיווח אישי של שרידי הגיהנום. כל סיפור מעמיק את ידיעותינו ותורם הרבה להעמקת תודעת השואה, שהיא חיונית ביותר להמשך קיומו של העם היהודי בדורנו ובדורות הבאים. הבריחה מן השואה, המצויית גילויים רבים של חיינו, וההתעלמות מן העובדה המחרידה, שיש לה השלכות רבות על המציאות היהודית והלא־יהודית, הן בעוכרינו. ספרות השואה משרתת, לכן, את האינטרסים היהודיים החשובים ביותר, וכל ספר, שנכתב בידי פליט, אוד מוצל מאש התופת, תורם לכך. זוהי חשיבותו של הספר שלפנינו.

לבינשטיין נהג לרשום, תוך סכנת נפש גדולה ביותר, רשימות יומניות, כדי לשמור לדורות הבאים את מעשיהם של הגרמנים. בנוסף לכך נצטברו בזכרונו חוויותיו ותווירותיהם של יהודים אחרים, שראה בקרוב. ספרו הוא, לכן, ספר עדות במקור ראשון, הכולל את שעבודם של יהודי לטביה, שלא זכתה לירוחים רבים. המחבר מעלה את האכזריות הגרמנים, שנעזרו בלטים, לביצוע בזימתם. בכל הספר הוא מכיר לטובה לאדם אחד, שהציל יהודים רבים ולביצוע את האחרת, על אוירת האחוה, ששלטה בלטביה, לגבי הכמות היהודית. הלטים, בדומה לליטאים ולאוקראינים, שימשו כבכיר עזר לנאצים לא רק בלטביה. הם תרמו את חלקם גם בפולין, ובוארשוויך ובמחנות השמדה אחרים מלאו המפקידי שמירה והמשימות אחרות, האכזריותם ידועה היטב.

● **פתק כתוב בדם**

בין הגרמנים היו אנשי הצבא, שהיו פחות אכזריים מיחידות הס.ס. והגסטאפו. היו כאלה, שכאילו הסתייגו מהלכה, מכעצפיהם של הנאצים, והוכיחו, שקיים אצלם איזה ניצוץ אנושי צביו ביותר. היה מעשה, ששוטר יהודי ביקש לפני הוצאתו להורג, כשכבר היה פצוע וכותת דם, כהרגיה, שיאפשרו לו לכתוב פתק לחברתו. הנאצי הירשה לו, והצעיר היהודי כתב פתק בעפרון שהיה טבול בדם לבו. הנאצי מצא את הנערה ומסר לה את הפתק הכתוב בדם... היו גם גרמנים, שמסרו ליהודים חדשות מן החזית ולא הסתירו מהם את המפנה שחל בחזית הרוסית, לאחר מפלת סטאלינגראד. אך כל הגילויים האלה לא היה בכוחם להציל יהודי אחד מן הבירות.

המחבר מספר על המחתרת היהודית שהיתה בגיטו ריגה ושהיתה קשורה במחתרה היהודית. הגרמנים גילו את מחבוא הנשק של המחתרת והכפו את אנשיה. מפקדה איבסיי אולון התנפל בסכינו על אחד ממפקדי הגיטו הנאצים, ופצע אותו בסכין. קבוצה אחרת של אנשי מחתרת ניסתה להגיע ליערות ולהצטרף לפרטיזאנים. אך הנהג מסר אותם לגסטאפו. אנשי המחתרת פתחו באש על הגרמנים הרגו מהם, לפני שכולם נספו. בתגובה לכך נהרגו כל השוטרים היהודים. המחבר מעיד עליהם שתוך כדי שירותם הצילו השוטרים חיי יהודים בגיטו והשתתפו באופן פעיל בהברחת הנשק לגיטו.

לא בכל גיטו התנהגו השוטרים היהודים כמו בגיטו ריגה. אין המחבר מספר על פעולות היודנראט, פרט להזכרת לבה למה. לעומת זאת הוא כיבדה את הרופאים היהודיים בגיטו ובראשם את המכוחה היהודי פרופ' מינץ. אך לשבחים גדולים ביותר זוכים היהודים משוסים, ששמרו על צלם אלוקים שלהם בכל הזוועות וידעו לעזור לאחרים ולהקרין עליהם בטחון בימים הקשים הנוראים ביותר.

● **תחנות אימים**

הרבה עבר על מאיר ליבנשטיין, גיטו ריגה, מחנות עבודה שעל יד ריגה, שטוטהוף, מגדבורג וגרדן היו התחנות האימים בדרך היסוריים שלו. בשטוטהוף עבד בתפירה על יד משרפות של תאי הגזים. לאחר שהוצא בכך שהפסיק לרגע את התפירה, הכניסו הקאפו לתוך תא המשרפות. שמתוכו לא יצא איש חוץ מן הנאצים ועוזריהם. הקאפו גזר עליו לשפוך מים על הפתח כדי שלא יתלקח. היהודי עשה כמצוה והזהר בדרכו שלא לדרוך על הגוויות הרבות המונחות במקום. הוא בטוח שעוד רגע או שנים וסופו יהיה דומה לסוף שלהן. הנה חזר הקאפו שיכור ושקר על היהודי להסתלק. וכשהוא משחק לוח וכל איבריו כאילו ניטלו ממנו מתחיל הקאפו להכותו באכזריה. תוך כדי המכות הוא פוקד עליו לקחת את פרוסות הלחם, שנצטברו בסל, ואשר היו בידיהם של המוצאים להורג... היהודי ברח ולוקח אתו את אימת המוות במידה כזו, שהיא ליוותה אותו כל ימי שהותו בשטוטהוף. נדמה היה לו שאותו קאפו, שהיה סך, וכל אותם הימים היה על סף הטירוף, לאחר כל מה שראה בשורפה ובצפיה למה שצפוי לו בהכרח.

הסיפור הזה הוא המזעזע ביותר בכל קורותיו של מאיר לבינשטיין בגיהנום הנאצי. גרעינו מזכיר את קורותיו של דוסטויבסקי ברגעים שחלפו בהכנות להוצאת פסק מות ועד לקבלת החנינה. אירוע זה היווה נקודת השבירה של בינשטיין. עד המקרה הזה נלחם על חייו בכוח של רצון חזק. לאחריו התחיל המאבק לחיים להתרופף. וכפי שהוא מספר הרי כשהגיע לשחרור כבר היה „מוזלמן" גמור, ורק עזרתו ועקשנותו של חברו הצילה אותו מזרועות המוות.

לאחר שניצל חזר לבינשטיין לריגה. בקרבת מגוריו מצא אשה זקנה ניכה שהכירה אותו. היא שאלה אותו למה לא השאירו אצלה את תינוקה של אחותו כאשר יצאו לגיטו. גם התושבים האריים האחרים של הבית רצו לקחת אותו. הוא היה ילד מקסים. „אולם אחותי לא הסכימה בשום אופן למסרו. יותר טוב — כולנו יחד, היא אמרה..."

— נתיבות במחשבת החסידות, בעריכה משה־שלמה כשר, ספר חמישי בסדרת מחשבת החסידות, הוצאת מכון תורה שלימה, ירושלים תשל"ד, קי"ט עמ'.

— הלכות והליכות, מאת הרב מרדכי הכהן, התקין לדפוס הרב יעקב הכהן אבידור, הוצאת „יד־רמיה" — ליד הוצאת ראובן מס, ירושלים, 288 ע'. פתיחה: פנחס הכהן פלאי.

— מקדש מעט, מאת הרב מרדכי הכהן, יד רמיה ליד הוצאת ראובן מס, 216 ע'.

— ביעוד קהילתי, מאת רות ב. פריזן, ספריה לאחיות, עם עובד, ת"א 221 ע'.

פילוסוף אקטואלי בדעותיו

(ז'אן פול סארטר בן השבעים)

מאת ד"ר י. נפתלי

יש לי תחושה מיוחדת להבין אנשים (מדבריו)

ז'אן פול סארטר לא יצר את שיטת האכזיסטנציאליזם, שהתפשטה אחרי מלחמת העולם השניה. למעשה, הוא ממשיכו של הכומר הדני קירקגרד, שיצא בזמנו נגד הפילוסופיה של הגרמני הגל — הפילוסופיה האידיאליסטית ובמרכזה האדם הכללי, המופשט, אשר שיא התפתחותו היא החברה המאורגנת — המדינה.

הכומר הדני ראה באדם ובעיותיו האישיות, איש מתבודד מן החברה, המחפש קשר ישיר עם בורא האפרות שבכוח האדם לקיום (אכזיסטנציאליזם). באסכולה הגרמנית היו אכזיסטנציאליסטים מאמינים, היידגר, יאספרס וגם בובר, ואילו סארטר הוא אכזיסטנציאליסט אתיאיסט. שמו הלך לפניו, כי הרביץ משנתו ברבים, לא רק בחוגים אינטלקטואליים, או בספרים, אלא בעיקר במחזות וסרטים, שהגיעו להמונים.

לאכזיסטנציאליזם היתה תקופת זוהר בצרפת וגם בארצות אחרות בשנים הראשונות אחרי מלחמת העולם השניה, בתקופה של תוהו ובוהו, בימים שלאחרי סבל רב מהמלחמה ומהכיבוש הנאצי. הדור החדש, שהתאכזב מאידיאולוגיות מקובלות היה במצב של חיפוש דרכים חדשות וסארטר הופיע לפניו ברעיונותיו בלתי שגורות, לכן היה הד רב לדבריו. מה עוד, שכאיש השמאל התקיף את הקומוניסטים בחלק מספריו וממחזותיו ובימים ההם, הימין והבורגנות לא העיזו להתקיף אותם, כי הם הואשמו בשיתוף פעולה עם האויב. סארטר אף ניסה להקים תנועה שמאלית משלו והסתכסך עוד יותר עם הקומוניסטים. מכאן, העניין הרב בכתביו.

אם אין עוד עניין רב באכזיסטנציאליזם בימינו אלה, הרי סארטר הוא תמיד אקטואלי כסופר, כהוגה דיעות. הוא נחשב תמיד לאחד המוחות המזהירים ביותר ודבריו נשמעים בהופעותיו בכינוסים בינלאומיים נגד משטי עוול. הופיע לאחרונה גם בכנס בינלאומי לטובת יהודי סוריה. גם בעית היהודים, הציונות וישראל אינה זרה לו והקדיש לכך מחשבה. ספרים ומאמרים רבים, אשר גם הם עוררו עניין רב בעולם.

● **הקיום ואימת הבחירה החפשית**

סארטר הוא אחד הסופרים הפוריים ביותר. הוא פרסם למעלה מארבעים ספר, מאמרים וספרים רבים פרסמו עליו ועל יצירתו העניפה. כוחו הוא בזה, שלא פנה לאינטלקטואלים בלבד, הוא ידע לתת צורה עממית לדיעותיו הפילוסופיות ועל־ידי מחזותיו וסרטיו הוא נודע ברבים. בנוסף לספריו פרסם מאמרים רבים בירחונים ספרותיים חשובים ובעיקר בירחונו „הזמנים המודרניים", ירחון מדיני־ספרותי בעל רמה גבוהה.

סארטר, נתפרסם אומנם אחרי מלחמת העולם השניה, אבל התחיל לכתוב עוד לפניה, בהיותו מורה בבית ספר תיכון בעיר הנמל לה־האוור ובעת המלחמה. פרסם אז את ספריו: „הדמיוני" (1936), „הבחילה" (1938), „החומה" (1939), „הדמיוני" (1940), והדראמה „הזבובים" (1940).

רעיון האכזיסטנציאליזם, בא לידי ביטוי עוד לפני המלחמה בספרו „הבחילה", בו הוא מנסה לתרגם לשפת המעשה את הרעיון הזה. אלא שבימים ההם דבריו לא עוררו הד בציבור, כי היו עסוקים אז בענינים מדיניים בוערים, אם להסתדר עם גרמניה הנאצית כדי למנוע מלחמה, או לבער את הנאציזם, שבסופו של דבר יביא לידי מלחמה.

משום כך נחשב סארטר לסופר האחרון שבין שתי המלחמות והראשון שלאחרי מלחמת העולם השניה. הוא הופיע בימי מבוכה שלא היה כמוהם. האכזיסטנציאליזם נראה היה אז כדרך חדשה, לא הביא פתרונות חדשים, אבל היה בו מאמץ בהתחלה לקראת דרך חדשה וזאת בזמן של חוסר משענת רעיונית וחוסר אמון בחברה ובמוסדותיה.

כאשר האיש בודד, הוא מרגיש, שאחריותו יותר גדולה, כי אין מי שידריך אותו וקיומו נתון בידיו. בספרו „האכזיסטנציאליזם הוא הומאניזם", שהופיע בימים ההם (1946), במקום להיות סופר פסיכולוגי־מוסרי, הוא מעביר בו ניתוח מדיני־סוציאלי. בכל זאת, הוא נשאר סופר־מוסרי, כי הוא מטיף לשיטת חיים חדשה, אם כי לא הצליח בנסיונו להקים את התנועה השמאלית „ריכוז דימוקראטי מהפכני".

● **ספרות מגוייסת**

אשר לספרות וערכה בחיים, סארטר כסופר מגוייס מגדיר בספרו „ספרות מהי?" (1948) את תפקידו של הסופר: הוא צריך לוותר על נושאים מופשטים לטובת נושאים אקטואליים, באומרו: „במקום לזרוק בחלל ריק קריאות על תנאי הקיום האנושי בכלל ושאינן משפיעות על איש, מוטב להפוך התביעות הפורמאליות האלה לתביעות מעשיות, גשמיות וגם עם תאריכים". אם בספרים מסויימים גם סארטר מוסיף כסופרים אחרים וגם הוא מנתח את המצב הכללי של הקיום האנושי, הרי עיקר כתיבתו הוא ניתוח מדיני, הוא סופר מגוייס למופת, בעיקר במחזותיו, שהם ולכאריקאטורה דרמטית של נושאים מדיניים.

מבקר ספרותי ידוע — אומר סארטר — טוען, שהנני רוצה את הספרות, השנאה לספרות יפה מורגשת מאוד בירחון שלי. סופר ידוע מוכיח לי, שהאמנים המגוייסים ביותר הם הגרועים ביותר — תראה את הציירים ברוסיה. האם לדעתי השירה, הציור והמוסיקה צריכים להיות מגויסים?

לדעתי, משיב הוא, אין צורך לגייס אותם בכוח, אלא השאלה היא מה לכתוב? למה כותבים? בזה גם תשובה לשאלה: אם ספרות מגוייסת — במה אני שונה מן הקומוניסטים? לדעתי, הסופר הוא שותף לרגע ההיסטורי והסוציאלי בו הוא חי. הסופר עצמו הוא „סיטואציה" בתקופתו; לכל מלה יש תגובה וכמו כן לשתיקה. לכן, מאשים סארטר את הסופרים הידועים פלובר וגונקור באחריות לזוועות, שבוצעו בימי ואחרי הקומונה, כי לא כתבו אף שורה כדי למנוע אותם.

גיוס הספרות, מוסיף הוא, אינו הזבה, אלא צריך להיות עבודה. הסופר אינו בעל לטוב ולרע, מכיוון שאינו יכול להתעלם מהם, עליו להתייחס למצב ולהתיפתח. אנו מצטערים עד היום, שבאלזאק לא כתב על המהפכה של 1848, כשם שפלובר לא התייחס בכתביו לקומונה.

מאידך, ספרות מגויסת — אין פירושה גיוס מלמעלה, כשסופרים ואמנים יפעלו לפי רצון עליון של השלטון, כי בדרך זו הם הופכים להיות משוררי החצר, או כבודי החצר. מכאן גם הסכסוכים של סארטר עם הקומוניסטים גם בענינים אלה, הלוא לדעתו גם בכתיבה ובאמנות היסוד הוא בחירה חופשית וגם לבטל קיום אחר. על הסופרים והאמנים להיות „מגויסים לרעיון בו הם בוחרו ולהתייחס אליו עם תנאיכים, כלומר — לפי תנאי הזמן, לראות את ההכליה באדם הקיים בשלימות, אבל לא להכניסו למסגרת מקובלת בלי אפשרות לשנותה המביאה את האדם לבטל את עצמו ולחקות אחרים.

● **היחס לקומוניזם ולרוסיה**

ביחסו של סארטר לקומוניזם ולרוסיה חלו תמורות רבות. במאמרים, בספרים ובמחזות רבים, הוא מתקיף את הקומוניזם וכמובן את המשטר ברוסיה, כי אינם משאירים לאדם את חופש הבחירה ומכניסים אותו לדפוסים קבועים ומצוקים, שאין לצאת מהם. הוא התפייס עם הקומוניסטים, ביקר ברוסיה ונתקבל שם בכבוד רב, כי המשטר הזה הוכיח את עצמו כמוכשר לשנות את דרכי החיים. אחרי כן התקיף שוב את הקומוניסטים והיו כאלה, שראו בו איש התפוכות, בלתי יציב בדיעותיו. אולם, אוהדיו טוענים, שגם התמורות שחלו בו בענינים אלה תואמות את שיטתו. הלוא הוא איש הסיטואציות והוא קובע את עמדתו לגבי הקומוניסטים ורוסיה לפי מצב קיים.

העיקר בשבילו שהאדם יהיה חופשי בתוך ה„סיטואציה" הקיימת, שיוכל לקבל אותה כמות שהיא עם האפשרות לשנותה, או לדחותה לגמרי, הכל לפי הצורך וההכפפות. אם כי השיטה הקומוניסטית נראית לו כשיטת חיים נבונה, הריהו דורש לתת לאדם את האפשרות לפעול בתוך המשטר הזה לשנותו והכפפון יהיה המורה דרך שלו. התנועה ההיסטורית — אומר הוא — מקהילה כן האדם ולא מנורמות וסטאטיסטיקות בהם הוא כלול. לכן, ניסה סארטר ליצור מעין ניאו־מארכסיזם. לא לוותר על הנסיון האישי של האדם ואחריותו לקבוע את דרכו. הוא מתנגד שהמארכסיזם יקבע את תנאי הקיום של האדם ויהיה סגור במסגרת שנקבעה לו. הרי ביטוי: „חופש והצורך הם דרך אחד ואין להפריד ביניהם", הינו — אין לבטל בשם הצורך את החופש. כפי שעשו זאת הקומוניסטים.

במחזהו „הידים המגואלות" אומר גבורו של סארטר בשם הוגו, שנכנס למפלגה הקומוניסטית: אני מקבל הוראות המפלגה, אבל אני מכבד גם את עצמי... נכנסתי למפלגה מפני שהיא צודקת, אבל אעזוב אותה כשהיא לא תצדק... לכה להילחם למען חופש האדם, אם אזנאים אדהו עד כדי להתיר לעצבנו לעשות לו שטיפת מוח?

כמובן, גישה כזו אינה יכולה להתקבל על ידי הקומוניסטים האומרים, שהמפלגה תמיד צודקת, ובוודאי לא ברוסיה, כי אין מרשים שם לפעול במסגרת המשטר הקיים לשנותו. משום כך הותקף על ידם, בפרט כשהקים אירגון מהפכני להתחרות בהם. בכל זאת התקרב אליהם אחרי הכשלון להקים אירגון עצמאי והכיר בקומוניסטים ככוח המוכשר לפעול לשינוי חיי החברה, וכשביקר ברוסיה נתקבל שם בכבוד רב. אחרי דיכוי המרד בהונגריה על ידי הצבא האדום יצא נגד רוסיה, התקרב שוב אליה וביקר פעם נוספת שם. חידש את התקפותיו נגד רוסיה אחרי דיכוי החופש בצ'כיה ולאחרונה תמך במאואיסטים.

● **אנטישמיות, ציונות וישראל**

צרפת היא ארץ האמנציפציה, שוויון וזכויות האדם והאזרח, אבל היא גם ארץ אנטישמית, כי היא ארץ קאתולית ביסודה ואין צורך להוסיף, שהיהדות הקאתולית היתה במשך שנים רבות לאנטישמיות. כל נשכח שבזמן משפט דרייפוס נתנה הכנסיה יד לצבא לקעקע את הרפובליקה והשתמשו באנטישמיות, בהאשמת קצין יהודי בבגידה. צרפת לא היתה ואינה ארץ גזענית, היזוטיסמים שם לא דרשו לחסל פיסית את היהודים, אבל נשארו נאמנים לתיאוריה של הכנסיה והיא: על היהודים להיות במעמד נחות דרגא, שהעולם יראה כיצד חיים אלה, שסרבו לקבל את הבשורה של ישו. בימינו אלה דרישתה היא, לא לתת ליהודים לתפוש עמדות בכירות בשלטון המדיני והכלכלי.

בספרו „מחשבות על הבעיה היהודית" (1954), אומר סארטר: כי אשר אדם, או קבוצה אנשים אומרים, כי הצרות או חלק מהן בארצנו באות מנוכחות היהודים אצלנו ולכן צריך לגרש אותם, או לבטל חלק מהזכויות שלהם — אומרים שיש להם דיעות אנטישמיות. הכונה הזה „דיעות" מחריד אותי, כי לדיעה יש זכות קיום, אם אין לה רוב היום, ייתכן שיהיה לה רוב מחר וזה הדבר המקומם אותי ביותר. כי הדיאים אנו נגד יסודות הדימוקרטיה. אני מבין, שיש דיעות על מדיניות הממשלה בענינים שונים, אבל אני מסרב בהחלט לקרוא בשם „דיעה" הדרישה לבטל זכויות של אדם או של אנשים בגלל השתייכותם לחוג אתני או דתי. האנטישמיות אינה דיעה, שיש לה הזכות להיות מוגנת ע"י חופש הדיבור והדיעה.

סארטר מפריד בהירות רבה את האשמות בהן מאשימים היהודים. אחדים רואים בהם מהפכנים, אחרים בנקאים ותעשיינים המנצלים אחרים. או שהם גבר זר בקרב האומה. בתוספו: לאנטישמים אין רק הפונג לשנוא, אלא גם להעלות את עצמם. מכיוון, שהיהודי הוא נחות דרגא, יוצא מזה, שהאנטישמי מעלה את עצמו, כי הוא מעלה על היהודי, הוא מצדיק את עצמו שהוא פועל לטובת החברה ע"י סילוק היהודים העושים רעות. בסופו של דבר, האנטישמי הוא פוחד, הוא פוחד מלהתקומם נגד הרע ומקריב ומצדיק לתרץ את פחדנותו ע"י כך, שהוא מטיל את האשמה על היהודים ובזה הוא עוזר לתיקון הרע שבהכרה.

ליהודים — אומר הוא — יש ידיד נאמן, הדימוקרטיה, אבל זהו ידיד חלש. חולשתו היא בכך, שבדרך כלל היא מתרצת את היהודים, אין בהם המגרעות אשר האנטישמים מונים בהם. יוצא מזה, שהדימוקרט מציל את היהודי כאדם, אבל הורס אותו כיהודי. הוא מודאג כבא התעורר תודעה יהודית, חברה יהודית, בזמן שהדימוקרט טוען — אין יהודי, אין חברה יהודית — היהודי הוא אדם כמו אחרים, פירושו של דבר, הוא מפריד את היהודי מדתו, ממשפחתו, מקהילתו האתנית. לדעתי — מוסיף סארטר — גם דימוקרט כזה הוא אנטישמי, כי גם הוא איננו אוהב את היהודי, הוא הורס את היהודי ומשאיר את האדם שבתוכו. ההבדל הוא בזה, האנטישמי שונא את היהודי והדימוקרט מאשים אותו על רצונו לראות את עצמו כיהודי.

סארטר קובע: עלינו להילחם באנטישמיות, כי היא מוליכה לידי דנות. צריך להסביר, שאיננו נלחמים לטובת היהודים, אלא לטובתנו. אף צרפתי לא יהיה איש חופשי כל עוד שלא יהיה ליהודים זכויות מלאות בכל התחומים, כי אם מותר לפגוע בזכויות של קבוצת אנשים מפני שהם יהודים, מותר יהיה לפגוע בזכויותיהן של קבוצות אחרות מטעמים אחרים.

אשר לציונות, אין כל ספק לסארטר, שהזכות ליהודים המגדירים את עצמם כלאומיים, שתהיה להם מולדת משלהם. בהקדמתו לקובץ המיוחד של „הזמנים המודרניים" (1967), המוקדש למאבק ישראלי־ערבי (991 עמוד), אומר: המאבק בין יהודים וערבים, איננו ענין רק

(סוף בעמוד 7)

פגישה מקרית בהחלט / סיפור

מאת יחיאל גרנשטיין

א.

בהגיענו לעמק איילון כיוון א. את מכוניתו לשולי הכביש. משיצא ממנה, בדק אם אכנם יש גוילה כפי שרמז לו באצבעו נהג מכונית פרטית שחלף על פניו. א. לא מצא כל פגם וסבר שאותו נהג לא התכוון אלא להתל בו, או שנמלו לו על שמנע ממנו לצאת משיירת המכוניות שהשתרכה לאיטה, בזו אחר זו, כמו בטקס הלויה.

לעיניו ומאחוריו השתרעו שדות פרי נשיר ונטעים משתרגים על מוטות־עץ ארוכים וצרים, ובמרחק מה מהם — גבעות וגאיות, מהם מכוסים עצי־אורן צעירים ששילחו את בשמם למרחוק: ומהם — קרחים כמגולחים למשעי ומשתזפים בשמש שלפני צהרי־היום.

ברגע שעמך לו בטל הבית סביבו, ירדה מכונית פרטית אחרת לשולי הכביש, ובהנהגה עצרה מטרים אחדים בלבד ממכוניתו.

האיש שיצא מן המכונית, שמנמן ונמוך־קומה, לבוש חליפה בהירה הדורה, חבט בקצה נעלו של רגל אחת בארבעת הצמיגים, פתח את המכסה הקדמי, התכופף עד למחצית גופו פנימה ומצא שהכל כשורה. יש מים ושמן ודלק ואילו הצמיגים — עמידים, דבר לא קרה להם. בכל זאת, ואולי משום שהבחין באדם ניצב אף הוא ליד מכוניתו, לא הרחק ממנו, לא מיהר לחזור למכוניתו ולהמשיך בנסיעה. העיף מבט על הסביבה, על השדות המוריקים, על העצים המלבלבים ונהנה ממראה עיניו. מזג האויר הנוח של סוף האביב וראשית ימי הקיץ, השמים הכחולים הבהירים, שפע האור והשקט, כל אלה השיבו נפשו. תוך כך עשה פסיעות הססניות אחדות, התקרב לאדם הזר, ובהתוודעם זה לזה, החלו מלים סתמיות כטבעם של אנשים המתחילים בשיחה ונושא משותף אין להם.

חלפו דקות מספר בלבד וכל אחד מהם ניגש למכוניתו, סגרה היטב, וחזרו והתחברו לירדו יחדיו מן הכביש, חלפו בינות טורי הגפנים הגבנונים, דמויי המוטורות, והתיישבו, תחילה זה מול זה ובהמשך — זה ליד זה, על סלע מוגבה שהודקר מן האדמה כשן שרשית ענקית. אילו ראם מישהו מרחוק, יכול היה לחשוב ששני רעים טובים, ידידים משכבר הימים, קבעו לעצמם יום חופש, יצאו מן העיר הרועשת כדי לבלות בצוותא שעות היום בחיק הטבע, בינות חורשות, במנוחה ובשלוה.

א. הדליק סיגריה. עשן כוחל — כוחלון דק — נמתח בין שני האנשים שישבו ישיבה ניצוחה על הסלע. למעשה, פתח לפתע א. ואמר: לא גלגלי המכונית מציקים אותי, כי אם אני הוא המציק את עצמי. עתים מדמה אני בנפשי שבורח אני מעצמי וגם רודף אחרי עצמי. זה התחיל מיד אחרי האסון. מדי פעם מנסה אני להגיע אליו ולא נותנים לי. בסופו של דבר חוזר אני תמיד עייף ויגע, מאובק מכף רגל ועד ראש, כחייל החוזר מאימונים, או משדה־קרב. משמרות צבא תמיד עוצרים בעדי. מנסה אני את מזלי וחושב כי אצליח להתמק מידיהם ואין הדבר עולה בידי. יש לי הרושם שהם כבר יודעים לאן אני חותר, ואולי אף סבורים שיצאתי מדעתי. גם דבר זה אפשרי בהחלט. הם מתנצלים לפני באדיבות. נדמה לי, שאף בכאב מוסתר, ואף אני מתנצל לפניהם, מבקש את סליחתם, מסובב את המכונית ועושה את דרכי חזרה. יודע? גם כעת אני חוזר משם, מאמצע הדרך. לא נתנו לי להמשיך. לא איכפת לי. לא איכפת לי. יבוא יום ואגיע למקום שלבי חפץ בו. למקום „שלי".

גופו של היום נשא על כתפו קרני־שמש לוהטות ואבק שדות ודרכים ותוך כדי כך אבד גם חלק ניכר מעצמותו. השמש עצמה התפרסה אותה עת כקן נוצץ או כמחבת נחושה אפופת להבות, על צמרת עץ־אורן צעיר, הציתה תחילה את שערות ראשו, עד שכלה כולו באש. לאורך הכביש השתרכו לאיטם כלי רכב רבים. הם נראו כקשורים זה לזה בחבלים.

ואני, מה אני עושה כאן, בימים של לא חגים ולא חופש רגילים? תמה אני אדוני, שעד כה לא טרח אפילו לשאול אותי, ניצל ב. רגע של דומיה ופנה לשכנו שלידו, שקוע אני כולי ב„ביזנס" שלי באמריקה הגדולה. מנהל עסקים מסועפים. לא! אצלנו זה לא כמו כאן. שם עמלים יום שלם, שבוע מלא, כל החיים. אם הנך מתפנה לרגע, הרי הדבר הראשון שאתה עושה הוא להוציא את פנקס הבנק שלך ולהעיף מבט על הסך־הכל. מבט זה מאיץ אותך, דוחף אותך קדימה, סוגר אותך בעסקיך והנך כמו צעצוע שהקפיץ שלו מתוח כל הזמן. אינך יכול להאיט את הקצב. הקפיץ הוא גולם כזה, הוא פרצל ואתה מכרכר ומכרכר ללא הפסק. אבל אתה יודע אדוני, מה קורה היום אצלנו? הנך יושב עסוק במשרד ופתאום נכנס אליך הילד ואומר לך: פאי, את הבר־מצוה, רוצה אני ב„הולילנד", ליד הכותל, בירושלים. ואם יהודי בעל לב אתה והדבר קצת קרוב לך, אפילו רק קצת, אינך יכול לסרב לו, הרי זה טוב בשביל הילד, בשבילך ובשביל ארץ־ישראל, ואהה במלא רצונו. ומה אחרי כן? אם לילדך משהו בפנים, בלבו, מבין דבר, הרי מיד עם שובו הוא חסר מנוחה, אינו מוצא לו עוד מקום בברוקלין. „פאי, שנת לימודים אחת, שנתיים בישראל — " ואל תשאל אדוני, מה סופו של סיפורי הפרטי שלי. אם רואה אני כי מודאג אתה, די לך ודאי משלך, למה אוסיף משלי, אדם זר, בלתי מודע לך.

ב.

האם הקשיב א. לדברי שכנו לסלע שעליו ישבו, או שקע בתוך עצמו. שהרי אפילו לא הניד עפעפיו, ישב מאובן, כבטול חיים.

איך באמת קרה שבביתו שלו יגדל לו בן אשר ביום אחד ייהפך אדוק? מה ומי הביאו לכך? כיצד קרה שאיתי שלו יפרוק יום אחד את דלת בית־הספר, את התיכון הריאלי, יתחצף לפני כן בכיתה, כלפי המורה ויטיח בפניו שכל מה שמלמדים בבית־הספר בשיעורי הספרות העברית אינם אלא עיוות פני דורות קודמים ללא עול בכפם. ואם לא מספיק דבר זה, הרי כבלי להיוועץ בו, באבא, יפנה לאיזו ישיבה לא הרחק מאשדוד, בקירבת קיבוץ דתי אחד כדי לשקוע שם בספרים האלה הישנים, במשך החודשים ושנים?

ארוכת זמן היתה מלחמתו של איתי. א. לא רצה לראות את עצמו מנוצח, כובע. יאוי הוא, חשב בימים הראשונים למעשה שקרה עם איתי, שמדען כמותו בנו ילך בעקבותיו, יתמסר כמוהו לחקר הטבע שבגינו יצאו לו מוניטין בעולם. כלום ישלים עם כך שצעיר כשרוני כבנו יבזבז ימיו, חייו על לא כלום?

דומים היו השניים בתכונות רבות ובעיקר באחת מהן — בעקשנות. לכן נשאר כל אחד מהם, זה בשלו וזה בשלו.

איזה בחור יפה הוא ונבון, איתי זה. כמה אהבוהו חבריו בישיבה שאליה נקלע! ואיך עזרו לו לקלוט בזמן קצר דברים שאחרים למדום שנים. עקשן היה. זמני יום ולילה — לא היו להם גבולות מוגדרים. לאשמורות לא היו תחילה וסוף. ישב לו בפינה, באולם הגדול. לא הפריע לאיש ולא נתן שיפריעו אותו. עקשן היה.

באותה עקשנות הוציא מאוחר יותר הסכמה משלטונות הצבא שיצמידוהו לחיל החימוש שאליו נתקבל לפני כן ג'יקי חברו. רצו אותו דווקא לצנחנים, אף הציעו לו את חיל־האוויר, אך הוא בשלו. כל החבר'ה שלו יושבים על ספסלים עמם יחד ביקש לשרת בצבא. הסכימו ולא התחרטו. עסק טוב, התלוצצו החבר'ה, עשה עמו הצבא, לא יצא נפסד.

א. ניתח את העניינים כמו במעבדה שלו. ג'יקי זה, חברו של איתי שלפעמים היה מביאו לביתם, בחור אמריקני היה. גם לו נכנס „דיבוק" בראש. עזב את בית־הוריו ובשום אופן לא הצליחו להחזירו. לא הועילו תחנונים ולא איומים. לא. ענין ג'יקי זה דבר אחר. בחל בעיסוקיו של אביו המלונאי, הסכרטוסר הסיטונאי והבונה בתים בשביל הכושים. אפשר להבין. אלה פני הנוער של זמננו. אבל, כלום בשל כך, אין דרך אחרת אלא חזרה לישיבה? זה התליף? ואיתי שלו? כל האוניברסיטאות עמדו פתוחות לפניו, בשביל צעיר בעל ראש פתוח כזה! היה עליו לצעוד קדימה בחיים, לתרום למענם ועשה את ההיפך, הלך אחורנית, נסוג.

ג.

חקף כבר כמה שחלף מאז המהומה הגדולה שירדה על הארץ באותו יום הדין המר. מאז האסון עם איתי — מפקד פלוגה הטנקים בצפת. המג"ד נעשה אורח קבוע בביתם המפואר של א. לצג הימים. בית מפואר בחוץ ובפנים, ומעין חורבה שעל הריסותיה חיים אנשים, קרבנות האסון.

המג"ד הג'ינג'י, איש קיבוץ השומר הצעיר, אדם נוקשה הוא. מדבר במקוטעין, קצרות, בקול עמוק, כאילו היה נותן פקודה. שפם אדום לו והוא מכופף, בעוגל בשני הקצוות בדומה לעגילים מוזהבים או לשני שולפי פקקים צמודים לפיו. כשהמג"ד יושב בכורסה ומספר על איתי, נפתח כאילו אצלו מקור אחר למלים. מאוד אהב אותו, את כל חבורת הטנקיסטים שאיתי פקד עליהם. משונים היו. אחרים. הנה שרו ורקדו, למדו התפללו, מין נטע אקסוטי בגדה. אך כשרק היה צורך בפעולה רצינית כלשהי, אך הם ניגשו אותה! באיזו מסירות, באיזו מסמגת קפדנית, תוך זמזום ניגון, תוך מלמול שקט, מין צפון להש, המעשה שעשו, היה להתפאר בו.

יום אחד הזעיק את איתי לביצוע משימה שהמכמה הטיל על הגדוד. צריך היה לרדת לקובלנת ולצאת שם „קצת" מן השטח, לספוג פגזים ולחפות על ידי כך על צה"ל תשובה אחרת. היה זה יום שני והפעולה תוכננה ליום המחרת, לשבת. אי אפשר היה להקדים יום או לדחות. באותו יום ששי שיבה איתי את כולם. דרש, שלפני כניסת השבת יהיה כל האוכל של החבורה מוכן בקום לשבת כולה, שלא יהיה צורך לטלטלו באיסור. לבדו נכנס לזחל"ם, הסיעו לכפר נטוש, כסוכן, והביא כשבו גירדקים מלאי מים, אף זה כדי לבצע, לפי דברו חילול שבת. שבת היה ביחידתו בליל־שבת. החבר'ה של איתי הקימו את כולם על הרגליים. שרו ורקדו. הרקידו אחרים, מלאו את היחידה בשמחה שכה נדירה היתה בקטע זה של החזית. סידע רק רקטות וטילים, קולות רעמים ופגזים.

השכם בבוקר. אך עלה עמוד השחר. התפללה החבר'ה של איתי תפילת שבת קצרה, מופנמת, סעדו סעודה קלה ויצאו לדרך.

הפעולה שלהם היתה דרושה מאוד. מסביר לא פעם המג"ד עם שמדבר על איתי. האויב צריך היה לחוש נוכחות חזקה שלנו בקטע מסויים שלא היה בשליטתנו, אך היה צורך להיקחו בגם כדי למנוע קרבנות אחרים בעתיד. לא! לא היה חזיל מראש, אפילו לפי החישובים הגרועים ביותר שפעולה זו תדרוש מספר כה רב של קרבנות. לא שיערנו. רק ג'יקי, זה האמריקני. יד ימינו חברו הטוב ביותר, יכול היה לספר. היחידי היה שמצאוהו חי, מפרפר בין חיים ומוות. רק הוא יכול היה לספר על איתי, אלא שעד היום ג'יקי לא התאושש, לא שב להכרתו. שוכב בבית החולים, לא מת וגם לא חי.

פעם אחרת סיפר המגיד שבבוקרה של אותה שבת, עמד ליד איתי, והוא לא הרגיש בו, כה דבק במשימה, בהכנות, בדאגה שדבר לא יישכח, שהכל ייעשה כרבעי.

ברגע מסויים לקחו בצד וסתם כך, ואולי מתוך אהבה אליו, באו לו מלים בפיו: לא הייתי צריך לבחור בך לפעולה זו דווקא בשבת, אבל המעשה שצריך לעשות חשוב למדי, רציני מאוד, רוצה לסמוך רק עליך, איתי. לא יכולתי אחרת.

השבת לכולם היא, השיב לו מניה וביה, גם לך, מספד וגם לי. כלום נפקא מינה מי יעשה את המלאכה שצריך לעשותה, אני או אתה? יש לי חלק בבצעיך ולך — במעשי. אדרבא, הוסיף, יסתכל נא בחבריה שלי, השמחה בעיניהם, שמחת־שבת, כהתענגים בה, וגם בשמחת ביצוע המשימה. שמחה זו מגרשה את הפחד, דוחקת אותה מן הלב גם אם הוא כמקום שם וטבעי שישכון פחד בלב החייל, אין מה להסתיר.

אלה היו סיפוריו של המג"ד. בביקורים של אחרי כן לא היה לו עוד מה להוסיף. אף מלה, כאילו מעבר לזה לא שייך כבר לסיפור. לא שייך לאף אחד. סאבו.

ד.

א. המשיך לשקוע בהרהוריו. התנער ממחשבות מעגות הן שבו אליו, סגרוהו כקורי עכביש. בלבו, כאילו מישהו היה יושב בתוכו ומכרסם ומכרסם. אל תבדיקי אותי, זעק כבר לא אחת ושאה כמבעש. על אשתו, אל תחפי עלי. יודע אני את עצמי. ראיתי הכל דרך המעבדה והישובים מתימטיים. בעיני הכל צריך היה להיות מדוק, מנוסה, מאובחן. אך כעת, טוה הרהורים ואמר בלבו, שהמדעים המדוייקים אינם בדיוק החיים עצמם. אולי הם שלד, מסגרת, אך לא הפנים. איתי לא היה מסגרת בלבד. היה הפנים בתוך המסגרת, חבל שבכולם לא הכיר דיו.

אתה מבין, הפליט לפתע מלים לשכנו ושכח כי כבר אמרן בראשית פגישתם: אני הוא המציק את עצמי, מיטלטל אני ממקום למקום ואין לי מקום, כאילו ניטלה ממני הקרקע מתחתי. נפשי תשקה להגיע לאותו מקום שלו ואין נותנים לי, עוצרים בעדי. משך אותי לשם כאילו הייתי בעצמי מבצע איזה מעשה במקום זה ויצרי, או חושי, דוחפים אותי לחזור לשם, מבין?

ב. הביט בו בעינים כהות וגם בשמש שאבדה מאחורי ההר הקרוב ושילחה לעברים הרבות מלוהבות באש.

יראה אדוני, פנה לבסוף, לא הרגשנו וכמעט יום שלם חלף לנו כאן. אשר אלי, לא הפסדתי מאומה. לג'יקי שלי יכול אני להיכנס כל אימת אני בא. אין עוצרים בעדי, אין מחזירים אותי. אבל, מה נפקא מינה? יותר מאשר את הפנים השרופים שלו איני רואה. יש לי בן ואין לי. חי ואיננו בחיים.

א. התעורר כמו מתרדמה. נתחלחל. מה אמרת? מהו השם שהזכרת?

נו, כן, על בני שלי אני מדבר. על ג'יקי שלי. שברח לי משם לכאן, לישיבה, לצבא, למלחמה זו שלהם, נו, גם שלנו, ג'יקי שלי.

עיני א. התהפכו בחבורתו, קם מן האבן ונשאר עומד ללא ניע.

הערב ירד עליהם.

יד הרב הרצוג

מכון התלמוד הישראלי השלם

הופיע

משנה זרעים ח"ב

למסכתות שביעית — בכורים

עם שינויי נוסחאות

מכתבי־היד של המשנה והבאות המשנה בחז"ל וראשונים, עם מסורת המשנה ציונים מקיפים לראשונים, הערות ומבואות עם פקסימיליות של כתבי־יד עתיקים וקטעי הגניזה.

סודרו ע"י חברי המכון
בעריכת הרב ניסן זק"ש

מכיל 560 עמ' כולל 48 פקסימיליות
בכריכה והדורה

מסדרת המשנה והתלמוד עם שינויי נוסחאות הופיעו קודם לכן:

משנה זרעים ח"א — 484 עמ'

תלמוד כתובות ח"א — 544 עמ'

מחיר כל כרך — 64.— ל"י

✡

מכון התלמוד הישראלי השלם — בית־יגן, ירושלים

מכירה ראשית:
[illegible] חיים גיטלר, פילץ 4 תל־אביב

هكذا من الاصل

יד הרב מימון — מוסד הרב קוק

הכינוס הארצי השמונה עשר לתורה שבעל־פה

מוקדש לנושא

הרפואה בהלכה

יתקיים בעזרת ה' בימים כ"ו—כ"ח מנחם־אב תשל"ה (4—6.8.75) בבית מוסד הרב קוק, ירושלים

■ ישיבת הפתיחה
יום שני, כ"ו מנחם־אב בשעה 7.00 בערב.
דברי פתיחה: שר הדתות ד"ר יצחק רפאל
דברי ברכה: ראש הממשלה מר יצחק רבין
הרב הראשי לישראל הרב שלמה גורן: ניסויים רפואיים בבני אדם לפי ההלכה.
פרופ' פרנץ לתנגלד: נשים דתיות המתקשות להיכנס להריון עקב ביוץ מוקדם.

■ ישיבה שניה
יום שלישי, כ"ז מנחם־אב בשעה 10.00 לפנה"צ
יו"ר: מר ש. ז. שרגאי
הרב חיים דוד הלוי: תשלום שכר לרופא — בהלכה.
הרב שמואל תנחום רובינשטיין: טיפול רפואי בשבת — לחולים לא יהודיים.
הרב שמחה הכהן קוק: הריגת חולה מתייסר.

■ ישיבה שלישית
יום שלישי, כ"ז מנחם־אב בשעה 4.30 אחה"צ
בהשתתפות נשיא המדינה פרופ' אפרים קציר.
יו"ר: עו"ד אשר רוזנבלום
הרב מרדכי אילן: נאמנות הרופאים בהלכה ודין רופא שהזיק.
הרב אליהו בקשי־דורון: ניתוח בשעת סכנה, הקדמת לידה וניתוחים פלאסטיים.
הרב שילה רפאל: הפלות מלאכותיות.

■ ישיבה רביעית
יום שלישי, כ"ז מנחם־אב בשעה 8.30 בערב
יו"ר: פרופ' ז. זילברשטיין
הרב יצחק ידידיה פרנקל: ריפוי באיסורי הנאה.
הרב שמואל ברוך הורוביץ: רצח מתוך רחמים.
פרופ' דוד מאיר: שאלות הלכתיות לאור הרפואה המתחדשת — הפלות ו„הסבות מינים" — הבט רפואי.

■ ישיבה חמישית
יום רביעי כ"ח מנחם־אב, בבית העם, בתי האורחה, מירון
יו"ר: ד"ר מאיר שחם.
מוקדשת לרבי יוסף קארו בעל ה„שלחן ערוך" במלאת 400 שנה להסתלקותו
ירצו: הרב שאר ישוב כהן; סגן אלוף הרב אברהם אבידן (זמל).
דברי נעילה: הרב משה חיים קצנלבוגן.

סיור באתרים היסטוריים וארכיאולוגיים בהדרכת פרופ' זאב וילנאי

הכינוס כולל סיורים באתרים היסטוריים וארכיאולוגיים. יוצאים מרחבת בנייני האומה (ליד בית מוסד הרב קוק, ירושלים, ביום רביעי כ"ח מנחם־אב (6.8) בשעה 7.00 בבוקר. הסיור באוטובוסים נוחים.

הנתיב: יריחו. לאורך בקעת הירדן, דרך בית־שאן אל טבריה. ביקור בקבר הרמב"ם. לאורך חוף הכנרת דרך ראש פנה אל ביריה. משם לצפת, בקור בבית הכנסת האר"י ובית הכנסת בעל השלחן ערוך ובבית הקברות. מצפת אל מירון. סיור במקום. ממירון חזרה על פני בקעת נטופה, דרך אילניה, עפולה, בקעת עירון אל ירושלים. שינויים קלים עלולים לחול במסלול.

למשתתפים תוגש ארוחת צהרים מביה"ר „מטעמי חפץ חיים. כרטיס השתתפות — 40.— ל"י.
הכרטיסים ימכרו למשתתפים כל יום עד יום ראשון כ"ז מנחם־אב (3.8) וכן אפשר להזמינם מראש במזכירות, בית מוסד הרב קוק, ת.ד. 642, טל' 526231, ירושלים.

שח־מט

בעריכת שלמה קנדלשיין

חיפה תארח את האולימפיאדה

העיר חיפה זכתה לארח את אולימפיאדת השחמט 1976 לגברים, נשים, וקונגרס פידי"א. כזכור התמודדו על זכות הארוח מספר ערים ביניהם תל־אביב, שאירחה את אולימפיאדת „שרתוף" 1964. נתניה הי' מארחת הקבועה של פסטיבל משחקי „שח־קייט" אחת לשנה. והתקציב המשוער לאולימפיאדה הוא 3 מליון לירות בנוסף לשרותים נוספים. עירית חיפה בראשות יוסף אלמוגי ראש העיר ואנשי המלונאות המקומיים גילתה התלהבות רבה לאירוח הארוע העולמי בנוסף להקצבה כספית של חצי מליון לירות שהובטח על ידה. המימון האדיר של האולימפיאדה יכוסה ע"י גורמים ממשלתיים. לפיכך התקבלה השבוע במזכירות האיגוד הישראלי לשחמט ההחלטה בדבר קיום האולימפיאדה בחיפה.

אולימפיאדת הגברים תערך במלון „דן־כרמל" ואולימפיאדת הנשים במלון „נוף" הסמוך.

קונגרס הפידי"א יערך באודיטוריום המפואר שבמרכז הכרמל. יו"ר המטה האולימפי הוא ישראל אשל מי שריכז בהצלחה את אולימפיאדת תל־אביב 1964 והוא צופה השתתפות מירבית של נבחרות לאומיות עם אופטימיות לגבי השתתפות מעצמות השחמט של מזרח אירופה.

אליפות אירופה לאומות

נתקבל מברק מנשיא הפידי"א ד"ר אייבה המודיע כי על נבחרת ישראל להתמודד עם מערב גרמניה וספרד בחודש ספטמבר הקרוב (20־27) בארץ נייטרלית — אוסטריה. כזכור משתתפת ישראל בבית המוקדם עם יוון, מערב גרמניה וספרד. לפי ההגרלה אירחה ישראל את יוון במפגש כפול וניצחה בתוצאה 5:11 עם הגרמנים עלינו להתמודד במערב גרמניה. ואילו ספרד צריכה להתמודד עימנו בארץ.

שוב שורבבה „הפוליטיקה לספורט" הספרדים מסרבים להתמודד עמנו בארץ בנימוקים של מצב מדיני רעוע, מצב בטחוני מסוכן וכיו"ב. מעניין להזכיר כי זכרונם של הספרדים כנראה „קצר ביותר" שכן רק לפני מספר חדשים התמודדו עמנו בארץ בענף ספורט אחר — כדורסל! קבוצת „ריאל מדריד" התמודדה עם „מכבי" תל־אביב ובמשחק ההוקרה לבכיר כדורסלני ישראל תנחום כהן־מינץ השתתפו בנבחרת אירופה ארבעה מסובי כדורסלני ספרד.

גל ההתרמה של ישראל מצוי כיום „באופנה הבינלאומית" ולכן פנה אלינו נשיא הפידי"א בהצעת פשרה להתמודד עם ספרד (וגם מערב גרמניה), בארץ נייטרלית אוסטריה. הנהלת האגוד הישראלי לשחמט דחתה בתוקף את פנייתו של נשיא הפידי"א בהעדר כל נמוק סביר להענות לבקשתו. אנו כמדינה העתידה לארח את האולימפיאדה הקרובה נהא מחרמת במפגשים בינלאומיים. מה נאמר לפני אולימפיאדת 1976 אולם נשיא הפידי"א פסק המפגשים יתקיימו באוסטריה.

לנו לא נותרה כנראה ברירה ובלית לקבל את תכתיביו השרירותיים של ד"ר אייבה. אם כי נתייצב למפגשים תוך מחאה חריפה הנופלת בתקופה זו מול „כותל אטום".

סיום משחקי הליגה הלאומית

לאחר התייעצות עם היועץ המשפטי של האגוד הישראלי לשחמט הוחלט על משחק חוזר בין קבוצת עירונית חיפה לאס"א אוניברסיטה א' תל־אביב שלא הופיעה למפגש. זוהי החלטה נכונה שתאפשר סיום נאות של משחקי הליגה הלאומית בשחמט.

משחקי חצי גמר אליפות הארץ בשחמט 1975/1976

ועדת התחרויות שליד האגוד הישראלי לשחמט שלחה הזמנות לזכאים להשתתף במשחקי שלב חצי גמר אליפות הארץ בשחמט 1976/1975 שיתקיימו בין 20.9 — 1.12.75.

זכאים להשתתף השחמטאים העונים על הקריטריונים הבאים:

א) בעלי דרגת אמן ומעלה. ב) בעלי דרגת „מועמד בכיר לאמן" (בתוקף) בתנאי שמספרם אינו נופל מ־2150 ברשימה א' של מד הכושר ליום 31.12.74 או ליום 30.4.75 או שמספרם אינו נופל מ־2200 ברשימה ב' של מד הכושר לאחד משני התאריכים הנ"ל.

ג) מנצחי בתי שלב רבע הגמר שאושרו ע"י ועדת התחרויות. „חידוש" מעניין יהא הפעם בארגון שלב חצי הגמר. יתקיימו 11 בתים בני שמונה שחקנים בכל בית, שיתמודדו בשיטת ליגה — סבוב כפול. בעבר צומצמו הבתים והגדלו השחקנים בכל בית. חלוקת השחקנים לכל בית תעשה במגמה לחזוק שווה ככל האפשר בכל בית.

הבתים יתקיימו בירושלים, תל־אביב, חיפה, באר־שבע ורמת גן. חלק מהן יהיו בתים מרוכזים (משחקים בשעות הבקר יום יום). ההרשמה באגוד הישראלי לשחמט עד ליום 20.8.75 (יש לצרף — 100 ל"י).

*

התחרות הבינלאומית החזקה בבודפשט הסתיימה בנצחונם המשותף של פולוגייבסקי (ברה"מ) וריבלי (הונגריה) שצברו 10½ נק' כ"א מ־15 משחקים. כלישי סמיקל (צ'כיה) — 9½ נק' 5־4 קירוב (בולגריה) ופורטיש (הונגריה) — 8½ נק' כ"א וכו'.

להלן שני משחקים מעניינים מהתחרות:

גמביט הוולגה

פולוגייבסקי (ברה"מ)
סאבו (הונגריה)

1. ד4 פו6 2. ג4 ה5 3. ד5 ב5 4. ג:ב5 א6 5. ב:א6 ר:א6 6. פג3 ד6 7. פו3 ג6 8. ג3 פבד7 (עדיף רז7) 9. רח3! פב6 10. 0־0 רג4 11. פד2 (חזק יותר 11. פו5!) פבד5 12. פ:ד5 פ:ד5 13. מהג2 פא4 14. צב1(!) ר:ד2 ... 15. ה4! רז7 ... 16. ... 17. ... 18. ... 19. צ:ד1 ... 20. צב1 ... 21. רז4 ... 22. ... 23. ... 24. ... 25. ... 26. ... 27. ... 28. ... 29. ... 30. ... 31. ... 32. ... 33. ... 34. ... 35. ... 36. פא4 ונפילת רגלי 41.

הגנה הולנדית

קירוב (בולגריה)
סאריזוני (איטליה)

1. פו3 ה6 2. ג4 ד5 3. ... 4. ... 5. ... 6. 0־0 0־0 ... 12. ... 20. ... 27. ... 30. ... 31. ... 32. מ:ה3 ... 41 והשחור נכנע.

מצפן ומצפון בכנס

(סוף מעמוד 4)

היא בדיקת הדם שנעשתה אצל הרוצח ריצ'רד ספק בארה"ב שגילתה אצלו כרומוזום נוסף בכרומוזומי המין, על אלה המצויים בדרך כלל בדיקות דם נוספות אצל פושעים ברחבי תבל הוכיחו אצלם מציאות הכרומוזום הנוסף באחוזים גבוהים.

בדיקות דם המוניות אצל מפגרים בשכלם „שוטים" על פי ההלכה, הוכיחו גם אצלם, מציאות כרומוזום נוסף הן באוטוזומים והן בכרומוזומי המין. יש עתה מקום להשוואה בין דעת אנשי המדע בין הכרומוזום הנוסף והפשיעה או הפיגור השכלי ובין דעת ההלכה בין שוטה, כפי שהיא מובעת במשנה ב"ק פרק ח' ובברייתא במסכת חגיגה, וכן דעת הרמב"ם בהגדרת שוטה בהלכות עדים, ולבסוף — האם אפשר להעזר בבדיקה גנטית לקביעת „שוטה" בהלכה והאם יש לצפות להתחשבות ההלכה בבדיקה גנטית אצל פושעים ללא פיגור שכלי.

הרב ישראל רוזן מהמכון המדעי הטכנולוגי לבעיות הלכה בירושלים דיבר על הפעל מיתקנים חשמליים ואלקטרוניים חיוניים בשבתות, כגון מיכשור רפואי, פנסי שמירה, מיכשור צבאי ומישטרתי, מכשירי חירום ביתיים וכדו'. הפתרון הטכנולוגי העקרוני הוא מנגנון שפתחת, גבנת ומסה, המפעיל במחזוריות את המכשיר בכל מקרה לזמן קצרצר. האדם, במקרה החיוני הדרוש, יתרום בעקיפין להמשכת הפעולה בלבד ועל כן אין זה אפילו בגדר גרמא לפי ההלכה. הרב רוזן התייחס לנקודות הלכתיות הקשורות במכשירים אלקטרוניים כגון זרמי זליגה, זרם כצינת כבל ופריקתו, וכיו"ב וגם הדגים, בעצמו, את דבריו.

פרופ' אנגלמן, מרחובות, לעומת זאת, דיבר על דרכו של המדען הדתי במפעל או במוסד המדעי בו הוא עובד. האם יש להכירו בהתנהגותו, בהליכותיו וביחסו לעניינים יום־יומיים? האם מאפיינת אותו העדפת דרישות ההלכה ועשיית „הישר והטוב" על האתיקה המדעית המקובלת?

גם ד' אביבי מבאר־שבע עסק בשאלה האם יתכן להפריד בין מישור הפעילות המדעית (ניתוחים ושיקולים של עובדות רציונליות) ובין מישור האמונה בה' כשהוא מציע למדענים שומרי תורה להחליץ לקראת ייחוד חוקה ישראלית הינקת מהתורה בכתב ובע"פ. וד"ר צ. פייל ממכון נהוראי הסביר כי רעיון הייחוד שהוא מיסודות היהדות נראה כסותר את בסיס המדע שעיקר פעלו היא עבודה על מקרים בודדים הכוללים במקרים של השבת הכללים אפשריים! כל המעוניין להעמיד מדע ותורה על מבנה משותף, הוא מסכם, חייב להחזיר את גבולות רעיון הייחוד בתוך המדע עצמו!

פילוסוף אקטואלי בדעותיו

(סוף מעמוד 5)

לשני הצדדים המעורבים בכך, אלא גם לארצות המערב. בביקורי — אומר הוא — במחנות הפליטים בעזה ראיתי, מחנות של המוות והאיים, חיים שם במצב של תת־תזונה וסבל רב, כשם שראיתי בישראל קבוצים פורחים על יד הגבולות עובדים שם בפחד מתמיד, הילדים בקבוצים תזונתם טובה, אבל רואים בעיניהם את הפחד, כי חיים הם זמן רב במקלטים. משום כך הבאנו בקובץ הזה הטענות של שני הצדדים, מאמרים מישראלים ומערבים, להסביר את עמדתם בפני עמי המערב.

אני שומר לעצמי — מוסיף הוא — הזכות להיות לעת עתה ניטראלי במאבק הזה וכותב אני זאת במאי 1967, אבל לא אעמוד מן הצד בעת התקפה מזויינת מאיזה צד שהוא. הערבים אשמים במלחמת 1948, כשם שהיהודים אשמים במבצע סיני. צריך שהשמאל כולו יתקוט בעמדה לפתרון הבעיה במזרח התיכון, אבל הוא מפולג. גי מולה, מזכיר הסוציאליסטים הוא לצד ישראל ומזכיר הקומוניסטים ואלדק־רושה הוא לצד נאצר.

אסור לנו לשכוח מה שקרה ליהודים באירופה ואם יאבדו השרים, איננו נגד היהודים, אלא גם הישראלים — אומר להם, אבל איש לא יוכל לוכר, שהישראלים אינם יהודים — אינני מקבל הדיעה, שישראל היא יצירת האימפריאליזם נכון, צריך להילחם נגד האימפריאליזם בכל צורה שהיא וגם במזרח התיכון, אולם — לא אוכל לשנוא אף לרגע את הרעיון, שהערבים ישמידו את מדינת ישראל ויטילו את היהודים אל הים, רק מי שהוא גזעני יוכל לקבל רעיון כזה.

בביקורו בארץ עם הסופרת סימון דה בובואר באפריל 1967, נתקבל באהדה. בהופיעו במסיבת עתונאים בארץ, קבע סארטר שני דברי יסוד אלה: א) להכיר בריבונותה המלאה של מדינת ישראל, ב) להכיר בזכות העקרונית של הפליטים לשוב לישראל.

הוועידות המוסלמיות

(סוף מעמוד 3)

ולהוציא את מצרים מחוג מדינות העימות למספר שנים. בידעם כי ללא המצרים סיכוייהם במלחמה הבאה אפסיים הם החליטו על שיתוף הפעולה עם ירדן כדי ליצור הזית שניה, במקרה ויאלצו לפתוח במלחמה חדשה.

היכן בתמונה זו עומדים ארגוני המחבלים? אין ספק שבקרב ראשיהם מכרסם הפחד המוצדק משיתוף הפעולה המהיר בין בת בריתם העיקרית סוריה לבין אויבתם ירדן. סבעי הוא שבסתר ליבם מקנן החשש שמא מדינות אלו, דוגמת מדינות ערב האחרות בעבר, מתכוונה להשתמש בהם ככלי משחק כדי לקדם את האינטרסים שלהן. המחבלים יותר מאחרים מכירים בעובדה שכוחם אינו בגלל מטוסיהם וצבאם אלא עקב הצלחתם להפוך את שאלתם לבעיה פסיכולוגית ושאלה של כבוד לאומי מדומה בצורם הערבי. לאור זאת הם כנראה ינסו לתבל בידידות הבלתי טבעית המתרקמת בין סוריה וירדן. הם כנראה גם יפתחו קשרים יותר הדוקים עם המדינות הערביות הקיצוניות בתקווה למצוא לעצמם אלטרנטיבה למקרה שיינטשו על ידי בת בריתם הנאמנה סוריה.

ברור איפוא, שהמשולש ירדן, סוריה והמחבלים רעוע ביותר. החשדנות והאיבה המסורתית שביניהם חזקה יותר מן ההרמוניה המדומה שהצדדים רוצים ליצור. לישראל לא נותר אלא להמתין בסבלנות ולראות איך יפול דבר. באשר לירדן, אם להאמין לכל נבואה היידוע ב„אלהוראדת" בדבר נוכחות אפשרית של המחבלים בירדן, כי אז בראש ובראשונה זוהי סכנה לבטחונה שלה, באשר להמצאותם של מחבלים בה עלולות להיות השלכות חמורות. המצב עלול להתדרדר בלי שלמלך הקטן ההיה שליטה עליו כפי שזה היה בעבר. טוב שחוסיין יזכור את הפתגם הערבי: „לפעמים הרוח מנשבת לכיוון שהספינות אינן חפצות בו."

הופיע הספר

Prof. ELLI DAVIS
Who Healeth All Thy Diseases

(הרופא לכל תחלואיכי). זכרונותיו של מי שהיה מנהל בירושלים (באנגלית). המחיר — 33.— ל"י

להשיג בכל חנות ספרים

הסוכן בתל־אביב: בית־עלים, רחוב קרל נטר 3.
הוצאת ראובן מס, ירושלים ת.ד. 990

אוניברסיטת בר־אילן
המחלקה ללימודים ביבליוגרפיים ולספרנות

הופיע עלי ספר

כתב עת לחקר הספר העברי
עורך: ישראל תא־שמע

בחוברת שנים עשר מאמרים של חוקרים במדעי היהדות העוסקים בנושאים שונים של חקר הספר העברי
מחיר החוברת — 15.— ל"י

בהזמנות נא לפנות המחלקה ללימודים ביבליוגרפיים ולספרנות אוניברסיטת בר אילן, רמת־גן.

בחוג המשפחה

מאת נעמי גוטקינד

הכל על השיזוף

מהו שיזוף? האם ידעת כי השיזוף הינו המנגנון המגן על העור בפני קרינת השמש? בשכבות התחתונות של העור נמצא המלנין — פיגמנט זה, כשהעור נחשף לשמש מעבר לפרק זמן מסויים, עולה המלנין במהירות אל פני שטח העור העליון ומגן עליו. פעולה זו גורמת לצבע השחום — השזוף. בצורת השיזוף מסוגל הגוף לדחות כ־90% מהקרינה האולטרה־סגולית. אולם, אצל כל האנשים נמצא המלנין באותה כמות אך בתפזורת שונה. אצל בהירי־שיער, אדמוניים — נמצא המלנין בתפזורת גדולה יותר, וזו הסיבה שעורם בהיר והם רגישים יותר לשמש. ואילו אצל כהי־העור נמצא המלנין בריכוז גבוה ולכן הם מוגנים באופן טבעי הרבה יותר מאשר בהירי־העור — אם כי, גם הם אינם מחוסנים לחלוטין בפני מכת שמש. כאשר העור אינו שזוף, מתרכז המלנין להגנה על התאים העדינים ביותר של העור.

ישנם אמצעים נוספים בהם מגן העור על עצמו בפני השמש כגון, ע"י התעבות שכבותיו החיצוניות. בכל שרבה החשיפה, ורציפותה נמשכת — יום אחר יום ושנה אחר שנה — יקדים העור להזדקן, יתקמט מהר ויאבד את גמישותו.

בעוד שחשיפה מבוקרת מבריאה, הרי „צליה" או „אפייה" של העור הורסת את עורך ואת בריאותך. אפילו האופנה פוסלת שיזוף עמוק מדי בגוון המהגוני ומכתיבה שיזוף קל.

מתי קרני השמש חזקות יותר? קרני השמש חזקות יותר בסוף האביב, בקיץ ובתחילת הסתיו. השמש חזקה יותר בשפת הים, באגמים, בהרי השלג, כי המים והשלג מקרינים את קרני השמש. קרני השמש הן חזקות יותר בין השעות 10.00—14.00. יום ערפילי ואפור הוא יום מתאים ביותר לקבל כוויות

רציניות. מהו מכת שמש? לאחר שעות של שכיבה מתחת לקרני השמש, מתרחבים העורקים ומזרימים אל פני העור כמויות דם גדולות. העור מאדים והחום עולה וכמובן מופיעים חום וכאבים. קרני השמש פוגעות בעיקר זו בשתי שכבות העור, השיכבה החיצונית והשיכבה הפנימית, אשר שם מתחדשים הת

תאים. פגיעה בשיכבה זו מפריעה בייצור התאים ובהתחדשותם.

תכשירי שיזוף הינם מגן בפני השמש. כי הם מגינים על העור בפני קרינת השמש האולטרה סגולית הצורבת. לתכשירי השיזוף הטובים נוסחאות כימיות כאלה המיועדות להימות או לקלוט את הקרניים הצורבות, או את אור השמש. תכשירי שיזוף אינדיבידואליים מציעים דרגות שונות של הגנה. בבואך לקנות תכשירי שיזוף עליך לזכור כי האנשים מתחלקים לפי תגובתם לשמש לשלוש קבוצות:

1. לא רגישים במיוחד — בעלי פיגמנטציה טובה.
2. רגישים — עם פיגמנטציה גרועה.
3. בעלי עור חולה עם שינויים פתולוגיים — אשר קרני השמש מזיקים להם.

את בכירה את עצמך; סווגי עצמך לאחת הקבוצות. אם את משתייכת לקבוצה הראשונה — יעזרו לך תמרים מגינים, המסננים את קרני השמש לשיזוף חלק ושווה.

לקבוצה השניה — חשוב מאד כי תשתמשי בתכשירי שיזוף מגינים המותאמים לעור רגיש ועשויים, בדרך כלל, בקרם־ג'לי.

לקבוצה השלישית — אין די בתכשירי הגנה, כי עצם השהייה בשמש מזיקה. עליך להשתמש בתכשירי שיזוף הבולמים לגמרי את קרני השמש וישנם כאלה בשוק. גם לחלקים רגישים של הפנים אני מציעה להשתמש בתכשירים בולמים. לאלה, למשל, ישנו תכשיר האוטם את קרני השמש, שהוא כמובן — יותר אסטטי מאשר קרטון על פנייך. גם לשפתיים עלייך להעניק לחות מיוחדת, כשאת נמצאת על שפת־הים והקרינה שם חזקה מאוד, חשוב מאוד, לאחר שחשפת את גופך לשמש והתקלחת בביתך, למרוח את גופך בנוזל לחות.

מתאות

בין תכשירי השיזוף המצויים בשוק כדאי למשל לדעת שבמקום „מיכסה אף" וכיסויים למיניהם קיימת מישחת מקלון להגנה על אטימה על אזורי הפנים הרגישים ביותר, סביב העינים, האף והשפתיים משל רבלון. באותה החברה אפשר למצוא גם שפתון מגן לשפתיים וקרם מגן עור לבעלי עור בהיר ולמשתזפים לראשונה. קיים גם תחליב להרגעת העור לאחר שיזוף אינטנסיבי.

ובאשר לאיפור: 1. אל תפריזי באיפור, כשאת יוצאת לחוף הים או לבריכה. איפור מועט הינו חסר טעם, כמו תלבושת ערב בינואר לקניות.

2. אם את מתאפרת — השתמשי באיפור עמיד בפני מים, כדי שאיפור־הפנים לא יהפוך ל„כלור" על הפנים.

כל מה שרצית לדעת על חומרי ניקוי ואבקות כביסה

הגבי הולצמן היא כימאית ראשית במפעל המייצר דטרגנטים ליצרניה של חומרי ניקוי וכביסה בארץ. ביום עיון שהתקיים לא מכבר מטעם הרשות המרכזית לצרכנות, נשאה הרצאה שיש בה ענין לכל מי שמקפידה או פעם ליד כיור מלא כלים — או כבסים.

הדטרגנט — החומר הראשון שבני אדם השתמשו בו לניקוי הגוף — היה סבון. וזו חומר טוב עד היום, ובכל זאת חיפשו חומר ניקוי אחר, שכן סבון מבוסס על שמנים ושומנים המצאים בטבע, ובדרך כלל בזמן מלחמה אין למצוא כמויות מספקות בכל ארץ. משום כך הלכו לחפש דרך אחרת.

הבעיה היתה מציאת דטרגנט שגם מבחינה כלכלית וטכנולוגית ישמש תחליף טוב לסבון. ואמנם מצאו דטרגנט שהוא היום כ־70% מהשימוש בכל העולם. שמו — DBC, החומר שהצליח להחליף את הסבון, והוא זול וטוב ממנו. דטרגנט זה שהופיע אחרי מלחמת העולם ה־2 בטיב קודם לא מעולה — שופר והיה בלא ריח ובלא צורה דוחה. גם כח הכביסה והניקוי שלו היו טובים אך הוא גרם לבעיה אקולוגית, משום תכונתו ליצור קצף עבה ורב. ניסו למצוא דרך להעלים את הקצף היוצא כמפעלים. התברר שאותו הדטרגנט אם משנים מעט את מבנהו הכימי ניתן לפרקו בזמן קצר — היינו במשך ימים מספר במקום במשך כחודש וכן אין הוא מקציף.

הדטרגנט החדש נקרא „סופט־רד" בעוד שהישן שמו — „הרד־קשה". אגב, החל מחודש מרץ השנה החוק אוסר שימוש בדטרגנט הקשה. השימוש מותר בדטרגנט הרך בלבד. החומרים בשוק אינם 100% חומר פעיל — שכן הדטרגנטים צריכים תוספות כדי לפעול טוב. הצורה של המשחות ונוזלים של הדטרגנט הרך גם היא רכה יותר וזה גרם שינוי בצורת החומר מבלי שתפגע פעילותו.

אבקות כביסה

קיים שוני בין הרכב אבקות כביסה למכונה, וכביסה ביד. בכביסה במכונה אסור שיהיה קצף מוגבר שכן, הוא גואה, עלול להגיע לחלקים חשמליים, עובר על גדות המיכל, ומפריע לערבוב הכבסים. לעומת זאת כביסה ביד צורכת קצף רב — שכן הוא מקל על הכביסה, מרכך את הפעולה וכאשר הוא שוקע — הוא סופג אותו את הלכלוך מהכבסים, באופן שהלכלוך שוקע לתחתית הקערה והכביסה הנקיה נמצאת מעל.

מהי אבקת כביסה טובה?

באבקת כביסה מצויים כ־10 מרכיבים.

1. החומר הפעיל — המנקה: דטרגנט (בדרך כלל תערובת של דטרגנטים שונים) וסבון. הוספת הסבון באה כדי לגרום למידה מסויימת של קצף מוגבל.

2. חומר זרחני — חומר השייך למשפחת הזרחן (די פול פוספט) מוסיף לכושר הניקוי והימצאותו באבקת הכביסה חשובה ביותר, שכן בארץ נעשית הכביסה במים קשים. במים הקשים נמצאים מלחי סיד, שאינם מאפשרים כביסה טובה. אגב, לשתיה — מי גשם (שהם מים רכים) תפלים ביותר — אך לכביסה הם מצויינים. יחד עם זאת מי התהום בהם משתמשים לרחצה ולכביסה ולשתיה בארץ, יש בהם ריכוז גבוה של מי סיד ולכן הם נקראים קשים. כדי לאפשר פעולת הניקוי, יש צורך להוסיף לאבקת הכביסה חומר זרחני שינטרל קשיות המים ויתן לדטרגנט לפעול.

במלחמת העולם ה־2 חיפשו האמריקאים דטרגנט שיאפשר כביסה במי־ים, שהם קשים עוד יותר — שכן הם מכילים מלחים רבים. היום ניתן לכבס במי־ים באמצעות הדטרגנטים הסינטטיים. התקן הישראלי מחייב הימצאות חומר זה באבקת הכביסה.

3. מי זכוכית — „סיליקט", תפקידם למנוע היווצרות חלודה במכונה לאחר כביסות רבות. זהו חומר אנטי קורוזיבי.

4. חומר אלקלי — תפקידו לנטרל את הלכלוך (שומן, זיעה וכו') להפכו לחומר הנמס במים ויוצא. יש לספק את הכמות הנכונה של חומר אלקלי כדי ליצור אבקת כביסה טובה.

5. קרבוקסיל, מטיל צלולוזי: זהו חומר הנלקח מתעשיית העץ והכותנה — מונעת מהלכלוך לחזור אל הבד. באין חומר זה, יחזור הלכלוך „ויתישב" על הבד לאחר פעולת הדטרגנט ותזור הלילה — בשל שאיפת החומר לשווי משקל בריכוז.

6. מלבין אופטי — חומר זה נותן את האפקט האופטי של לובן לכביסה (כמו הכחול). הכמות הנצרכת היא מינימלית, שכן בחוק רב מידי לכבסים אינו נעים. לפעמים יכול להיות רגיש לשמש (חשוב מאיזה מין משתמשים) ואז נעשית הכביסה מעט צהובה.

7. חומר מילוי. בארץ התחכמו יצרנים, ושמו מלח אשלגן או מלח שולחן כחומר מילוי. מלח זה הוא גורם קורוזידי הגורם לחלודה. זהו חומר הסופג מים, יחד עם זאת אין מלח זה מוריד מכושר הכביסה. החומר הטוב המקובל כחומר מילוי הוא „גלאובר סלט" — אינו מחליד.

כדאי לזכור

החומר מלבין באבקת כביסה טוב לכביסה לבנה — אינו טוב לכביסה צבעונית. דרגת לובן היא תוצאה של הלבנה ו/או ניקוי ו/או של כביסה. כביסה לבנה יש להלבין, אך עודף חומר מלבין עלול להיות מזיק. החומר המלבין פועל בטמפרטורה גבוהה.

אבקת הביו פועלת באמצעות אנזימים (חיידקים מסויימים) שתפקידם לפרק אמרים אורגניים כגון מזון, דם וכו'. חומרים אלה פועלים בחום לא גבוה ובאלקליות נמוכה. אולם בשל שיפור התהליך כיום פועלות אבקות הביו בחום ובאלקליות גבוהים יותר. אבקת הביו פועלת על כתמים בלבד, וחבל להשתמש בה לכל הכביסה, שכן זהו חומר יקר. לשם הורדת כתמים קטנים מחלקי כביסה מועטים, יש להשרות באבקת הביו רק את אותם החלקים המוכתמים. בארה"ב מצאו שאבקות הביו גורמות לאקזמות לאנשים שעבדו עם חומר זה. יש באבקת הביו סכנה בכיבוס חיתולים לשימוש תינוקות — ביחוד אם השטיפה איננה נכונה, כדאי לא להשתמש באבקות ביו. אבקות אלה ניתנות לשימוש גם ביד וכדאי להזהר — מחשש גירויים.

טמפרטורות כביסה

— כביסה סינטטית וצבעונית — ניתנת לכביסה במים קרים.
— כביסה לבנה וכותנה — עדיפה במים חמים. האבקה לכביסה במים חמים — טובה גם לכביסה במים קרים. אולם כביסה במים קרים — אינה מחטאת (מלבינים בדרך כלל פועלים במים חמים). הכלור בלבד פועל רק במים קרים.

נשים קטנות בעולם הגדול

דיוקנה של אשה — כעריצה

התדמית הפסיבית והלא אלימה של „אמא הודו" נגלה כידוע מכה קשה לפני שבועות אחדים, כאשר ראש ממשלת תת־היבשת הגדולה, אינדירה גנדי, לקחה לעצמה סמכויות שלטון טוטאליטריות. משקיפים פוליטיים שניסו לנתח את אופיה של האשה שגילתה כי גם בכוחן של נשים בימינו להיעשות שליט עריץ מספרים על הילדות הפוליטית שלה בצלו של אביה המנהיג נהרו, ילדות בה עקבה מקרוב אחרי תככים, הכסיסים והתנועות בחוגי הפוליטיים והבריאה ספגה היטב את המשמעויות הפוליטיות שלהם. כילדה וכשלושה, גילתה יחידה, תגיעות ורצון עז לשלוט. בילדותה היתה נושאת נאומים דמיוניים לחבות כשהיא ניצבת על שולחן ואוספת את המשרתים סביבה כקהל שומעים.

אחרי נישואים שנכשלו משום שהעדיפה לשמש מארחת בטכסים הממלכתיים לצד אביה ראש הממשלה מאשר לטפח את ביתה ולגדל את שני בניה החליטו ראשי מפלגת השלטון בהודו בשנת 1966 למנותה כראש ממשלה במקום אביה שנפטר בתקוות שאפשר יהיה להכתיב לה מדיניות, יותר מאשר לבודדגבי. אינדירה הוכיחה להם את טעותם. שלוש שנים אחרי הבחירה פילגה את ראשי המפלגה, קיצצה את המפלגה מחדש ו

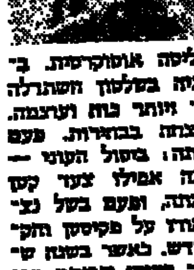

נעשתה שליטה אוטוקרטית. בשעה שניתוח בשלטון השתדלה לאגור יותר ויותר כוח ועוצמה. פעמיים ניצחה בבחירות. פעם בשל סיסמתה; בטול העוני — שלא עשתה אפילו צעד קטן לשם הגשמתה, ופעם בשל נצחונה של הודו על פקיסטן והקמת בנגלה־דש. לאחר בשנה שעברה פרצו בהודו שביתות רבות, הרתיעה האשה השלטת את אויביה ועודדה כאחד בהתנהגותה הנוצצת; היא אסרה תיירים ממנהיגי האופוזיציה ערב השבועה המיוחדת...

לפני כשבועיים — הוכיחה שוב את נטייתה לדיכוי עריץ של כל המתנגדות. גל של מאסרים תקף את הודו, כל מתנגדיה נסו להורידה מכוסאה ע"י משפט פלילי שאמור להשוך בוצר זייפה בבחירות האחרונות — רועדים עתה לעורם, ובקריקטורות הפוליטיות במערב מציירים אותה גרסת המכשפה נושאת תמונה הדעב מסיפור שלגיה ושבעת הגמדים כשבפיה השאלה: וכי למה צפיתם ממני? שאהיה שלגיה?

אסירת עולם יוצאת לחופשי

מעטות הנשים בעולם הנדונות לתקופות מאסר ארוכות, וודאי שאין עוד ילדה שנה שנדונה למאסר עולם. פסק דין זה נפל בחלקה של קריל־אן פוגאט כאשר היותה בת ארבע עשרה והצטרפה לנער בן תשע־עשרה במסע של רציחות אמוק במדינת נברסקה ואיומינג בארה"ב. בין קורבנותיה של קריל. אך היו אמה, אביה החורג ואחותה התינוקת, שותפה לרצח נידון למוות ואילו הנערה — למאסר עולם. אבל לאחר חמש עשרה שנה בבית הסוהר במהלכן נעשתה, לפי עדות הסוהרים, אשה חמת לב המתעסקת בשמרטפות ודייטטיקנית בבית יולדות הסמוך למקום מאסרה הוחלט להחזיר את משפטה בשנה הבאה ולאפשר לה לצאת לחופשי בגיל שלושים ושתיים.

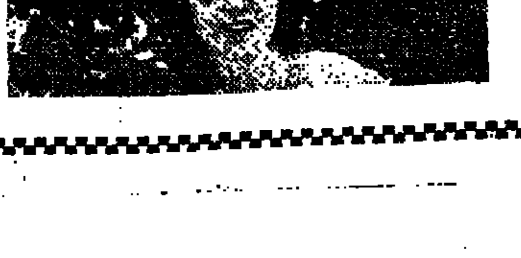

זורע מתריע על הפיכת קרקע חקלאית נוספת לאדמת־בנייה

…על מגמה להפוך קרקע חק־… נוספה לאדמת־בנייה הת־… מנהל מינהל מקרקעי ישראל, … זורע, בדיון שנערך בבאר־… של פיזור האוכלוסיה.

…א הביע תרעומת על כי 270 יחידות־דיור שנועדו להיבנות …ין הארץ והדגיש כי הבנית פי־…

…הוה הגליל איננה מספקת ויש להרי־חיבה.

שנים מן הדוברים בכנס, אליהו נאוי הח"כ אלי מויאל מבאר־שבע, מחו על התכנית להקמת ציר ליד ראשון־לציון ומתחו ביקורת על מדי־ניות פיזור האוכלוסיה של הממשלה. אולם מר זורע השיב להם על כך, כי שורש הבעיה הוא בנטיה הקיימת בקרב רובו של הציבור. „הלוחצים שעליהם אתם מצביעים לכיוון איכ־לוס־יתר של מרכז הארץ הם פרי יחומתו של כל עם ישראל", אמר מר זורע. כאשר טענתי לפני 3 שנים בפני שרים שעבם דיברתי, ש־70 אחוז מהבניה מופנית למרכז הארץ אמרו לי: זורע, אתה דן קשות. על איזה קירות אתה מטפס. ב־1965 נתקבלה החלטת־ממשלה להקפיא את כל הבניה באיזור בצורת ההוא. האם הוס־צלה ההחלטה זו? כיום הלה התקדמות מה בנושא, רוב המשאבים מופנים לגליל או לנגב. לחברת מבני תע־שיה אסור לעבד במרכז הארץ. כ־יום עומדים להשקיע מליון וחצי לירה בפיתוח הגליל המפותח את אזור הבניה במרכז הארץ מ־70% ל־40 אחוז. ב־1975 מהוות משרד ה־שיכון את הבניה הציבורית הפרטית במרכז הארץ ל־47 אחוז".

סיוע לאנשים המגיעים לערי פיתוח. ויש להדגיש כי לברוח זאת אין אפשרות לבלום להלוטין את הבניה באיזור החוף. אם מוסיפים לכשל־מניעי בנקים או קופת חולים בערי הפיתוח — הדבר מחייב תוספת כוח אדם במטרופולין — בת"א, מאחר ובעיר זו מרוכזים מינהלות כל ה־חברות. בנוסף לכך, חלק מהעולים הבאים אינו יכול להיקלט בפריפריה, משום הרכבם המקצועי והוסר ה־ביקוש למקצועות כמוזיקאים של עו־לים בנגב ובגליל. לדוגמא, אמר, אם מגיעים 10 נגנים צילו מרוסיה קשה מאוד לבצעם להם תעסוקה ב־אופקים או במצלות.

דוד טוביהו, כי שהיה ראש ה־עיריה הראשון בבאר שבע, תבע ל־העביר לנגב את התעשייה הצבאית. בקשר לכך הזכיר את המקרה שאירע לא מכבר, כאשר זוגיות נוספי ב־בתים בשכון כתוצאה מפיצוץ במפעל תע"ש. לדבריו, גם את מפעלי המכו־ניות שבמרכז הארץ חייבים להעביר לנגב. מר טוביהו אמר עוד, כי ב־משך כל השנים לא נקבעו נורמות קבועות לבנין הארץ ואותם מכפיפים עליהם מהדברים והיע ורבשל איבם מבטיחים את ההצלחה לפיתוח ה־פריפריה.

התכנית לפיזור האוכלוסיה

בתשובה לשאלה, האם יש למט־שלה תוכנית לפיזור האוכלוסיה, אמר כי קיימת מועצה ארצית לתיכנון ו־בניה. אולם זורע מתח ביקורת על תכניותיה של מועצה זו, בטענה שאינה די חזקה. לדבריו, הוא רואה בחומרה את העובדה שלמרות הכל ממשיכים לבנות בקצב מואץ במרכז הארץ.

מנכ"ל משרד השיכון, דוד ויינשל, הבהיר לנוכחים את מגמות משרדו בבניני באיזור החוף ובפריפריה, ו־הרחיב את הדיבור על תוכניות ה־…

נעצר צעיר חשוד כמעורב בשוד תכשיטיה של גילה לוי

תפנית אירעה בחקירת שוד התכשיטים של גילה לוי, המאמדים ב־10 מליון ל"י, עם מעצרו של צעיר תושב ת"א, החשוד במעורב במעשה־השוד.

החשוד נעצר בנמל התעופה בן־גוריון, כאשר הגיע לשם עם שובו מאיראן. ברשותו נתגלו יהלומים ב־גדלים שונים וכן במטבע־חוץ. כתב עתי"ם חיים וגי מציין, כי המעצר בוצע בעקבות שיחה טלפונית אנו־נימית שנתקבלה במשטרה, אשר קישרה את החשוד לפרשה.

המשטרה הטילה איפול על כתוב החקירה. אתמול הובא החשוד לפני שופטת השלום בת"א גב' צרפה שט־ע.

לבקשת בא כח המצור, עו"ד משה רוזן, צירחה השופטת לאסור את פר־סום שמו של החשוד.

הפקד אהרון רביד מהמדור ההש־אל ביחידה המרכזית („הבולשת") הזכיר את נסיבות הפרשה: ב־6 ב־יוני נחטף בהרצליה פיתוח תיק ה־ניילון של גילה לוי. בתיק היו תכ־שיטים שכללו יהלומים בגדלים שו־נים, בשווי 10 מליון ל"י. כן נשדדו 45 אלף מרקים גרמניים.

להלן אמר הקצין רביד, כי ב־18 ביולי נתקבל במוקד המשטרה מידע טלפוני מאדם אלמוני. האלמוני נקב בשמו של החשוד, וסיפר, כי הלה הציע לו לפני ימים בספר לרכוש את התכשיטים השדודים של גילה לוי. הדבר האלמוני הבכיך וסיפר, כי מאן להצעה ועל כך השיב לו החשוד, כי כבר יימצא דרך אחרת וימכור את התכשיטים בחו"ל.

המפקח רביד הוסיף, כי החשוד לא רצה לומר בחקירתו מה מקור היהלומים או ממי קיבלם. החוקר ציין, כי היהלומים הופקדו במש־מרת בכספת המכס בלוד ואתמול הם הועברו למשטרה.

תורנות בתי מרקחת

תל־אביב: פרנקל — המלך ג'ורג' 28 טל' 223721; יאני — יהודה ה־לוי 67 טל' 612474.

רמת גן, בני ברק והסביבה: גב־בה, דרך נגבה 38 ר"ג, טל' 743159.

הרצליה והסביבה: כפר ריבלין — הרצליה פיתוח, ויצגיים 142 (מול מלון שרון).

באר שבע: אביב — שכון ג'.

פתח תקוה: פישבין — חפץ חיים 6 טל' 911541.

בת ים: נוי בת ים — הנביאים 3 (קרוב למד"א).

חולון: תקוה — כבר סטרומה.

נתניה: תרופה — רח' הרצל 36 טל' 28856.

בשבת

תל אביב: במשך היום: תרופה — דיזנגוף 217 טל' 223488; גוט־מן — אחד העם 91 (ע"י הבימה) טל' 285301.

מוצאי שבת: גוטמן — אחד העם 91 (ע"י הבימה) טל' 285301; יאני — יהודה הלוי 67 טל' 612474; כבר המדינה — ה' באייר 48 טל' 258046.

רמת גן בני ברק והסביבה: הרצל — הרצל 52 ר"ג טל' 722372.

הרצליה והסביבה: כפר ריבלין — ויצגייס 142 (מול מלון שרון).

באר שבע: בריאות — הרצל 72.

חולון: נאות שושנים — באולים 44.

נתניה: גבע — שער הגיא 14 טל' 22695.

בת ים: רמת הנשיא — אלי כהן 1.

פתח תקוה: אסותא — ברון הירש 1 טל' 91171.

הסכם בין מרכז השלטון המקומי לארגון הכבאים

נחתם הסכם בין מרכז השלטון המקומי בישראל, לבין מרכז הסתד־רות הפקידים וארגון הכבאים המק־צועיים בנושאים ארגוניים ומקצו־עיים כאחד.

על־פי ההסכם הושגו תנאי עבודה אחדים שלא היו היום בשירותי ה־כבאות השונים כגון הוצאות לכלכלה ואש"ל, בעת היות הכבאים בכיבוי שריפה בפועל.

כן נקבעו הסדרים ארגוניים ה־קובעים את שיתוף מפקדי הכבאות בוועדות שונות, הן משותפות עם משרד הפנים והן של מרכז השלטון המקומי הדנות על בעיות שונות של הכבאות בארץ.

נחנך מסוף העולים החדש בנמל בן־גוריון

215 אלף עולים עברו את המסוף של משרד הקליטה בנמל התעופה בן־גוריון מאז שנת 1968, ומספר זה מהווה 80 אחוז בכלל 280 אלף ה־עולים שהגיעו לארץ בשנים אלה. עשרים האחוזים הנותרים הגיעו דרך נמלי הים, או שהיו תיירים ש־שינו את מעמדם והיו לעולים.

זאת מסר אתמול שר הקליטה, מר שלמה רוזן, בטכס חנוכת ה־מסוף החדש לעולים בנמל התעופה בן־גוריון.

שר התחבורה, מר גד יעקבי, אמר בטכס, כי הבאת עולים ועידוד ה־עליה חייבים להיות מהדגבים ב־כל התנועה להיות המעשה, ולברוח הבירוקרטיה … זכות קדימה והדעיפה ראשונה להק־מת הכסוף. עוד אמר, כי המסוף בנמל התעופה הוא נקודת המפגש הראשונה של העולים עם ישראל, ומן הראוי שתהיה זו נקודת מפגש נעימה ומאירת פנים. הוא הוסיף כי הנמל עובר תהליך מהיר של התפתחות והוא צופה שב־1980 יעב־רו את הנמל 3 מליון נוסעים.

במסוף החדש הושקעו כ־8 מיל־יון ל"י והוא יוכל לקלוט כ־400 עולים בבת אחת. העובדים יוכלו לסיים הטיפול בהם ולפזרם למק־מות קליטה תוך 3־4 שעות.

השר רוזן עמד על יתרונות ה־מסוף: יש בו 300 מקומות ישי־בה, כבהל יהיה משרד הקליטה בנמל נמצא בשקר על הזמן … לצורת הקולטים, לאולם צמודים שירותים, חדר עזרה ראשונה, חדר היגיינה חדר מלפונים לרשות ה־עולים וחדר מנוחה לעובדים. שלו־שה חדרים היקפו לבירון העולים ולפיזורם למסיבות קליטה.

* משפצי נמל התעופה בן־גוריון עצרו ביום ב' בלילה אחד העובדי מחלקה האספקה של „אל על" בשעה שביקש לצאת את הנמל כשבכליתו הפרשה רכוש החשוד כגנוב.

קייטנה לחניכי המפת"נים של משרד הסעד המסתיימת השבוע

600 חניכי מפתנ"ים של משרד ה־סעד מסיימים השבוע קייטנה במד־שבה קדימה — על כך מסר דובר משרד הסעד.

הקייטנה נועדה לחניכי מפעלי שי־קום הנוער של משרד הסעד, המיוע־דים לנערים שלא הסתגלו למסגרות החינוכיות הרגילות ומצאו את שיקומם במפתנים. מר אריה גרדנביץ, מהשורה לשיקום נוער במשרד הסעד, מסר, כי מטרת המחנה אינה רק הבראה ונופש אלא גם תרומה חשובה ל־שיקומם הכולל של הילדים. שיטות רגש מיוחדות ניתנות ללימוד החניכים כיצד ליצור קשר עם הזולת ולהת־יחד עם חבר, לאחר שבעבר סבלו מקשיי קומוניקציה עם חברים.

הפעולה בקייטנה משתלבת עם תכנית העבודה של המפתנים במשך השנה הבאה, אשר בה יעשה מאמץ לקידום הנושא. נושא הבחנה הוא „עם והאדמה" התכנית החינוכית מתרכזת סביב הקשר הנצחי בין עם ישראל לאדמתו. הדבר מתבטא בסדר היום, בתכנית המחנה ובשירי הפסטיבל הנלמדים בקייטנה.

אחת לשבוע מתקיים ערב אווירה כאשר מופיע אחד ממהולי המחניים כות באיזור המספר לחניכים כיצד יישבו את האדמות בהם מסיירים ה־חניכים, כיצד ייבשו את הביצות ו־כיצד פיתחו את המקום.

בנק דיסקונט מגדיל את הונו ע"י הנפקת זכויות

תשקיף בדבר הנפקת 2,514,060 מניות רגילות א' של בנק דיסקונט בות —10 ל"י ע. נ. כל אחת, ש־הוצענה לבעלי המניות הרגילות ו־הרגילות א' של בנק דיסקונט, לפי יחס של שתי מניות חדשות בגין כל חמש מניות המוחזקות על ידם. הוגש לרשות ניירות ערך.

מחיר ההנפקה יהיה 300% מערכן הנקוב.

אי די בי, חברה האם של קבוצת בנק דיסקונט המחזיקה ביותר כ־95% מהון המניות של בנק דיסקונט, הודיעה על כוונתה לרכוש את חלקה בזכויות המוצעות על ידי בנק דיס־קונט.

אי די בי תשתמש בכספים שהיא עומדת לגייס בשבוע הבא מחוץ הנ־פקה לציבור של מניות ותעודות אופציה, הכוללת 85 מליון ל"י לערך, לכסות הקצאתה בבנק דיסקונט.

נתגלו כל התכשיטים בגניבה בבית־לחם

משטרת נפת יהודה רשמה לעצמה אתמול הצלחה גדולה עם גילוי כל התכשיטים בערך של שני מליון ל"י שנגנבו בפריצה לחנות תכשיטים גדולה בבית לחם ב־7 ביולי.

מפקד הנפה, סגן ניצב אברהם ששתיאל מסר לכתב עתי"ם, כי ה־חשוד בגניבה, שנעצר כבר למחרת יום הגניבה, הודה לאחר חקירה מא־מצת בביצוע הגניבה וביום ה' הו־ביל את אנשי המשטרה החוקרים ל־מקום המחבוא על גבעה מאחורי ה־חנות ושם נמצאו כל התכשיטים ש־נגנבו ואשר כללו מאות טבעות זהב, צמידי זהב משובצים ביהלומים בערך של שני מיליון לירות. הרכוש כולו לא היה מבוטח.

העצור שהודה בגניבה הוא תושב בית לחם בן 19. הוא היה בין אלה שעבדו בחנות בזמן שנגנבה.

קשישים יצאו לנופש מאורגן בבני־ברק

זו השנה השניה שקשישי המועד־נים העירוניים וכן קשישים תושבי העיר יוצאים יחד לקייטנה שאורגנה עבורם ע"י המחלקה לעבודה קהיל־תית של עיריית בני־ברק. הקשישים יבלו בקייטנה מ־8 בבוקר עד 4 אחה"צ במבנה עם חורשה שהעיריה שכרה למטרה זו בבוחד.

בתכנית הקייטנה: הרצאות, סיו־רים, מלאכת יד ומשחקים. 2 ארוחות עיקריות ו־2 ארוחות ביניים. מידי בוקר יוצאים אוטובוסים לאסוף את הקשישים מכל שכונות העיר ואחר הצהרים הם מוחזרים.

יותקנו רמזורים בצומת ר' עקיבא — השומר בבני־ברק

מאת סופרנו בגוש דן

עיריית בני־ברק תיגש בקרוב להקמת מערכת רמזורים בצומת הרחובות ר' עקיבא־השומר.

פעולה זו תבוצע לאחר שבימים אלה שלח המפקח על התחבורה ב־מחוזות ת"א המרכז במשרד התחבורה מר רפי שהון מכתב לראש העיר הרב י. מאיר ולסגנו מר פדר־מן בו הודיע על אישור משרדו לביצוע העבודה בצומת זה ולהש־תתפות הקציבית למטרה זו.

כזכור, היו בעבר בצומת זו תאו־נות דרכים שהביאו להתמרמרות של התושבים. באותה עת הודיע ראש העיריה לתושבי הסביבה כי העי־ריה תוכל לגשת לביצוע הרמזורים לאחר קבלת אישור תקציבי האישור עקרוני של משרד התחבורה. כאמור, עתה הגיעו האישורים המתאימים.

ד"ר מנחם לנדר — מ"מ מנהל שירותי הריפוי

עם צאתו של ד"ר ישראל פרייס לשנת הוראה כפרופ' לבריאות ה־ציבור באן־ארבור, מישיגן, ימלא את מקומו כמנהל שירותי הריפוי במשרד הבריאות ד"ר מנחם לנדר, שמילא עד כה תפקיד עוזר הרופאי של פרופ' מנציל, מנכ"ל המשרד.

יוגבר הפיקוח על משווקי מזון

…יר להרחבת הפיקוח על משווקי … ולהעמקתו הוחבר בימים אלה … מנהל שרות המזון במשרד ה־… …אות אל כל לשכות הבריאות ה־… …זות והנפתיות.

…מנם, הדגש על מוצרי מזון תל… על היצרן וגם על השווק, וב־… כלל היותה ההתייחסות אל היצרן … האחראי העיקרי. אולם, מן ה־… …י שהמשווקים לא יתפסקו בתיווך … בי אלה יוסיעו סחורות בהתאם … …צים או פגרסים. ישנם תחומים … …ם, כמו סימון ותאריכים ומשקל, … …ר נמצאים גם בתחום אחריותו של … …שוק ועליו להם דעתו לכך. שרות … …זון, בעזרת לשכות הבריאות, יגי־… …את הפיקוח ובמקרה הצורך יגיש … …יעת נגד המשווקים בנוסף ל־… …יעותיו נגד היצרנים.

שנתון הממשלה יופיע רק בעברית

שירות הפרסומים של מרכז ההס־… …ה מוציא לאור במשך שנה למעלה … …אה פרסומים המקיפים קשת נוש־… …ם מגוונת. מאז ראשית 1975 הת־… …זו הפרסומים בעיקר בנושא ה־… …יני, הכלכלי ובכל הקשור לאיכות … …בחברה במדינת ישראל.

מנהל שרות הפרסומים, מר יעקב … …שמסר פרטים אלו אתמול בפני … …גל הבכיר של מרכז ההסברה ה־… …ף, כי שנתון הממשלה החדש ה־… …יד להופיע בחודש אוקטובר יופיע … …ך אחד (לעומת שני כרכים ב־… …נים קודמות). התפרסם השנה ב־… …ברית בלבד, פרט לשמות אנשי ה־… …ל הדיפלומטי המאומלצים בישראל … יופיעו גם בלועזית.

בסדרה „בנטים" — הוכנה לפרסו־… …יות וביקוש — יצאו לאור השנה … …פרונים על מלחמת העצמאות וכן … …ל ציונות, זה זמרינה, בימים אלו … …ישלים החמשתו של ספרון נוסף על … …סכסוך הישראלי—ערבי.

החל ללמוד תורה ונגמל מסמים

מקרה גדיר חוצא דופן של צעיר …נגמל מסמים, בכוח רצון עצמי … אמונה — היה באחרונה במגדל העמק.

הצעיר, בן 21, בא ממשפחה הרוסה …היה מכור לסמים זה תקופה ארוכה. לפני שבועות, מספר הופיע באחד הימים בביתו של הרב דוד גרוסמן, רבה של מגדל העמק, והפיע בקשה כי הרב ילמד אותו תורה כדי שיוכל להיגמל מהסמים ההורסים אותו.

הרב הטיל ספק ביכולתו של הצעיר להיגמל מהסמים, לאחר שהיה מכור … בכל זאת הציע לו ללמוד בישיבה …ירושלמית, הצעיר הסכים ונשלח ל־ישיבה של בעלי תשובה. להפתעת הרב וכל שאר מכיריו הפסיק הצעיר להשתמש בסמים ונעשה לתלמיד ישיבה …, הלומד תורה בשקדנות … השבוע הופיע במגדל־העמק אצל הרב והודה לו על מה שעשה למענו בציינו כי מאז החל ללמוד לא הרגיש כל צורך ליטול סמים.

יחודשו החפירות בתל שקמונה

מאת סופרנו בחיפה

החפירות בתל העתיק של שקמונה בחיפה, יתחדשו בעוד 10 ימים.

אחרי 13 עונות חפירה שגילו ממ־צאים עשירים בדבר מאז ימי שלמה המלך במאה העשירית לפני הספי־רה ועד הכיבוש האיסלמי, במאה השביעית.

החפירה מנוהלת במקום מטעם המוזיאון לאמנות עתיקה במימון של עיריית חיפה.

השנה נועדה החפירות ללמוד את התרבות החומרית של כנען בירוחת החוף וקשריה עם התרבות הצידו־נית הצורית. בחפירות יעבדו מתנד־בים מתמסדות להשכלה גבוהה בחיפה ופועלים מהמדה.

* חשוד בשיגור מכתבי איום לעומדים היושבים בדין במשפטו של עמוס ברנס — מבוקש לחקירה על ידי המשטרה.

ארה"ב בעימות עם הערבים

(סוף מעמוד 3)

חיים עם הבעיות 24 שעות ביממה, תכל מחשבותם ומרצם נתונים לאלה. זה עוד נימוק להתחשב בעמדתו ולפעול בהתאמה עם אלה.

כל זה כל כך טבעי הגיוני, שהיה זה מיותר להסביר. אבל זה לא מובן להיפר־אינטלקטואלים יהודים, המתאמצים להוכיח „עצמאות" ומורדים להתעלם על חשבונם של צרכים חיוניים ובעיות מסובכות לעיוניות של ישראל ובטחונה. הם ממציאים כאילו „רעיונות חדשים" שאינם אלא חקוי של מאמריהם של סופרים כעמוס אילון ונתן ילין־מור וכדומיהם, המופיעים לאותן עמדות ביותר כשרון ובהירות. אנשי „פריזה" מצליחים גם לסבגן את הדעות האלה בשפה אנגלית כאילו מלוטשת, לערפל דברים ברורים ולהכניס תסבוכת יתירה בשאלות מסובכות בלאו הכי.

עזרה מיותרת לפורד

למעשה הם עוזרים לממשלת פורד־קיסינגר לדרוש מישראל ויתורים לטובתם של הערבים — ועזרה זו מיותרת לגמרי, אף מנקודת השקפתם הם. כי לממשל האמריקאי ישנם אמצעים יותר יעילים „להניע" את ישראל לקבל עמדות, — אחת היא אם יכונה זאת לחץ או לא — מאשר המאמריסטיקה הפלפולית בבלימה של אינטלק־טואלית מצפים על־אלה דאבאיים ריפורמיים.

דבריהם רק מנוצלים על־ידי התעמולה הער־בית, ומשפיעים לחזק את דעתם של אמריקאים בלתי־יהודיים לגבי…

בית־הספר החקלאי מקוה־ישראל

המדור להכשרת טכנאים. טלפון 03—842050

רישום התלמידים למסלול

לטכנאי הדרים

תשל"ו

נסתיים ביום שישי 15.8.75

הלימודים יחלו באוקטובר — 1975

מועמדים מסיימי י"ב כיתות בבתי־הספר החקלאיים והתיישבותיים, יפנו להנהלת בית־הספר לקבלת פרטים וטופסי הרשמה.

המועמדים יצטרכו לעמוד בפני ועדת קבלה.

עיריית בני־ברק — המחלקה לעבודה קהילתית

בשיתוף עם

המכון להשתלמות מקצועית משולבת

לנשים ונערות נפתחים קורסים מיוחדים בבני־ברק

* גזירה והפירה — * נברשות ואהילים

* עצבי דירתך — * התכשיט ואת

* צורפות ורקוע — * אמאיל

* שפות — * עבודות נוי 5×5

פרטים והרשמה: בימים א', ג', ה', בשעות 16.00—19.00 במחלקה לעבודה קהילתית ברח' חברון 4 טל. 787300

ניתן הרשמה גם בתערוכת תחביב מה־9.8—15.9 בבית יד לבנים ברח' פנקס 63, ת"א.

תנועת האשה הדתית לאומית — המדור להדרכה

משרד החינוך והתרבות — המחלקה לתרבות תורנית

סמינריון לימודי תורני

מוקדש לשנת ר' יהודה הלוי

יפתח בעז"ה בירושלים בפנימיית ישיבה „נתיב מאיר" רח' הפסגה 14 בית־וגן ביום שלישי כ"א מנחם־אב תשל"ה — 29.7.75

מחזור ג'

בתכנית:

שיעור יומי בספר הכוזרי בנושאים: א. ישראל עם נבחר; ב. ארץ ישראל בארץ נבחרת; ג. אהבת ישראל; ד. מצוות ישיבה בארץ ישראל; ה. תפילה. — בשיעורים משולבים פרקים במשנתו של הרב קוק זצ"ל. המרצה — הרב נחום נריה.

הרצאות:

- * היהדות הדתית הלאומית במבחן השעה — הת' מרים אליאש
- * גישתנו לשוויון זכויות האשה — הת' שרה שטרן־קטן, מרצה באוניברסיטה בר־אילן
- * המשמעות ההלכתית של מלחמות ישראל — מר ברוך דובדבני, יו"ר המרכז לחינוך דתי
- * יעודה של האשה ביהדות — הרב נחום נריה
- * עיוני תורה ותפילה — מר יעקב אורבך
- * פרשת השבוע
- * הקרנת סרטים על ירושלים — ע"י מרכז הסברה
- * פיתוח הגליל והסבר על קק"ל — הרב עמנואל פישר, מנהל המח' הדתית של הקרן הקיימת והת' לאה אפשטיין, מרכזת עבודת קק"ל של ארגוני נשים
- * טיול בהדרכת מדריך מקצועי. המסלול: גוש עציון, ראש צורים, אלון שבות, כפר עציון, תקוע, חברון — מערת המכפלה, קרית ארבע, בריכות שלמה וקבר רחל.
- * סיור בעיר העתיקה, הר ציון ובאתרים ההיסטוריים בליווי מדריך. תפילה ע"י הכותל המערבי
- * מסיבת סיום — דברי סיכום: הת' חנה חצרוני
- * תכניות ע"י משתתפי הסמינריון
- * שירה בציבור בלווי שיקופיות ואקורדיון חשמלי — ע"י צ. קוגל

סמינריון לימודי

לחברות מעיירות פיתוח ועולות חדשות

יפתח בעז"ה ביום ראשון י"ט מנ"א 27.7.75 בירושלים במכון להשתלמות של תנועת האשה הדתית לאומית — רח' בית לחם 69 בקעה

מחזור ב'

בתכנית:

- * שיעור — פרקים נבחרים מספר בראשית, גב' רחל דובדבני

הרצאות:

- * חלקה של האשה בעיצוב דמות המשפחה — גב' רבקה בורג
- * חינוך הבת לקראת חיי המשפחה — הרבנית רחל נריה
- * משמעותה של חלוציות לפני קום המדינה וכיום — הת' מ. אליאש
- * בעיות חינוך — שאלות ותשובות — גב' זהבה מלכואל
- * רבי יהודה הלוי 900 שנה להולדתו — הרב ד"ר ש. ז. כהנא
- * הבית הדתי מול הרחוב — גב' שרה ברגמן
- * הקרנת סרטים על ירושלים
- * סיור בגוש עציון וחברון, מערת המכפלה, קרית ארבע
- * ביקור בעיר העתיקה, הר ציון, קבר דוד ובאתרים ההיסטוריים, תפילה ע"י הכותל המערבי, סיור בהיכל שלמה ובמוזיאון האמנות
- * מסיבת סיום בהשתתפות הגב' פנינה נמיר והרבנית חוה באורי — מרכזת הסמינריון

במפלגה ובתנועה

המפד"ל—הפועה"מ בת"א

במועדון סניף נוה שרת ב־11 שעור בהרמב"ם ע"י הח' י. ש. שפירא.

בביהכ"נ עולי אפגניסטן נוה שרת ב"א שעור ע"י הרב י. יודי.

בביהכ"נ עולי אפגניסטן בב. שלם א' ב־4 שעור תורה ע"י הח' יצחק רבי.

בביהכ"נ „תפארת ישראל", רח' מתפללים ב־4 שעור תורה ע"י ר' זכריה כהן.

בביהכ"נ „זיכרון קדושים" כיפור שעור בפרשת השבוע לפני קבלת שבת ע"י הרב אלעזר הגר.

במועדון „רמת ישראל", דם ה' מכבים 19 שעור בפרשת השבת ב־2.30 שעור בגמרא ב־3.30 ע"י מר א. ארנברג.

בביהכ"נ „בר אילן" ב־10 שעור במסכת בבא מציעא ע"י הרב עזרא בר שלום.

בבית ישעיהו, צ'לנוב 18 ב־11 שעור במסכת בבא מציעא ע"י הרב מ. נוף.

בסניף המפד"ל חיפה

שיעורי תורה: בביהכ"ס הפועהמ"י בבית התנועה, רח' החלוץ 59 בשעה 7 בבוקר שיעור בגמרא ע"י הח' כהנם המר, ב־10.30 שיעור ברמב"ם ע"י החבר מאיר אורין. בכל יום רביעי ב־8 בערב שיעור בגמרא ע"י הרב ג. ראסה.

בביהכ"נ בשכון הפועהמ"י בקרית אליהו בשבת בשעה 10 שיעור בגמרא ע"י החבר יצחק לבנה, אחה"צ שיעור בגמרא ע"י החבר ישראל פולקביץ, בכל ימות השבוע לפני תפילת מנחה שיעור במסגרת לימוד דף היומי ע"י הרב בהרב ליבר.

בביכנ"ס המרכזי בקרית אליהו ב־שבת בשעה 3.30 ברמב"ם בהדרכת ה' דוד אורבך. ביום ראשון ב־17.30 שיעור ברמב"ם וביום חמישי 17.30 שיעור עיוני בספרי נביאים בהדרכת הח' דוד אורבך, בביהכ"נ המרכזי קרית אליעזר.

תנועת האשה הדתית לאומית ירושלים

עונג שבת במכון הרי פישל, ה־מרצה על פרשת השבוע ר' סוביה פישר. עיונים בתפילה הגב' שושנה הולצברג.

בבית הכרם בפנסיון מרגוע פרשת השבוע הרב דוד שפירא.

תנועת האשה הדתית לאומית סניף ת"א

פרשת השבוע: המשך שנקין ב־בית הכנסת, רח' המערכה 40. המרצה המתנכת גב' אופיר.

תל־אביב

בבית הכנסת הגדול בתל־אביב, אלנבי 110

בשבת יעבור לפני התיבה החזן מר שלמה כהן. ערבית 7.30. שחרית 8.

בבית התנ"ך בתל־אביב

בתערוכה „התנ"ך בדפוס ובאמ־נות", שנוסדה בחסות דוד בן גוריון מוצגים עתה פריטים חדשים של ספ־רים וציורים על נושא המקרא. כן מוצג בבית התנ"ך דגם של בית המקדש מתקופת הורדוס — לפי גירסה „תפארת ישראל". התערוכה פתוחה בכל יום ב־9.30—1.30 לפנ־היצ בבית התנ"ך, שד' רוטשילד 16. בשבת הכניסה ללא תשלום.

חיפה

בית כנסת לנוער בבית ממשך „יבנה — נצח ישראל"

התפילות בכל ליל שבת לפני זמני הדלקת הנרות ובשבת בבוקר ב־7.30 לפני התפילה שעור בתלמוד ע"י ה־מורה הרב ישעיהו נבר ב־8.15 תפי־לה. לפני קריאה לימוד משניות ע"י הרב הנ"ל לזכר תלמידי ביה"ס ש־נפלו במערכות ישראל.

* שר התחבורה הינחה את מנהל נמל התעופה בן־גוריון לבדוק בדיחפות את הטענות בדבר ליקויים בשרותי המסעדה וטיב המזון בנמל התעופה.

נרשמו לנשואין

[illegible]

הרבנות הראשית המעצה מרחבית חיפה

[illegible]

המועצה הדתית קרית־ים

[illegible]

לשכת הרבנות קרית־אונו

[illegible]

היום

יום ששי, י"ז אב תשל"ה, 25.7.75

פרשת עקב

הפרק: איוב כ"ח־כ"ט; המשנה: טהרות ד', ו"ה; הדף: ברכות ל"ב; ההלכה: או"ח תקצ"ד, ביד".

בשבת־קודש

הפרק: איוב ל"ח־ל"ט; המשנה: טהרות ד', ח"ט; הדף: ברכות ל"ד; ההלכה: או"ח תקצ"ד־ה, ה"ב.

שידורי ישראל

חדשות בעברית — בגלים א', ב', צ' — כל שעה.

09.55 (א) חדשות באנגלית

10.55 (א) חדשות בצרפתית

17.55 (א) חדשות באנגלית

18.50 (א) חדשות בצרפתית

שידורי הבגיות לעולים (ב): עברית — 19.00; יידיש — 19.30; לאדינו — 20.00; מוגרבית — 20.15; רומנית 20.30; רוסית — 20.45.

[illegible]

רשת א'

[illegible]

רשת ב'

[illegible]

גלי צה"ל

[illegible]

טלוויזיה כללית

15.00 לדרוזא באהבה. 15.25 שלום ל־בוא שבת — פרשה „עקב", שבוע ר' שרים צבר רעים.

מוצש"ק

רשת א'

[illegible]

רשת ב'

[illegible]

גלי צה"ל

[illegible]

טלוויזיה כללית

[illegible]

דרושים

בעלי תפילה

למוספים לימים נוראים

רצוי שידעו לתקוע בשופר

טל' 742291

חזן בעל תפילה

ותיק ומנוסה

מעונין להתפלל

בימים הנוראים

לפנות טל' 03־478835

משעה 4.00 בבית

במוצ"ש 26.7.75

הבימה:

על קלות יעת:

באולם הקטן ב"9

הקאמרי:

קוריולנוס ב"9.0

תיאטרון עירוני חיפה

הקוף

הצ'וקר: ת"א „בהמבוי"

שיק: ת"א „בהדור"

הצפה

עתון יומי

HATZOFE

DAILY

המו"ל: הצופה בע"מ. העורך: ש. דון־יחיא. מערכת ומנהלה: תל־אביב, רח' המסגר 66. טל. 35421. ת"ד 2045. השבון בנק הדואר 61144 * סניף ירושלים: רח' בן־יהודה 3, ת"ד 114. טל. 234910, בערב טל. 528344. 35609 * סניף חיפה: רח' ארלוזורוב 1. טל. 563628 ... ת"א רח' המסגר 66. טל' 33158

אין המערכת מחזירה לתוכן המודעות והמכתבים

לוח הצפה

* **דרוש** אדם להשגחה על קשיש ת"ח ולעזור לו כל יום בשעות 8—2.30 לפנה"צ ופעם בשבוע בשעות הערב, משכורת טובה מובטחת. להתקשר אחה"צ — 282066.

* **בראשל"צ** בשכ"ם, 3 חדרים לוקסוס, למסורתיים. צ'לנוב 12 כנ"סה מסמילנסקי. שמיר.

* **כדאי לראות** - בבני ברק 3 הנול מואר, 3 כיוונים, כרוזות ומ־שופרת 767031.

* **פיליפ** הקונה רהיטים אנטי־קות, פרידידרים, טלוויזיות וירושות — 804938 בערב 876852.

* **דירה** בירושלים, להחלפה ל־שבועיים באוגוסט בדירה בקרבת הים. טלפון 02—34592.

* **בעל תפילה** וקריאה מהמש מקום מתאים טל' 03—31739 אחה"צ.

* **למשפחות** מסורתיות, בקרבת אוניברסיטת בר־אילן דירות בגדלים שונים במהירים ובתנאי תשלום נוחים. משכנתא עד 48,000.— ל"י, כניסה בעוד 10 חודשים. אפריקה ישראל להשקעות בע"מ, 03—751540, 03—50281, 03—7557191

* **דרושה** מטפלת 7 שעות ביום. בדבר פרטים גא. לטלפן 705230 מ־שעה 4.00 אחה"צ.

* **קרית הרצוג** בני־ברק, 3, חד־רה, ק. ב- 158,000 (כולל משכנתא). 21105.

* **בגלל פירוק** שותפות, למכירה, מפעל להפירה, מבוסס, 40 עובדים, עבודה בטוחה ליצוא רווחים טובים, פרנסה ל־6 משפחות. 057—94321.

* **בהזדמנות** למסירה בשכ"ח סלון פאות והזרוקות, פרנסה בשפע, ת.ד. 2059 בני־ברק.

* **דרושה** ספרית מעולה לשעות אחה"צ וכן מגלגלת מתלמדת לפנה"צ טל' 794323.

* **בבני ברק** חדרים. מרוהטים לתקופות שונות + מרפסות + פנט־יה + מזגן. טלפון 98 71 76 (03).

* **דרושה** נערה דתית לעזרה במשק בית עם־ לינה. הנאים טובים לטלפון 749834.

* **למכירה** בבני ברק 3 חדרים, ברח' הרצל פינת עקיבא. כיווני אוויר, מערב, מזרח. טלפון: 784751

* **למכירה** בבני ברק 4 חדרים לוקסוס דו־חזית ת' סוקולוב 28 די־רה 6.

* **למכירה** חנות מעדנים. פרנסה לשתי משפחות לצלצל בערב 784303 בני־ברק.

לוח ירושלים

* **בירושלים** לקייטנים דירה מ־רוהטת 3 חדרים ב„בית וגן" לאוגוסט טל: 02—527285.

* **בירושלים** בבניסה לגבעת־מרדכי, (מול הרצוג), למכירה 3 חדרים + שלוש מרפסות, מטבח מסודר, ישר. הסקה וגן מרכזיים. טלפון 02—67244 02—222851.

* **להשכיר** דירה בת 2½ חדר בגבעת־מרדכי הישנה, רח' אביעזר 18 ק. ב'. לפנות: 02—30793 משעה 8 בערב 04—662286 כל שעות היום והערב.

* **לגן** קדם תורה. דתי בקרית משה דרושה. גננת מוסמכת בעלת נסיון לפנות עם פרטים מלאים לת.ד. 6310 ירושלים.

* **בעזרת תורה**, 3 חדרים, קיר, 245,000.— 02—221544.

לוח חיפה

* **בחיפה** התוך! למכירה בהדר עליון 3½, מרפסות ונוף, קומה ב' 04—662440 בערב.

האופרה הישראלית

אלנבי 1 תל־אביב * טלפון 57222

26.7	ספינת השעשועים — ת"א
28.7	ספינת השעשועים — ת"א
30.7	ספינת השעשועים — ת"א
31..	תרוכה צרצר — תל אביב

בתי קולנוע

ירושלים

שעות ההצגה: בימי חול — 4.00—7.00—9.00

אוריון	אימה על העיר
אורנע	שבוע 2 — אליס לא גרה כאן יותר
ארנון	על קופים ואנשים
הבירה	החיפושית דוהרת שוב
מיטשל	שבוע 6 — סנוקר
פאר	שבוע 8 — האיש שהימר על חייו
דרייב אין 10.15	שבוע 2 — מי אתה ש?

חיפה

ארמון	שבוע 2 — חופשה מטורפת, שלגיה ושבעת הגמדים
חן	שבוע 8 — צ'יינה טאון ברובע הסיני
אורלי	שבוע 2 — זהו בדור
אודה	9 — יהיה טוב סלומוניק
אמפי	שבוע 2 — שלושה ועוד אחת
פאר	שבוע 5 — סנוקר
רון	שבוע 5 — יהלומים

תל־אביב

אסתר	9 — יהיה טוב סלומוניק
גורדון	שבוע 4 — אדית פיאף
גת	שבוע 8 — על קופים ואנשים
חן	שבוע 5 — רובין הוד
סינרמה	שבוע 5 — סנוקר

מכתבים אל האחרים

שכר הלימוד בבתיה"ס העל־יסודיים יועלה ב־45 אחוזים

תונהג טבלת הנחות בת עשרים דרגות

שכר הלימוד בבתיה"ס העל־יסודיים בשנת הלימודים הבאה (תשל"ו) יועלה ב־45 אחוזים לעומת תשל"ה, תוך כדי ביצוע שינויים מרחיקים בשיטה שעל פיה ניתנות ההנחות להורים בשכר הלימוד. על כך החליט היום (יום ה') שר החינוך והתרבות, מר א. ידלין, לאחר שתיים סדרות התייעצויות בנושא זה עם שר ה־אוצר וחברי ועדת השרים לענייני כלכלה, ונועד עם נציגי ההסתדרות, מרכז השלטון המקומי וועד ההורים הארצי.

הקלה על בעלי הכנסות נמוכות ובינוניות

בהתאם להחלטת שר החינוך יהיה גובה שכר הלימוד בתשל"ו כדלקמן: כיתה ט' — חינוך חובה חינם, כיתה י' — 3,230 ל"י (לעומת 2,228 ל"י בתשל"ה), כיתה י"א — 3,420 ל"י (לעומת 2,356 ל"י), י"ב—י"ד 3,580 (לעומת 2,469 ל"י).

בשנת הלימודים הבאה תונהג טב־לה הנחות בשכר לימוד בבתיה"ס העל־יסודיים בת 30 דרגות הנחה (לעומת 10 דרגות שהיו בתשל"ה) המבוססת על ההכנסה לנפש על פי טבלה זו משפחה אשר הכנסתה לנפש אינה עולה על 425 ל"י ייהנה פטור מוחלט מתשלום שכר הלימוד (לעומת 270 ל"י לנפש בתשל"ה). כל מי שמשתכר בין 426 ל"י לנפש ל־1,125 ל"י ייהנה מדרגות הנחה שבין 5—95 אחוזים בהתאם לשיעורי בטבלת ההכנסה לנפש. בעלי הכנ־סה העולה על 1,125 ל"י לנפש ישל־מו את מלוא שכר הלימוד (לעומת 540 ל"י לנפש בתשל"ה).

בשיטה ההדשה בת 30 הדרגות יש משום הקלה בנטל והחסי של השלום שכר הלימוד על בעלי הכנסות נמו־כות ובינוניות. אנשי משרד החינוך מעריכים — על פי בדיקה מוקדמת — כי יותר הורים ייהנו מהנחה ב־שכר הלימוד בתשל"ו לעומת תשל"ה.

עם זאת, מן הראוי לציין, כי גם לאחר אישור שיטת הדרגות החדשה יוצלו בתשל"ו שיעורי ההשלום של ההורים.

הממשלה תממן ההתייקרויות בתשל"ו

יצויין, כי גם לאחר העלאת שכר הלימוד בבתיה"ס העל־יסודיים בשנה הבאה ישאר חלקה של הממשלה ב־מימון הוצאות החינוך העל־יסודי ב־כיתות י"—י"ב במדינה כפי שהיה בתשל"ה. דהיינו כ־250 מיליון ל"י לשנה, המהווים כ־60 אחוז מכלל ה־הוצאות.

שר החינוך והתרבות הודיע, כי ההתייקרויות הצפויות במרכיבי שכר הלימוד בשנת הלימודים הבאה לא יחולו על ההורים ויספגו במלואם ע"י הממשלה. משרד החינוך והתר־בות יפרסם בימים הקרובים חוזר מפורט שישלח לכל הבעלויות על בתיה"ס העל־יסודיים, לכהנלי מח־לקות החינוך ברשויות המקומיות, ו־למנהלי בתיה"ס, שיהיה פירוט מלא של שכר הלימוד ושעורי ההנחה ב־שכר הלימוד המדורג בשנה הבאה.

20% מפועלי התפעול בנמלים מובטלים

מליאת מועצת רשות הנמלים ש־התכנסה אמש לישיבתה החודשית, הקבועה, שמעה ממנכ"ל הרשות, אהרון רמז, דווחים בנושאי תפעול שוטפים ודנה בבדזן. בין היתר סקר מנכ"ל הרשות את מצב עבודות ה־פריקה והטעינה בנמלים וציין, כי בעקבות הירידה החדה במטעני ה־יבוא, מובטלים עתה מדי יום בשני נמלי הים התיכון (חיפה ואשדוד) למעלה כ־20 אחוז מפועלי התפעול, שהם כמה מאות עובדים.

במהלך הדיון נסקרו ונדונו כמו כן נושאי כוח אדם, מסופי מכולות, הערכות תיפעולית בנמלים ועוד. כן חזרה מליאת הרשות ואשרה, על פי מדיניותה שנקבעה בעבר, את עמדתה בכל הקשור לשחרור מכולות מהנ־מלים למסופי המכולות הפרטיים.

ועדת הכספים דנה בקיצוצים

ועדת הכספים של הכנסת דנה אתמול בקיצוצים בתקציב המדינה. זאת בעקבות החלטת הכנסה בעת אישור התקציב לפני כחודש בדבר קיצוץ סכום של 550 מיליון ל"י כולל 300 מיליון ל"י מתקציב השיכון (שהופחת בעת אישור התקציב), ו־250 מיליון ל"י מתקציבים מיוחדים הנה הודעת יו"ר ועדת הכספים הח"כ ישראל קרגמן, כי האוצר יקצץ ב־תקציבי המשרדים בסכום של 250 מיליון ל"י ויחזיר את הסכום לאחר מכן לתקציבים מיוחדים.

ועדה הכספים אישרה אתמול העב־רה סכום של 210 מיליון ל"י ל־תקציבים מיוחדים מהמשרדים השו־נים ובישיבה קרובה תדון בהעברת היתרה של 40 מיליון ל"י. הקיצוצים נעשו בכל המשרדים פרט למשרדי התחבורה והמשטרה, שלגביהם טרם סוכם העניין.

1,210 משרות

לא בוצעה הפחתה במשרדי ה־חינוך והתרבות, הבריאות והסעד — פרט לנושאי כח אדם. סך הקיצוץ מורכב מקצוץ בפעולות וקצוץ בכח אדם. צימצום עובדי התקן מסתכם ב־1210 משרות (36 מיליון ל"י) ועוד כ־10 מיליון ל"י עובדים ארע־יים.

על פי הצעת היושב ראש שלה, הח"כ ישראל קרגמן, הטילה ועדה הכספים להקים ועדת משנה קבועה שתבחון אפשרויות של קיצוצים נוס־פים בהקציב המדינה.

הוספות להפחתת הירידה הכללית

ועדת הכספים החליטה להוסיף ל־פעולות שונות סכומים מסויימים ש־יופחתו מהרזרבה הכ"לית כך שסך התקציב לא יגדל. בין התוספות כלולים: הסברה בחו"ל — 6 מיליון ל"י, תנועות נוער — 4 מיליון ל"י, המועצה הלאומית למניעת תאונות — 250,000 ל"י, האגודה לשיקום האסיר העבריין — 300,000 ל"י, קרנות מילגות ע"ש מיכאל חזני ז"ל ויוסף ספיר ז"ל — כ"א 250,000 ל"י, הרזרבה לשירותי התנדבות — 300,000 ל"י, וקייטנות לאמהות מטופלות בילדים — 500,000 ל"י.

עובדי משרד ההקלאות יקפיאו החרפת הסנקציות

עובדי משרד החקלאות הקפיאו את החרפת הסנקציות שנועדו להיום עד יום ג' הבא, כדי לאפשר לחבר הוועדה המרכזת של ההסתדרות, מר גדעון בן ישראל לבדוק את הנושא. זאת, לאור העובדה שתביעת העוב־דים לתוספת דמי אחזקה לרכבם מסתמכת בין היתר, על הבטחה ש־ניתנה להם בכתב מידי שר החקל־אות מר א. אוזן כבר לפני כמה חוד־שים כי תביעותיהם יענו.

בשלב ראשון השביתו העובדים את ריכבם והם אינם יוצאים לשטח. בשלב הבא של הסנקציות, שיתחיל כאמור ביום ג' הבא, אם לא יושג עד אז כל הסכם, ינתקו העובדים כל קשר עם הארגונים והאיגודים השונים הזקוקים לשירותיהם. כמו כן יפסיקו את כל השירותים הציבו־ריים, שחרור כספים והלוואות פיתוח ועוד.

נעצרו 10 מותיקי שגב

10 מתושבי הכפר שגב נעצרו אתמול ל־5 ימי חקירה בפקודת שופט השלום מאיר דואק בעכו. בא כח המשטרה טען, בפני השופט כי ה־5 חשודים בהקיפות, גרימת נזק והתנהגות פריעה.

העצורים אמרו לשופט כי בכוונתם לקיים שביתת רעב.

זכו בהגרלת הפיס

בסך 500,000 ל"י זכה המספר: 614291.

בסך 100,000 ל"י זכה המספר: 640908.

בסך 50,000 ל"י זכה המספר: 625421.

בסך 10,000 ל"י זכו המספרים: 241376 ; 524582.

בסך 5,000 ל"י זכו המספרים: 025020 ; 028382 ; 038656 ; 306910 ; 379099 ; 446992 ; 546800 ; 592000 ; 061404 ; 719298.

בסך 1,000 ל"י זכו הכרטיסים שמספריהם מסתיימים ב־: 11625; 19437; 36719; 38861; 67801; 68611; 72798; 80677; 85551.

בסך 500 ל"י זכו הכרטיסים שמספריהם מסתיימים ב־: 17988; 26339; 28862; 36495; 70071; 71452; 80643; 86163; 89318; 94189.

בסך 200 ל"י זכו הכרטיסים שמספריהם מסתיימים ב־: 2342 ; 9395 ; 9724.

בסך 100 ל"י זכו הכרטיסים שמספריהם מסתיימים ב־: 0729 ; 1561 ; 1807 ; 1811 ; 2084 ; 2252 ; 2308 ; 2361 ; 2525 ; 3690 ; 2710 ; 2723 ; 3973 ; 4140 ; 4370 ; 4997 ; 5020 ; 5152 ; 5261 ; 5276 ; 5311 ; 5426 ; 5575 ; 5997 ; 6880 ; 7062 ; 7358 ; 7438 ; 7607 ; 7789 ; 8484 ; 8533 ; 8602 ; 8896 ; 9218 ; 9342 ; 9623 ; 9773 ; 9879 ; 6320.

בסך 6 ל"י זכו כל הכרטיסים ה־רגילים שמספריהם מסתיימים בספ־רה: 5.

מנכ"ל משרד הפנים ח. קוברסקי:

יש לחייב ראיית חשבון ברשויות המקומיות

מאת סופר „הצופה"

פעולת רואי חשבון ברשויות המקומיות איננה פעולת עקרונית אם הכוונה ביקורת על מישהו, היא מעוגנת בחוק ומטרתה צילום של מצב ומלא של מצב הכספים וה־התשבוניות ברשויות.

דברים אלה אמר אתמול מר חיים קוברסקי, מנכ"ל משרד הפנים בדיוני מרכז השלטון המקומי בת"א, בהם השתתפה גם ועדת המינויים של ה־כנסת.

מר קוברסקי הדגיש כי קיימת עובדה שהיקף תקציבי הרשויות ה־מקומיות גדל ובעקבות זאת השירו־תים הניתנים על ידן, ויש להראות את מצבם הכספי כמות שהוא ולא לעומת ראיית החשבון, הביקורת. כפי באמצעות אומדנים והערכות מצב. לעומת ראיית חשבון הביקורת, כפי שהיא מתבצעת ע"י מבקר המדינה וע"י המבקרים הפנימיים, אין היא מקרית.

הופעל רק כשליש מהוראות

מנכ"ל משרד הפנים אמר שראיית החשבון הופעלה רק כשלב ראשון ב־שבעים מתוך 197 הרשויות המקו־מיות במדינה. תוצאותיה, ציין, מ־כיוון עד כמה היא עוזרת לא רק לממשלה אלא גם לראש הרשות ה־מקומית המקבלת תמונה מצב מדו־יקת. משרד הפנים קיבל מכתבי תודה והערכה מראשי הרשויות המקומיות שציינו את החשיבות של ראיית ה־חשבון. בסיום דבריו הביע מר קו־ברסקי צער על ההיתדיינות המשבית סביב נושא זה והפירושים הלא נכונים שניתנו לה. הוא חזר והדגיש את החשיבות הענינית והציבורית למינהל תקין.

בסוביבת עיתונאים שנתקיימה ל־אחר ישיבת המרכז הביע יו"ר ה־מרכז המקומי את צערו על הפירסו־מים סביב נשא ראיית החשבון ו־הדגיש כי גם הרשויות רואות ברכה רבה בפעולה הזו. באותה הזדמנות ציין יו"ר ועדת הפנים ואיכות ה־סביבה של הכנסת ח"כ יוסף תמיר שאף הכנסת חייבת פעילות זו כמכ־שיר פיקוח יעיל.

הוגבר הפיקוח על משמעת בצה"ל

לאחרונה הוגבר הפיקוח על ה־משמעת בצה"ל, וחכינו להשגים לא מבוטלים למרות פרק־הזמן הקצר יחסית שאנו עוסקים בתחום הזה — דברים אלה אמר היום (יום ה') קצין משטרה צבאית ראשי, תא"ל זלמן ורדי, במיסדר הסיום של קורס סמלים, שוטרות ושוטרים, שנערך באחד מבסיסי ההדרכה במרכז ה־ארץ.

בהמשך דבריו ציין הקמצ"ר, כי בעת האחרונה פחת מיספר התאגוה ההגפנעים, וחל אף שיפור בהשמעת הלבוש, אך „עלינו להתמיד — וללא ליאוש". לפיכך, המדובר לא במיבצע לפרק זמן מוגבל, אלא בשיגרת חיים אין שום ספק, שאפשר להגיע להש־גים טובים יותר.

בסיום הטקס העניק תא"ל ורדי את הדרגות לחניכים המצטיינים: רב"ס משה צירנוביץ, רב"ס מאיר דדון וסמל חיים קראוזקר.

אישים ומוסדות

— נשיא המדינה, פרופ' אפרים קציר, קיבל אתמול את הקרדינל מפילדלפיה, מראשי הכנסיה הקתו־לית בארה"ב. ד"ר משה ישי הגיש לנשיא המדינה את ספרו החדש „ארץ ברוכת שמש — זכרונות בראשית השירות הדיפלומטי של ישראל.

— שגריר הולנד מר כריסטיאן בבנ'מין אריינס הגיש אתמול את כתב האמנתו לנשיא המדינה, פרופ' אפרים קציר.

לקראת ביטול ה„טיפים" בנמל התעופה

שרי האוצר והתחבורה החליטו אתמול להקים צוות ביצוע בין־משרדי שעליו יוטל ליישם את ההסדר בדבר הפסקת לקיחת „טיפים" בבית הנתיבות של נמל התעופה בן־גוריון.

הצוות יבוא בדברים עם נציגות העובדים כדי לקבוע את התנאים שבהם יפסק נוהג זה — העומד בסתירה להוראות המחייבות עוב־די מדינה הגורם — לא אחת — לאי נעימויות בשדה.

שביתת פתע של סבלים בנמל בן גוריון

עובדי הטעינה והפריקה בנמל בן גוריון הכריזו אתמול בשעות הערב, על הפסקת עבודה פתאומית במחאה על כך שאחד מחבריהם נלקח על ידי משטרה הנמל לחקירה כחשוד בגניבה ממטוס נתיבי אויר תורכיים.

יעקובי: מיזוג הקואופרטיבים יהיה בשלבים

מאת סופרנו לעניני תחבורה

יתכן ומיזוג הקואופרטיבים לתחבורה „אגד" ו„דן" יהיה בשלבים ובהתחלה ימוזגו רק פונקציות ותפ־על ורק אח"כ יהיה מיזוג מלא — אמר אתמול שר התחבורה, מר ג. יעקבי, בפגישה עם כתבי התחבורה הוא מסר כי פנה לקואופרטיבים וביקש להתחיל בבירורים מעשיים למיזוג. כמו"כ עומדים להקים צוותות משותפים, משרדי האוצר, התחבורה, הברת העובדים והקואו־פרטיבים לביצוע האיחוד.

מנכ"ל משרד התחבורה, מר ד. הירם, מסר כי הקואופרטיבים קיבלו כל מה שחייבים להם על חשבון ה־התחייבויות. „אגד" קיבל 20 מיליון ל"י ו„דן" 7 מיליון ל"י. נוסף לזה מקבל עתה „אגד" 4.4 מיליון ל"י לחודש ו„דן 900 אלף ל"י.

בפגישה נמסר כי הימשך המגמה של מתן עדיפות לתחבורה הציבורית ובין היתר יתווספו עוד רחובות ב־ערים הגדולות שיהיו מיועדים לתחבורה זו (הרחובות אלנבי, הרצל, יפו, שדרות הרצל בירושלים ר צוד).

ר' בנימין איציקסון ז"ל למנוחות

אתמול הובא למנוחות בבית ה־עלמין בחיפה ר' בנימין איציקסון ז"ל שנפטר באופן פתאומי בביקור בתל אביב. המנוח היה מותיקי תנו־עת „תורה ועבודה" בבוקרשט, מז־כיר הסניף במקום וחבר במוסדות צבוריים רבים. בשנת תרצ"ס נבחר כציר לקונגרס הציוני והיה פעיל בקהילה היהודית משך שנים רבות. הניח אשה, בת, נכד ומשפחה בכל חלקי הארץ.

מגמה למנוע שביתת צוותי האוויר של חב' „אל על"

מאת סופרנו לעניני תחבורה

חברת „אל על" פועלת ותיפעל לפי הוראות האוצר ולפי החוק ואין שחר לטענות צוותי האויר כאילו הם מבקשים לפעול לפי החוק אך החברה מסרבת — הגיב אתמול שר התחבורה על איומי צוותות האויר לשבות ביום א'.

בדברו בפגישה עם כתבי התחבורה בת"א אמר מר יעקבי כי אין כל חדשה לסיכומים עם צוותי האויר כי כבר לפני חודש הבטיחו להם שר האוצר ושר התחבורה כי יישמר הכנסה הנטו שלהם. אם יממשו את האיום וישבתו יהיה זה משגה חמור הדבר יפגע באינטרס שלהם עצמם, הוסיף.

המגעים בין הנהלת „אל על", נציגי משרד האוצר, ועד איגודי צוותי האויר שנמשכו עד שעה הערב של אתמול במגמה למנוע שביתה של 2 שעות ביום א', נס־תיימו בינתיים ללא סיכום.

נערה נהרגה במכת חשמל

נערה בת 18 ממעברת קרית חיים, יפה אלבז, התחשמלה למוות בשעת הפעלת מכונת כביסה. המנוחה הועב־רה לבית החולים רמב"ם בחיפה, שם נקבע מותה.

המשטרה פתחה בחקירה, ובמסגרת זו השיגה צו מאת שופט שלום בדבר עריכת בדיקה במכון לרפואה משפ־טית, לשם קביעת נסיבות המוות. השופט נתן קלייברגר לבקשת ה־משטרה והורה להעביר את הגופה למכון לרפואה משפטית, כדי לקבוע נכונה את נסיבות המוות.

יפוי־כוח לאיגוד העתונאים להמשיך במאבק

הכנס הארצי של עתונאי ישראל החליט אתמול לייפות את כוחה של הנהלת האיגוד הארצי להמשיך ב־מאבק להשגת מלוא ההוצאות על רכב וטלפון לצרכי עבודה וזאת ב־כפיפות לזכרון־דברים שנחתם עם המעבידים, בדבר הקמת ועדה ביצוע־פת לבדיקת נושא הרכב והטלפונים לעתונאים.

הכנס נערך בבית סוקולוב בת"א בהשתתפות נצ"ני אגודות העתונאים מכל הארץ. הכנס החליט לאשר את הצעדים שננקטו עד כה במאבק ל־השגת מלוא ההוצאות על רכב וטל־פון לצרכי עבודה, שהם כלי־ייצור של העתונאים, וייפה את כוחה של הנהלת האיגוד הארצי להמשיך ב־מאבק זה ולנקוט בכל האמצעים ה־ארגוניים כפי שייראו לה. ההחלטה נתקבלה ברוב של 64 קולות נגד 8 ו־2 נמנעים. הצעה אחרת, הדוחה את זכרון הדברים שנתקבל בין ה־צדדים וקוראה למאבק מידי תקיף — נדחתה.

תוקם ועדה משותפת לאיגוד ה־ארצי של העתונאים, לרשות השידור ולאיגוד הנהלות העתונים, לבדיקה נושא הרכב הטלפונים לעתונאים. חברי האיגוד הארצי, הנובע מהפעלת הרפורמה. הוועדה תסיים תפקידה תוך חודשיים.

ההסדרים שיוסכם עליהם בוועדה יופעלו החל מ־1 ביולי ואף ייזקפו בחשבון התשלומים ששולמו בפועל עבור יולי ואוגוסט כמפרשות, הכל לפי העניין.

תוספת היוקר תשולם לפי הכלליה שייקבעו במדינה.

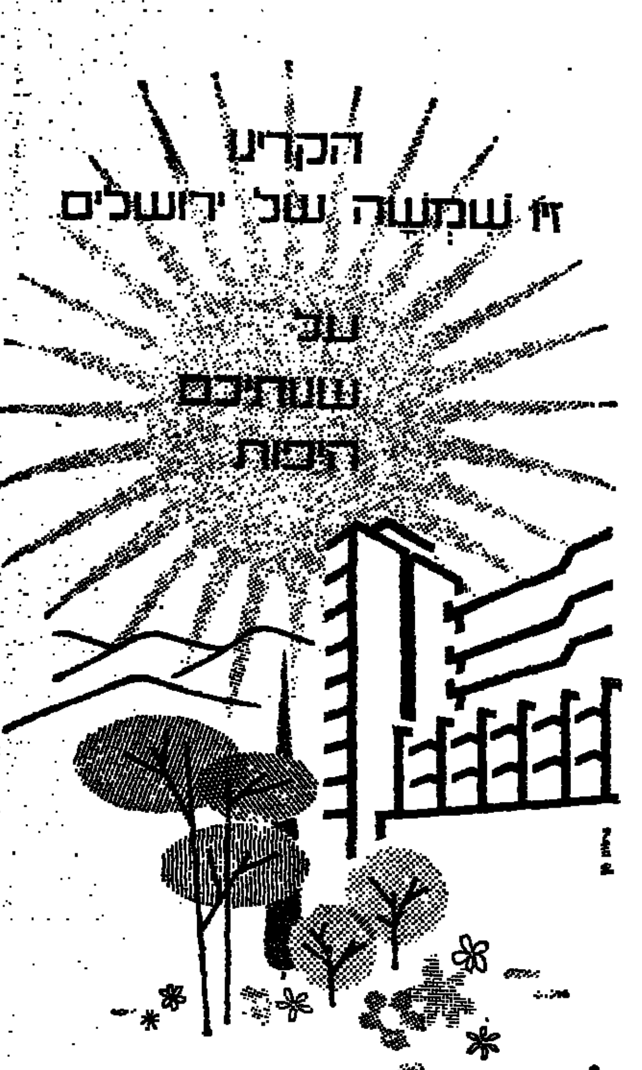

בנוה שמחה

מעון הורים לחפצים בחיים נעימים, ברמה גבוהה ובאוירה חרדית.

NSH

קרית מטרסדורף ירושלים · טל. 525326, 531774

למר אהרן נואיר ורעיתו

איחולינו מקרב לב

לנישואי בנם

א ל י א ב

עם בחירת לבו זיוית

אריה פאלוך ומשפחתו
אלבן, חברת השקעות בע"מ
מלון „פאל" תל־אביב
מלון „גרנד־ביץ'" תל־אביב
ההנהלות והעובדים

בס"ד

קריאה נרגשת

הרינו בזה לפנות אל אחינו בנ"י די בכל אתר ואתר

בקריאה דחופה

אודות ת"ח מופלג בתורה ויר"ש השוקד על דלתות התורה יומם ולילה בישיבתנו הק' ישיבת „פורת יוסף" מתוך דחק וצער גדול שקשה לתאר מע"ג הכתב

עם תשע נפשות ב"ב היו"ו

הגרים בצפיפות נוראה בחדר וחצי קטנים עם רטיבות המסכן את בריאות המשפחה ובפרט של ילדיו הקטנים. אי לזאת אנו פונים ברחיפות לתמוך ולסייע בידי ת"ח גדול זה ומשפחתו השרויים במצוקה קשה, ובטוחים אנו בעם בנ"י רחמנים בני רחמנים שיבואו לעזרת ה' בגבורים לסייע במצוה יקרה וגדולה זו.

וכל המסייעים במצוה רבה זו יתברכו מפי עליון אמן

יע"י באנו עה"ח

הרב יהודה ש. צדקה — הרב בן ציון אבא שאול — הרב יוסף בבהר"י עדס

את התרומות נא לשלוח:

בירושלים: — הרב יעקב עדס, רח' יצחק שולל מס' 1; הרב אברהם שטייה, ה"ד 5679

בני־ברק: — הרב אליהו צדקה, רח' ר' עקיבא 146

תל־אביב: — הרב משה מאיה, רח' ביהאש 13, יד אליהו

חיפה: — הרב שמואל טלפנה, רח' התרן 10, נין הים

נ"ב: נא לגזור מודעה זו והדביקה במקום בולט

ביהכנ"ס המרכזי בשכונים א', ב', ג'
רח' שהליבר, בני ברק

מחפש בעל תפילה

מנוסה וירא שמים

לתפילות שחרית בימים הנוראים

● המעוניינים יפנו לגבאי ביהכנ"ס בכל יום בשעות 8.30 — 7.00 בערב.

פעילים דארה"ב

המרכז: רח' מלכי ישראל 33, טל. 521433, ירושלים

מחנות קיץ לילדי עיירות הפיתוח ולתלמידי מוסדותינו

מחזור א' (אזור הצפון) — לתלמידי מרכז אור יהיש וחצפת, סחות ז'—ח'. מתאריך י"ג מנחם־אב עד כ"ג מנחם־אב תשל"ה, בבנוני מהיבתא „ראש"ל, רח' דבוסינסקי 9, ירושלים.

מחזור ב' (אזור המרכז) — לעולות בוכרה ולתלמידות האגף לעולות בוכרה. שע"י מוסד „בית נאמן", בבנין „בית נאמן" בני־ברק.

מחזור ג' (אזור הצפון) — לתלמידי מהיבתא ישיבת מגדל העמק, כיתות ד'—ח'. מתאריך ט"ו מנחם־אב עד כ"ד מנחם־אב תשל"ה, בבנוני קרית היובל, רח' פורובסקו, ירושלים.

מחזור ד' (אזור המרכז) — לתלמידי ישיבה „משכן משה" בראש העין והמרכז. מתאריך כ"ג מנחם־אב עד ר"ח אלול, במרכז האזורי „אור משה" (קרמה לשעבר).

מחזור ה' (אזור הדרום) — לתלמידות אזור הדרום, סמינר חינוך תורני לבנות בנתיבות—קוזות (2 מחנות); במושב בית מאיר כוזה, ט"—י"א בתאריך י"ב מנחם־אב — כ"ג מנחם אב. בנתיבות כתות ז'—ח' בתאריך י"ט מנחם־אב — כ"ו מנחם־אב.

המטרה: לתת לילדי העולים ועיירות הפיתוח ולאלו הלומדים במוסדות פעילים דארה"ב, וכן לתלמידה הלימודית בסמינרים ובמוסדותינו, הבראה, נופש וקייטנה, על מנת לקרבם לתורה ומצוות ועידודם ללימודים במוסדות קודש.

למד כתיבה במכונה תוך 12 שעות בלבד!

שיטה עיוורת

קורסים בעברית ובאנגלית מתחילים כל יום!

השיטה האורקולית הבינלאומית היחידה בארץ, בשמוש צ.ה.ל. ומשרדי ממשלה.

הנחות לתלמידי ישיבות

סייט אנד סאונד

תל אביב: רחוב אלנבי 98, טלפון 624281 (שעות העבודה 8.00 — 20.00)

ירושלים: רחוב המלך ג'ורג' 5 (שעות העבודה: 8.00—13.00 ; 15.30—19.30)

מכון הרי פישל לדרישת התלמוד ומשפט התורה ירושלים

מכון הראי"ה קוק זצ"ל לחקר ולהסברה של משנת הרב קוק ירושלים

למלאות ארבעים שנה להסתלקותו של

מרן הראי"ה קוק זצ"ל

הופיע זה עתה הספר

"רואה האורות"

בשני חלקים:

א. שירת האדם במשנת הרב
ב. שירת התשובה במשנת הרב

מאת

פרופ' רבי חיים ליפשיץ

מחיר הספר 58 ל"י (למעלה מ־400 עמ')

✱

נשאר מספר מצומצם של ספרנו „חזון ישראלי"

המחיר 24 ל"י

לבני ישיבות, למוסדות חנוך הוצאת הנהגן הנחה. המעוניינים ברכישה יפנו למכון הראי"ה, מרכוס 5, ירושלים בצירוף המחאה.

לצה"ל דרושים באזור המרכז והצפון:

— טכנאי מכונות כתיבה —

בדבר פרטים יש לפנות לה. צ. 2400 — מרכז; 2310 — צפון

האוניברסיטה העברית בירושלים

שנת היובל תרפ"ה תשל"ה

המחלקה למינהל תלמידים — המשרד לקבלת תלמידים

הרשמה מאוחרת ללימודי „בוגר"

לרגל פניות נפתחה הרשמה מאוחרת ללימודים לקראת תואר „בוגר" לשנת הלימודים תשל"ו. לתחומי לימודים בהם נותר מספר מקומות.

ההרשמה תסתיים ביום ג' 5.8.75

ניתן להרשם לתחומים:

בפקולטה למדעי הרוח,

למעט: חינוך, תולדות האמנות, גיאוגרפיה, היסטוריה של עם ישראל, צירוף היסטוריה היסטוריה של עם ישראל.

בפקולטה למדעי החברה,

למעט: פסיכולוגיה, מינהל עסקים וגיאוגרפיה.

ולפקולטה לחקלאות

בקשות הקבלה תידונה על פי תנאי הקבלה שנקבעו לכל תחום לימודים.

ההרשמה המאוחרת אינה מיועדת למועמדים שבקשתם להתקבל לשנת הלימודים תשל"ו נדחתה.

כמו כן תימשך ההרשמה עד ליום 31.5.75 לפקולטה למתמטיקה ולמדעי הטבע וכן למועמדים הזכאים על פי תנאי הקבלה להתקבל ללא בחינת כניסה לפקולטה למדעי הרוח והחברה.

סדרי הרישום:

בחינת הכניסה לפקולטות למדעי הרוח והחברה תתקיים ביום 10.8.75. מפאת קוצר הזמן מתבקשים המועמדים להסדיר הרשמתם אישית במשרד לקבלת תלמידים. שאר המועמדים יוכלו לרכוש את ספסי ההרשמה וה„מדריך להתלמיד החדש" תמורת 8 ל"י (ע"י פניה אישית או בכתב) ב„אלכמוני", גבעת רם ירושלים 91999, ת.ד. 41, ירושלים. ללא צירוף המחאה על הסך הנ"ל לא ישלחו הטפסים והמדריך; חיילים בשירות חובה יקבלו את הטפסים והמדריך חינם, אישית או לכתובתם הצבאית.

בוגרי מוכנות להשכלה גבוהה בחו"ל יירשמו במשרד לתלמידי חו"ל, הר הצופים ירושלים.

בוגרי האוניברסיטה העברית בירושלים המבקשים להמשיך לימודיהם באותה פקולטה, יירשמו במזכירות הפקולטה.

חזן

בעל קול נעים חזק ומלומד רגיל בעל־מוסף

מעוניין במשרה לחגים

✱

לפנות לת. ד. 5335 חיפה, עבור חזן

או

לטלפון 511632 חיפה מ־8.30—15.00

בנק המזרחי המאוחד בע"מ

מחיר יחידה	מחיר פדיון
118.50	121.45

קרן נאמנות צבירה סלע

המנהל: חברת השקעות של בנק המזרחי המאוחד בע"מ

דרוש ר"מ - מנהל חינוכי

בעל נסיון בחינוך פנימיתי

למתיבתא במרכז הארץ

תנאים טובים
מגורים במקום

אפשרות הסעת הילדים להינוך בבני־ברק

המעונינים יפנו בכתב לת.ד. 813 בני־ברק

למשרד עורכי דין

דרושים

1. עורך דין (רצוי עם נסיון בהופעות)
2. מתמחה
3. מזכירה מנוסה

תנאים טובים למועמד המתאים

לפנות בטל' 240288—9 לפנה"צ.

ספרי המבוקש של הרב ברוך ישר

„בין השיטין של התורה"

הספר זכה בפרס ע"ש הרב בר־שאול ז"ל

הופיע מחדש ומחירו — 20.— ל"י.

ועד סוף אלול הנחה של 20%.

כמו"כ נמצאים עוד עותקים ספורים מספרו „חקרים"

המחיר — 10.— ל"י

כמו־כן נמצאים עוד עותקים ספורים מספרו „לרפואה שלמה"

המחיר — 8.— ל"י

וכן מספרו לדת ישראל „בגיל הנישואין" המחיר — 6.— ל"י.

כל ארבעת הספרים יחד — 35.— ל"י

הכתובת:

הרב ברוך ישר בית וגן שכון הפועל א/ב ירושלים

המועצה המקומית פרדס־חנה—כרכור

אגוד ערים אזור השומרון (מסגרת הינוך על יסודיים)

ערב התייחדות במלאות שלושים למות

אברהם שץ ז"ל

ראש המועצה המקומית פרדס־חנה—כרכור, יו"ר איגוד הערים להינוך ויו"ר חברת פיתוח השומרון יערך ביום ראשון, י"ט באב תשל"ה — 27.7.75 בשעה 18.00 ברחבת „יד לבנים" פרדס־חנה—כרכור

דברים יזכרו:

ח. בר־לב — שר המסחר והתעשיה
ד"ר ג. איתאי — הממונה על מחוז חיפה
ש. מיכאלי — מזכיר מועצת פועלי פרדס־חנה—כרכור
מ. מאיר — מנהל חב' מאיר להשקעות
י. מנחם — מנהל המכללה האזורית מנשה
תא"ל י. זייד — ראש חנ"א
ד. ברזילי — ראש עירית חדרה — מרכז השלטון המקומי

מנחה:

י. כהן — מ"מ ראש מועצת פרדס־חנה—כרכור

פרקי קריאה ונגינה על ידי תלמידי חטיבת הביניים „שומרון".

הנהלות המועצה והאיגוד

גלוי המצבה יתקיים בשעה 17.00 בבית העלמין בכרכור

גלוי המצבה

על קבר אמנו המנוחה

מרגוט שטרנברג (לבית דן) ע"ה

(בודפסט—ירושלים)

יתקיים ביום שלישי, כ"א מנחם־אב תשל"ה (29.7.75), בשעה 5.30 אחה"צ, בבית העלמין שבהר הזיתים.

תחבורה מיוחדת: בשעה 4.45 אחה"צ מהרחבה שעי־ בנייני האומה.

נזר־דוד

אגודה להנצחת זכרו ולהוצאת כתביו של מרן הרב דוד כהן (הרב הנזיר) זצ"ל

כינוס אזכרה והתייחדות

יתקיימו ביום השנה השלישי לעליתו בדבר ה' לגנזי מרומים כ"ח מנחם־אב התשל"ה

סדר היום

ביום שני כ"ז מנחם־אב תשל"ה —

בשעה 8.30 בערב — תפילת ערבית בבית מדרשו, רח' עמוס 28, ירושלים.

אחר התפילה סיום ודברים מפי תלמידיו.

ביום שלישי, כ"ח מנחם־אב תשל"ה —

בשעה 7 בבוקר — תפלת שחרית בבית מדרשו, רח' עמוס 28, ירושלים.

בשעה 8.30 בבוקר — עליה למקום מנוחתו שבחלקת הנביאים במעלה הר הזיתים.

התחבורה מאורגנת ברח' עמוס 28, ירושלים.

בשעה 7.00 בערב

עצרת זכרון והתייחדות

בבית המדרש בבנין הישן של ישיבה „מרכז־הרב" — בית הרב — ברחוב הרב קוק 9, ירושלים.

בהשתתפות:

מרן הרב שלמה גורן, הרב הראשי לישראל.

מרן הרב צבי יהודה הכהן קוק, ראש ישיבת „מרכז־הרב".

הרב יהודה גרשוני, ראש ישיבת ארץ ישראל בארה"ב וכעת פה עיה"ק ירושלים

הרב יעקב פילבר, ראש ישיבת ירושלים לצעירים שע"י ישיבת „מרכז־הרב".

הרב שאר ישוב כהן, הרב הראשי לחיפה והמחוז, ראש מכון הרי פישל המדרשה הגבוהה לתורה.

תלמידיו ומוקירי זכרו של מרן הנזיר זצ"ל מוזמנים ומתבקשים להשתתף.

במלאות עשר שנים לפטירתו של בעלי, אבינו, סבנו והסבא היקר והאהוב

ר' משה אהרן דוקלר ז"ל

נעלה לקברו בבית העלמין בקרית שאול ונערוך אזכרה לעילוי נשמתו, ביום ראשון י"ט מנ"א (27.7.75) בשעה 5.30 אחה"צ.

נפגשים ליד השער.

מוקירי זכרו של המנוח מתבקשים להשתתף.

המשפחה — מדרשית נעם, ההנהלה — קרן הפילגות ע"ש בתיה א' דוקלר ז"ל

אזכרה וגילוי מצבה של

יששכר דוב קעניגסבערג ז"ל

תתקיים ביום רביעי (31.7.75) כ"ג באב תשל"ה בשעה 5.45 אחה"צ

בבית העלמין גבעת שאול.

המשפחה